

LETO XXV. ŠT 38 (1197) TRST, GORICA
ČETRTEK, 8. OKTOBRA 2020

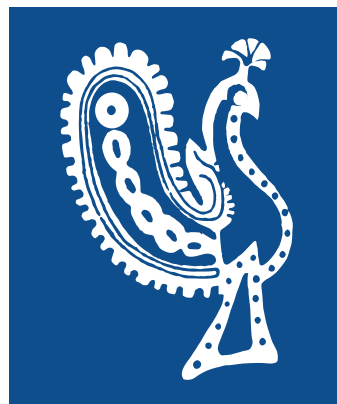
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 7 / Pogovor
G. Markežič in g. Bolčina o
obnovljenem življenju v župnijah

Str. 15 / Pogovor
Mlada vzgojiteljica Jana Prašelj
o šolstvu v času pandemije

Str. 20 / Pastirček
Prva številka revije v novem
šolskem letu

Foto Matevž Čotar

Rožnovenska procesija v Barkovljah

Nič kaj spodbudna podoba “demokracije države čez lužo”

Matevž Čotar

Najmočnejša država na svetu, dežela sanj in priložnosti, ZDA! Predvsem v zadnjem letu ne blesti v taki luči, kot smo je bili navajeni. Američani so bili vedno pravi mojstri in so s spretnostjo prikrivali temne plati države, največjega simbola demokracije na svetu. Nekateri imajo radi ZDA, drugi pa gledajo venomer le njihove negativne plati. Osebo sem že od malih nog oboževal Združene države (in verjetno jih še), čeprav se zavedam hib ameriškega sistema in tudi tega, da “perfektna” država oz. brezhibna oblika vlade na svetu ne obstaja. Tudi taki oboževalci, kot podpisani, pa se v luči dogodkov minulega leta žal ne moremo sprenevedati in v sebi ne čutiti grenkega razočaranja. Nakopičilo se je veliko težav, od zdravstvenega sistema do velikega odstotka brezposelnosti, ki je letos dosegla rekordnih 14,7 % (nikoli ni bil še tako visok odstotek v povojnem času), od družbenih oz. ekonomskih razlik do problema z orožjem in pretresljivega odstotka kriminala na obrobju velikih središč. Še bi lahko naštevali ekstremiste, ekstremistična gibanja, strelske pohode in problem rasizma, ki še vedno (spomnim vas, da smo v letu 2020!) ne dovoljuje, da bi temnopoltu prebivalstvo mirno in enakopravno živelo na ameriškem ozemlju. Vsemu temu zlu je treba dodati letošnjo pandemijo koronavirusa (ZDA so na prvem mestu po okužbah – 7.341.406 okuženih), ki je še dodatno destabilizirala državo. V takem scenariju in ozračju tudi ameriška predsedniška kandidata Donald Trump in Joe Biden nista zatajila pričakovanja (ironično povedano, seveda) in na prvem soočanju, 29. septembra, poskrbela za pravi “show” v negativnem smislu. Z njim sta dosegla dno v zgodovini ameriške politike. Na soočanju v Clevelandu so bili na dnevnem redu le politični slogani in žalitve, res malo je bilo konkretnih predlogov.

str. 2

Enciklika papeža Frančiška “Vsi bratje”, živ, aktualen poziv vsemu človeštvu

Vnedeljo je bila v vseh večjih svetovnih jezikih objavljena papeževa dolgo pričakovana okrožnica Vsi bratje (Fratelli tutti), na slovenski prevod enciklike še čakamo, a ga bomo objavili v več nadaljevanjih tudi v Novem glasu, ko bo to mogoče, saj gre za izjemen dokument, o katerem bo dolgo tekla razprava. Papeževa želja pa je, da bi njegovim besedam sledila dejanja, da bi se vsi zavedeli, da smo bratje med seboj, da bi zato morali biti bolj povezani, bolj solidarni, bolj ljudje. Gre v bistvu za encikliko, v kateri papež nagovarja nas kristjane, a tudi ves svet, pravzaprav vse ljudi na svetu, ne glede na kraj bivanja in na veroizpoved, k večjemu medsebojnemu spoštovanju in sodelovanju.

/ str. 4
Jurij Paljk

POGOVOR Dr. Marlenka Žerjal V mirnem domačem okolju otrok premaga stresne trenutke

Šola se je začela in starši smo zaskrbljeni. Strah nas je, da bo morala zaradi epidemiološke krize predčasno zapreti, strah nas je, da bo naš otrok zbolel. Veliko je polemik okrog ministrskih smernic glede brisov in varnostnih predpisov v šolah, veliko je dvomov glede koronavirusa. Zato smo se pogovorili z zdravnico dr. Marlenko Žerjal, specialistko iz pediatrije, mamko, ki nam je na preprost, obenem pa strokovno podkovan način marsikaj razložila.

Kje ste zaposleni?
Zaposlena sem v bolnišnici Palmanova-Latisana. Oddelek za pediatrijo s porodnišnico je trenutno v Latisani, v Palmanovi je samo pediatrična ambulanta, ki deluje od 8. do 18. ure, od ponedeljka do petka.

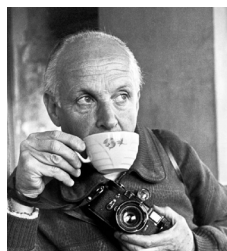
/ str. 2
Katja Ferletič

16. priznanje Kazimir Humar 6

Dr. Damjan Paulin je priznanje prejel za svoje zasluge na kulturnem, političnem in gospodarskem področju ter za svoje dolgoletno nesebično delo

Razstava 10

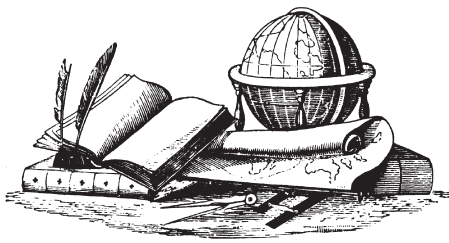

V Cankarjevem domu v Ljubljani so odprli razstavo del enega najpomembnejših likovnih ustvarjalcev 20. stoletja, fotografa Henrija Cartier-Bressona

Pogovor 13

Vinogradnica Tania Stefani nam je predstavila kmetijo Zahar in povedala, kako si želim z možem ovrednotiti domače kraje in ekološko kmetijstvo

Svet okrog nas

Prejeli smo

Odmev na Srečanje pod lipami

Na srečanju s slovenskim generalnim konzulom RS v Trstu Vojkom Volkom so nekateri poslušalci posumili, da EU ravna s Slovenijo kot s copato. Gost večera je te sume sicer omilil, vendar nekatera najnovejša dejstva sume potrjujejo. Pred kratkim je EU opozorila Slovenijo, da nezadostno ščiti nemško, srbsko in hrvaško manjšino, čeprav vsi vedo, da je zaščita avtohtonih manjšin Italijanov in Madžarov v Sloveniji zgledno urejena. Staro manjšino nemških Kočevarjev sta dobesedno uničila totalitarizma prejšnjega stoletja: najprej sami nacisti s preselitvijo, potem so delo temeljito dokončali komunisti. Taka opozorila prihajajo v Slovenijo

iz Bruslja, kjer imajo glavno besedo velike države, ki z manjšinami grdo ravna ali jih sploh ne priznavajo. Sveža je tudi odločba EU, da ime teran za zaščiten primorsko vino lahko uporablja tudi Hrvaška. Pred leti je Madžarska zahtevala, da se ime tokaj ne sme uporabljati v Italiji in Sloveniji, čeprav je bilo tukaj že stoletja uveljavljeno. Lahko bi spor rešili z dodatnim pridevnikom italjski ali furlanski, pa nič, Italiji in seveda tudi Sloveniji so enostavno prepovedali uporabo tega imena. Zdaj je Slovenija zahtevala, da se ime teran sme uporabljati le na slovenskem ozemlju, pa so odločili nasprotno. Istočasno Hrvaške nič ne nadlegujejo, ker ne priznava arbitraže o

meji na morju. Človeku se zdi, da se je tehnična pravice pokvarila.

Podobno se dogaja na cerkvenem področju. Še iz otroških let se spomnim pobude slovenskih katoličanov pod geslom Barago na oltar. Bil je

eden najbolj svetniških misijonarjev v zgodovini cerkve. V ta namen smo molili, bile so natisnjene podobice in članki, leta 1951 so na novo izdali izpopolnjeno Jekličevo knjigo Friderik Baraga. Pozneje je še eno čudovito knjigo napisal Alojz Rebula. V Kanadi, kjer je ta veliki misijonar deloval, smo imeli nekaj časa celo slovenskega kardinala. Od tiste pobude, ko sem bil še otrok, je minilo 70 let in zgodilo se ni nič. Ko bi bil Baraga Hrvat, bi bil že zdavnaj prištet ne le med blažene, ampak že med svetnike. Na srečanju je bilo tudi rečeno, da majhen narod lahko kaj doseže, če nastopa složno in enotno. Žal tega ne znamo. Na pravkar izvedenem

referendumu o krčenju števila parlamentarcev v Italiji, Slovenci nismo volili složno kljub pozivom krovnih organizacij, slovenske stranke in drugih strank ter ustanov. Najmanjša občina, ki se je za las izmazala iz te sramote, je Repentabor, pomembne »slovenske« občine kot so Zgonik, Dolina, Doberdob, Sovodnje in Števerjan pa nič. Sprašujem se, ali vsaka osebna trma in muhavost veljata več kot narodna zavest? Generalni konzul je spomnil, kakšne uspehe dosegajo po svetu naši rojaki na področju znanosti, gospodarstva, umetnosti, športa. To so osebni uspehi, ki za skupnost ne pomenijo veliko, tudi zato ne, ker se ti uspešni ljudje večkrat skrivajo za

potujčenimi priimki. Od nekdaj je navada, da slavni operni pevci, dirigenti, umetniki rojeni v naših slovenskih vaseh, nastopajo na svetovnih odrih s poitalijančenim priimkom. Morda so bili in so prepričani, da italijansko ime prinese slavo in uspeh, kakor so tudi zmotno prepričani mnogi naši vinarji, da je vino boljše, če ima italijansko etiketo s tujim imenom. Kdaj bomo Slovenci zopet nastopili složno in enotno? Od velike slovenske države Karantanije je moralo miniti 1000 let, da smo enotno volili na plebiscitu za samostojno državo. Morda bomo morali zopet počakati drugih 1000 let.

Danilo Čotar

V razmislek

Zahteve po enakopravnosti slovenske narodne skupnosti

Med brskanjem med orumenelimi časopisnimi izrezki iz preteklega stoletja me je pritegnil odrezek z datumom 20. 12. 1966. V njem sem našel nagovor Izidorja Predana iz Benečije, ki ga je imel na 6. zasedanju glavnega sveta Slovensko kulturno-gospodarske zveze, v katerem je med drugim povedal: “Prvega maja leta 1949 je na konferenci tedanje Demokratske fronte Slovencev v Čedadu 181 delegatov iz vseh krajev Beneške Slovenije zahtevalo spoštovanje ustavnih določil; zahtevali so svoje narodnostne pravice. Na tej konferenci je bila izvoljena tudi delegacija, ki je odpotovala v Rim in izročila zahteve Beneških Slovencev tedanjemu predsedniku De Gasperiju. Takrat nismo dobili odgovora, kot ga nismo dobili na neštete druge zahteve. Nismo dobili odgovora niti na spomenico, ki smo jo poslali 19. oktobra letos predsedniku republike, ko je ob stoletnici plebiscita obiskal naše kraje.” V nadaljevanju je še povedal, da je mnogo ljudi zahtevalo spoštovanje narodnih pravic. Nekateri so to svojo “predrznost” plačali s svojim življenjem. Mnoge Beneške Slovence so ustrahovali s pretepanjem, preganjanjem, zapiranjem in neštetiimi diskriminacijami. Dodal je še, da to ni problem samo Beneških Slovencev, ampak vseh Slovencev in vsega slovenskega naroda, vseh demokratičnih sil v Italiji, ker je tesno povezan z vprašanjem svobode in demokracije.

Naj dodam k temu zapisu še nekatere misli iz resolucije, ki je bila sprejeta na tem zasedanju 18. decembra 1966. Med drugim navaja: “Današnji položaj Slovencev kot pripadnikov narodne manjšine v Italiji ni samo daleč od sodobne zahteve, da bodi manjšina enakopravna z večino v gospodarskem, političnem in kulturnem pogledu, ampak je tudi v nasprotju s čl. 15 mirovne pogodbe

z Italijo, s čl. 2 omenjene listine Združenih narodov, s čl. 3 in 6 republiške ustave, z določbami Posebnega statuta Spomenice o soglasju in čl. 3 statuta dežele Furlanija – Julijska krajina.” V resoluciji je še zapisano: “Dvajset let po podpisu tega mednarodnega sporazuma se bistvene določbe Posebnega statuta še ne izvajajo, predvsem glede pravice slovenskega jezika in pravičnega zastopstva v javnih službah. Slovenci v tržaški, goriški in videmski pokrajini terjamo globao rešitev naših vprašanj. Načela izražena v ustavi in statutu morajo postati pravno obvezna.” Koliko vlad se je menjalo od tistih

časov! Zvrstile so se tudi t. i. naklonjene vlade narodni skupnosti Slovencev; a vprašajmo se, kaj se je bistveno spremenilo glede jezikovnih pravic in vsega ostalega, kar je zapisano v mednarodnih pogodbah in notranjih zakonskih predpisih? Kje smo po vseh teh desetletjih čakanja izpolnitve teh obvez? Zdi se mi, da se nismo premaknili prav veliko naprej pri uresničevanju le-teh. In to kljub zaščitnemu zakonu št. 38/2001 kot tudi dobrim medsosedskim odnosom. Morda se je edina izboljšava zgodila v Benečiji, a tudi tam, kljub strpnejšemu ozračju od preteklih časov, je še vedno prisotna neenakopravnost glede uporabe maternega jezika v javnem življenju, kot se to dogaja tudi drugod v deželi Furlaniji Julijski krajini. V vsej povojni dobi, so naši vrli politiki, vedno vlekli vsak na svojo stran in se opirali na vsedrjavne stranke, ki so izkoriščale to neenotnost v lastne strankarske namene in s tem šibile slovensko narodno skupnost pri uveljavljanju njenih legitimnih pravic. Niso bili sposobni stopiti skupaj na samostojno pot za reševanje pravic slovenskega človeka. Vedno so poudarjali potrebo po demokratični pluralnosti v družbi. Sedaj, oslabljeni in še bolj razkropljeni kot prej, po širšem strankarskem spektru v državi, iščemo izhod iz zapletenega položaja, v katerem smo se znašli. Kam nas je pripeljala politična modrost, ki je vodila naše politične predstavnike vsa ta povojna leta, je sedaj na dlani.

Pavel Vidau

S1. strani

Nič kaj spodbudna podoba...

“Klovn”, “pozabljivec” in podobne žaljive besede so se vrstile z ene in druge strani, tako da v bistvu zmagovalca prvega soočanja ni, čeprav naj bi Biden rahlo vodil v preferencah. Biden je bil premalo prepričljiv in ni napadel ameriškega predsednika, ko je imel priložnost, predvsem kar se tiče obupnega upravljanja z zaježitvijo pandemije. Trump pa je bil

preveč nesramen, segal je nasprotniku v besedo in je bil kot običajno ciničen, predvsem glede opomb na račun Bidnovih sinov in pandemije. Zasmehoval je političnega tekmeca, ker nosi vedno masko, češ da nima tako velikega zaščitnega pomena pred okužbo. Toda v petek, 2. oktobra, je sam predsednik sporočil, da se je po opravljenem brisu

izkazalo, da je pozitiven na koronavirus, prav tako tudi žena Melania. Okužila naj bi se pri ožji in zvesti Trumpovi svetovalki Hope Hicks, ki je ves čas spremljala predsednika v torek, 29., in sredo, 30. septembra. Bo Trump zdaj menjal mnenje o maski? Verjetno ne, vsekakor stanje “čez lužo” ni cvetoče in se bo v prihodnjih mesecih še poslabšalo. God bless America ...

Povejmo na glas

Covid-19 stopnjuje osebno nasilje

Janez Povše

Kot da ni dovolj, da nas novi koronavirus množično ogroža zdravstveno in lahko usodno poškoduje pljuča, s posledicami ukrepov proti njemu predstavlja tudi zares veliko duševno obremenitev. Kaj kmalu je bilo namreč ugotovljeno, da karantena in vse druge omejitve legajo na človeka v dosti večji meri, kot si je bilo mogoče misliti. V mnogih osebah so se strmo povečale tesnobe, strah, depresije in pričelo je prihajati do močno povečanega zatekanja k pomirilmom vseh vrst, od alkohola do droge in zdravil, ki zmanjšujejo stiske. Toda virus povzroča še en odgovor na ujetost, ki nas je vse zajela, tu pa se velja resno zamisliti. Ta odgovor na počutje brezizhodnosti je nasilje, osebno nasilje v odnosu na bližnje in najbližje, nasilje, ki se je prav v času karantene stopnjevalo do skrb vzbujajočih razsežnosti. Eden od tozadevnih kazalcev in dokazov je zagotovo podoba t. i. nasilja med štirimi stenami, podoben rezultat pa bi mogli najti na drugih ravneh osebnega in družbenega življenja. Istat je v tej luči objavil podatke, koliko žensk se je v Italiji v času popolne zapore gibanja poslužilo telefonske številke 1522, se pravi klica zaradi doživete nasilja. Točno 5031 ali kar 73 odstotkov več kot v istem obdobju lani. Pustimo ob strani znano dejstvo, da le vsaka sedma ženska nasilje prijavi in verjetno v nekaj večji meri potoži zaradi svoje težave s klicem na navedeno številko. Toda več

kot jasno je, da je stiska zaradi koronavirusa v mnogih osebah nasilje stopnjevala ali nagnila v fizično oziroma duševno grobost marsikoga, ki se je prej še obvladoval. Vsekakor ne bi bilo primerno, ko bi nagnjenje k takšni ali drugačni grobosti pripisovali prevladujočemu številu oseb, a žal se določen del posameznikov k takšnemu ravnanju nagiba, kjer ni težko ugotoviti, da pri njih prevladuje volja, kako naj bi se vsi ravnali po njihovih željah ter ukazih, in to brez ugovora. In koronavirus tovrstno željo po podrejanju drugih dodatno razvema in podžiga. Razume se, da ne gre le za slabšanje stanja znotraj družine, virus pritiska na vse medosebne odnose in kviri ali celo ruši prijateljstva ter zaostruje vzdušje na delovnem mestu in sploh vsepovsod. Več kot razumljivo je, da gre za nedvomno škodljivo dogajanje in možno vsesplošno poslabševanje razmer v vse bolj težavna počutja, še posebno če se ne zavemo izvira problema, ki je delovanje virusa v prvi osebi. Šele v tem primeru si lahko pomagamo in smo strpnejši in bolj potrpežljivi ravno zato, ker poznamo razlog naše obremenitve in zanj ne krivimo bližnjih in manj bližnjih, ne vidimo v njih sovražnika, ker je pač sovražnik neizpodbitno drugje, naš sovražnik je covid-19. Zato se velja proti njemu in samo njemu složno boriti, se odmikati od vsakršnega medsebojnega zaostrovanja in se spomniti, da je v težkih trenutkih edina resnična rešitev solidarnost, prijateljska skupnost z vsemi kjer koli, kadar koli, z eno besedo vedno in povsod.

S 1. strani Dr. Marlenka Žerjal

V mirnem, pozitivnem domačem okolju lahko otrok premaguje tudi najbolj stresne trenutke

Koliko otrok in najstnikov (0–12) se je v Italiji okužilo s koronavirusom? Koliko pa jih je zbolelo za covidom–19?

Nacionalni inštitut za zdravstvo je v sodelovanju s pediatrično bolnišnico Bambin Gesù' iz Rima objavil študijo, ki so jo izvedli med 20. februarjem in 8. majem 2020. Ta je pokazala, da je odstotek okužb v Italiji v starostni skupini 0–18 1,8% vseh okužb s koronavirusom. Srednja starost okuženih je 11 let, 13,3% okuženih je potrebovalo hospitalizacijo, 3,5% teh pa oskrbo na intenzivni negi. V tem obdobju so umrli 4 otroci, vsi so bili mlajši od 6 let in vsi so bili že predhodno hudo bolni.

Kakšno vlogo imajo naši otroci pri širjenju epidemije? So tudi med najmlajšimi zdravi prenašalci virusa?

V kolikšni meri širijo otroci virus, ostaja za zdaj še neznanka. Nekatere študije trdijo, da otroci manj zbolijo in so manj kužni, druge pa spet kažejo, da so otroci res asimptomatični in da so pomembni akterji širjenja virusa.

Zakaj se otroci manj okužijo s koronavirusom kot odrasli?

O koronavirusu –19 še zelo malo vemo. Posebnost tega virusa je med drugim gotovo ta, da otroci, ki so ponavadi podvrženi najrazličnejšim virozam, ko obolijo za koronavirusom –19, so v večji meri asimptomatični ali pa zbolijo v lažji obliki. Razlog za to nam je še neznan, znanstveniki pa so podali različne hipoteze. Prva hipoteza pravi, da imajo otroci verjetno drugačno koncentracijo ali ekspresivnost receptorjev ACE2, ki so receptorji v dihalih in na katere naj bi se priključil koronavirus. Druga hipoteza sloni na dejstvu, da so otroci bolj odporni na novi koronavirus, ker večkrat obolijo z drugimi koronavirusi, ki povzročajo prehlade. Tretja hipoteza trdi, da otroški prirojeni imunitarni sistem je, nasprotno kot pri odraslih in starejših osebah, zelo aktiven in zaradi tega reagirajo na okužbo drugače kot odrasle in starejše osebe. Nazadnje so drugi raziskovalci postavili hipotezo, da koronavirus pri otrocih večinoma ne povzroča hujših obolenj, ker imajo otroci zdravo ožilje, ta virus ima namreč velik tropizem za endotelij, kar naj bi v hudih primerih bolezni privedlo do tromboz. Kot rečeno, vse to so seveda samo hipoteze in ne vemo, ali je katera od teh pravilna ali pa je treba razloge iskati drugje.

Kateri so glavni simptomi covid–19 pri otrocih?

Kot sem že povedala, so otroci v večini primerov

asimptomatični ali pa imajo tipične simptome obolenja zgornjih dihal ali trebušne viroze, kot so vročina, prehlad, kašelj, driska, bruhanje, angina, glavobol, utrujenost, bolečine v mišicah in udih. V primerjavi z odraslimi

odvzemajo brise pediatrične sestre na pediatriji v bolnišnici.

Predstavljam si, da bo delo za pediatre in osebje v bolnišnicah lahko postalo nevzdržno ...

To je največji problem.

Smernice so jasne in moramo

osebami sta pri otrocih dosti bolj prisotna driska in bruhanje, medtem ko ni tako prisotna izguba vonja in okusa. Naj dodam dve besedi o tem, kaj je multisistemski pediatrični sindrom (Pediatric Multisystem Inflammatory Syndrome). To naj bi bila varianta pediatrom dobro poznane Kawasakijeve bolezni, ki je imunološkega izvora, povzroča vaskulitis (vnetje ožilja) in se lahko pojavi tudi tedne po okužbi, zahteva pa hospitalizacijo in pravilne terapevtske ukrepe.

Otroci se večkrat prehladijo. Kako naj se starši ravnamo ob prvem prehladu? Kaj predvideva zadnja ministrska odredba? Kakšne so ministrske smernice glede brisov?

Že ob prvem prehladu moramo starši poklicati osebnega zdravnika oz. pediatra. Teh navodil se moramo držati, saj preko telefona pediater opravi triažo, na podlagi simptomov se s starši pogovori in skupaj se zmenijo, kako bodo postopali naprej. Ministrska okrožnica daje pediatrom odgovornost odločanja, ali je potrebno otroku opraviti bris ali ne. Pediater lahko odloči, da je primerno počakati in spremljati razvoj simptomov ali pa otroka naznani na oddelku za preventivo. Starši dobijo tako določen termin, v katerem se morajo z otrokom prijaviti na oddelku, kjer mu bodo opravili bris. Otrokom, mlajšim od dveh let,

jih spoštovati. Zelo so restriktivne, ker je njihov namen čim bolj omejiti okužbo s koronavirusom, vsi pa se sprašujemo, ali bodo pediatri in osebje v bolnišnicah zmogli kljubovati vedno večjemu številu odvzemov brisov. Iz dneva v dan opazujemo, kako se stvari razvijajo. Med tem časom upamo, da se bomo lahko kmalu tudi za otroke oz. šolarje posluževali t.i. "hitrih brisov".

So oddelki naših bolnišnic primerno opremljeni za morebiten porast števila obolelih za covidom–19? Je dovolj usposobljenega osebja?

Osebnost lahko izrazim mnenje o tem, kar zadeva pediatrične oddelke. Glede ostalih sem prepričana, da je bil lockdown neobhodno potreben, saj bi bilo drugače stanje v bolnišnicah in posebno na intenzivnih oddelkih še hujše. Brez popolnega zaprtja in preventivnih ukrepov, ki jih sedaj upoštevamo, bi zdravstvo ne preneslo pandemije, bi popolnoma kolapsiralo. Vsak od nas nosi odgovornost, da upošteva vse varnostne predpise za omejevanje okužbe s koronavirusom, tako da ne bo število okuženih hkrati preveč naraslo.

Kako poteka danes vaše delo na pediatričnem oddelku? Imate primere otrok, ki so zboleli za covidom–19?

Naše delo je v tem trenutku zelo oteženo predvsem

zato, ker tudi v naši bolnišnici, kot v ostalih, ni dovoljeno, da otroci, ki imajo katerikoli znak okužbe, stopijo v prostore bolnišnice. Preglede opravljamo v točno opredeljenih prostorih na urgenci, ki pa niso posvečeni izključno pediatričnim pacientom, ampak vsem tistim, ki imajo simptome te bolezni. Našega dela sploh ne moremo več opravljati tako, kot smo ga prej. Tudi pri nas smo imeli nekaj pozitivnih brisov, k sreči pa noben otrok ni potreboval hospitalizacije. Vsekakor še vedno velja, da katerikoli otrok, pozitiven na covid–19, ki potrebuje zdravljenje v bolnišnici, je sprejet v tržaško pediatrično bolnišnico Burlo Garofolo.

Najbolj izpostavljeno novim okužbam je zdravstveno osebje, ki mora za okužene ustrezno skrbeti. Kako se vi obvarujete pred okužbo?

V primeru, da moramo pregledati otroka, ki ima simptome covid–19, se moramo primerno pripraviti in obnašati tako, kot da bi bil otrok potencialno pozitiven. Posluževati se moramo vseh sredstev za samovarovanje pred okužbo. Nadeti si moramo masko FFP2 in vizir, na glavo damo kirurško kapo in oblečemo nepropustno haljo, obujemo zaščitne prevleke za obutev in si nadenemo dva para rokavic. Delo je težko, ker po pregledu vsakega pacienta moramo sobo popolnoma razkužiti, sob za obravnavo pacientov s simptomi covid–19 pa je malo in to povzroča dolge čakalne dobe. Čakalnic v bolnišnicah ni več, ker se otroci ne smejo združevati. K sreči trenutno ne hodi veliko otrok na urgenco, težko lahko predvidevamo, kako bo, če se bo stanje spremenilo.

Kako komentirate trenutno stanje v Italiji in drugod po svetu?

Trenutno smo na mejniku, opravljamo veliko število brisov. Okužbe rastejo, veliko je asimptomatičnih bolnikov, a tudi tistih, ki potrebujejo intenzivno nego. Videli bomo, če se bo pojavil drugi val. Prihaja zima in stanje se sproti spreminja, verjetno bo čez mesec dni slika bolj jasna.

Ali mislite, da je priporočljivo naše otroke cepiti proti influenci?

Ministrstvo za zdravje priporoča cepljenje otrok od 6. meseca do 6. leta in seveda vseh otrok, ki imajo kronične bolezni. Influenca je ena hujših viroz, zaradi katere tudi umira veliko ljudi. Hude težave lahko ima oseba, ki sočasno zboli za covidom–19 in kakšno drugo virozo. Otroci težko zbolijo za covidom–19, z veliko lahkoto pa zbolijo za influenco in so obenem tudi zelo kužni. Če bo

epidemija influence sovpadala z drugim valom covid–19, bo to privedlo do preobremenitve zdravstvenega sistema, saj je navadno veliko ljudi hospitaliziranih zaradi influence.

Kaj menite o strategijah za preprečevanje okužbe, ki so v veljavi v naših šolah?

Vsaka šola se je primerno organizirala in sprejela potrebne ukrepe, ki jih določa ministrstvo, po mojem mnenju pa bi bilo primerno, da bi otroci ob spoštovanju vseh ostalih pravil v šoli stalno nosili zaščitne maske. Otroci težko spoštujejo medsebojno varnostno razdaljo in tudi okna učilnic pozimi ne bodo mogla biti stalno odprta. Med drugim so maske učinkovite v primeru, da se jih čim manj dotikamo, otroci pa si jih prevečkrat snemajo in ponovno nadevajo. Seveda razumem, da traja pouk več ur, povedati pa moram, da so otroci zelo prilagodljivi, veliko bolj kot odrasle osebe, in znajo spoštovati pravila. Zanje bi bilo verjetno lažje nositi masko kot pa stalno paziti, da upoštevajo varnostno razdaljo do sošolcev. Prepričana sem, da je ministrstvo ukrepe določilo, da bi ostala šola čim več časa odprta, da bi obvarovalo družine in vse tiste, ki so zdravstveno šibkejši. Vprašanje je, koliko so navodila izvedljiva in kako jih bodo otroci lahko spoštovali.

Kako naj se obnašajo starši otrok, ki imajo kronične bolezni? Je v tem primeru priporočljivo šolanje na daljavo?

Vse je odvisno od bolezni, ki jo otrok ima, in o možnostih, ki jih šola nudi. Odločitev za šolanje na daljavo je stvar domene med starši, osebnim zdravnikom oz. pediatrom in šolo. Vsakega otroka in njegove potrebe moramo posebej obravnavati. Posploševati ne smemo, saj imamo trenutno v Italiji tudi zelo malo primerov otrok, ki so zboleli za covidom–19.

Kaj pa socializacija med najmlajšimi, ki je zelo pomembna za njihovo rast? Kako je lockdown vplival na njihovo psiho?

Izolacija v mesecih lockdowna je gotovo prinesla marsikatero težavo tudi na psihološki ravni otrok in najstnikov. Raziskava, ki so jo opravili v Otroški bolnišnici Gaslini, je pokazala, da 65% otrok pod 6. letom in 71% otrok med 6. in 18. letom starosti je razvilo probleme v obnašanju in simptome regresije. Najpogostejše so otroci imeli težave s spanjem, bili so bolj razdražljivi in kazali so znake tesnobe. Socializacija je pri otrocih in najstnikih zelo pomemben dejavnik za vzdrževanje psiho–fizičnega zdravja. Zelo pomembno je, da

so otroci v poletnih mesecih in po koncu lockdowna zopet zaživel kolikor toliko normalno življenje, čeprav z vsemi omejitvami, ki jih ta čas zahteva. Tudi ponovno odprtje šol je pomemben dejavnik, saj je šola zelo važen del otroškega življenja bodisi z vzgojnega kot s socialnega vidika. Starši in celotna družba moramo biti previdni, spoštovati pravila in prispevati k temu, da bodo šole čim več časa odprte in da bodo imeli otroci možnost socializacije in osebne rasti.

Nekaj praktičnih nasvetov za starše. Kako naj otroke pripravimo za šolo? Katere so najprimernejše maske? Kolikokrat in kako naj si otroci umivajo roke?

Starši smo se obvezali, da bomo v šoli spoštovali določena pravila, sporočiti in obrazložiti jih moramo tudi otrokom, da se bodo primerno obnašali. Prav je, da otrokom razložimo stvari na preprost način, tako da bodo jasno razumeli, kako se morajo vesti, samo tako bodo lahko pravila spoštovali. Otrokom ne smemo lagati, ker oni navadno hitro občutijo, da nekaj ne gre. Ponavadi, ko se z njimi nekaj resno zmenimo, obljubo skušajo držati. Kar se tiče mask, so najbolj primerne kirurške maske, čeprav so dovoljene tudi tiste iz blaga, roke pa naj si umivajo večkrat na dan. Tudi za otroke, kot za odrasle, veljajo že znana pravila, torej naj pravilno nosijo masko, tako da je nos pokrit, naj si umivajo roke in uporabljajo razkužilne gele, naj se ne dotikajo oči in obraza, naj ne nosijo čevljev v stanovanje itd. Otroci, ki pravila dobro razumejo, so pri ustreznem obnašanju veliko bolj dosledni od odraslih oseb.

Za zaključek, kako lahko starše pomirite glede začetka novega šolskega leta?

Starše je težko miriti. Žal živimo v času, ko se moramo naučiti sobivati z virusom. Kako se bo epidemija razvijala, nam ni znano, kot ne moremo predvideti, ali bo potrebno ponovno zaprtje šol. Vloga družine je bistvena za psihično zdravje otroka. Prikazati mu moramo realno sliko stanja na tak način, da jo lahko razume. Tudi na spletu lahko najdemo marsikateri nasvet, kako primerno razložiti koronavirus našim otrokom. Prepričana sem, da moramo vsekakor na prihodnost gledati pozitivno, skrbeti, da smo čim bolj optimisti in vedri, ker naše strahove prenašamo na otroke. Otroci čutijo, če je kaj narobe, zato skušajmo jim posredovati občutek varnosti in doma ustvarjati mirno, lepo domače okolje, v katerem bodo lahko premagovali tudi najbolj stresne trenutke.

Najlepša hvala za pogovor!

S 1. STRANI Enciklika papeža Frančiška

“Vsi bratje”, živ poziv vsemu človeštvu

Predvsem pa je to nekaj povzetek vseh njegovih prizadevanj in razmislekov doslej, da bi se vsi ljudje končno zavedeli, da smo bratje, da smo na skupnem čolnu, da je posameznik le del celote, delček vesoljnega človeštva.

Vse človeštvo papež Frančišek poziva, naj se zavzame za dostojanstvo vsakega človeka, naj razmisli, kam gre, prav tako so v okrožnici vse glavne teme njegovega pontifikata, od skrbi za okolje do zavzemanja za dostojanstvo najbolj ranljivih ljudi, od zavzemanja za dobro politiko, ki naj bo namenjena skupnemu dobremu, do obsodbe nebrzdanega trošenja in individualizma brez vsake vsebine. Brez dlake na jeziku v okrožnici sveti oče pove, da je encikliko začel pisati v času, ko je na svetu izbruhnila pandemija s koronavirusom covid-19, ki nas je razgalila, saj je pokazala, da ne znamo sodelovati. Prav zato papež upa, da bomo zahrepeneli po skupnem bratstvu: “Ko bo ta zdravstvena kriza minila, bi bilo najslabše, če bi še globlje zabredli v mrzlično potrošništvo in v nove oblike sebične želje po samoohranitvi!”

Manjka nam pravi načrt za prihodnost, trdi sveti oče, ko piše, da naša ekonomija ne prispeva k trajnostnemu razvoju. Med temnimi platmi sedanjega človeštva omenja še vojne in strah, pandemije, poteptano dostojanstvo ljudi z obrobja, lažne oblike komunikacij, agresivnosti vseh vrst in informacije, ki ne vsebujejo modrosti. Papež Frančišek je v encikliki tudi predlagal preusmeritev vojaških izdatkov v svetovni sklad, s pomočjo katerega bi končno lahko odpravili lakoto in spodbudili razvoj v najbolj obubožanih državah sveta. Ponovil je tudi kritiko današnje potrošniške kulture, ki najšibkejše potiska na obrobje in se nasploh preveč osredotoča na porabništvo, iskanje dobička in sebičnost. V prvem poglavju enciklike papež Frančišek navaja priliko o dobrem Samarijanu in pravi, da nas to kar kliče, “da v sebi začutimo poklicanost biti državljani naše države in celotnega sveta, graditelji novih družbenih vezi.” “Da bi omogočili razvoj svetovne skupnosti, ki bo sposobna uresničiti vesoljno bratstvo (...), je potrebna boljša politika, ki bo v središče postavila skupno dobro. Žal pa se danes politika izraža v oblikah, ki ovirajo pot do drugečnega sveta,” je zapisal papež v daljšem petem poglavju, kjer

se zavzema za tako politiko, ki bo vključevala vse, še najbolj tiste, ki so najbolj ranljivi, na rob porinjeni. Papež je v encikliki tudi ponovil svoje stališče o migrantih, odločno zatrjuje, da “se na svetu

rodimo vsi ljudje z istim dostojanstvom”, zato je odločno proti vsem vsiljenim razlikam, deljenju na revne in bogate, kot tudi izpostavlja, da je zasebna lastnina sekundarna, pride šele po družbeni lastnini, ki je za vse. Prav tako pove, da se zaveda, kako bi bilo lepo, če ne bi bilo treba za kruhom na pot, postati migrant, a tudi jasno pove, da ima vsak človek na svetu pravico najti kraj, kjer bo lahko dostojanstveno živel in delal. Sveti oče Frančišek je v soboto, 3. oktobra 2020, dan pred praznikom sv. Frančiška, v Assisiju podpisal svojo novo okrožnico z naslovom *Fratelli tutti* (*Vsi bratje*) o bratstvu in družbenem prijateljstvu. Izbira Assisija za podpis okrožnice ni naključna, saj si je kot jezuit izbral ime prav po Frančišku, ki je govoril, delal, pisal o bratstvu. Na poti v Assisi se je sveti oče ustavil v klavzurnem samostanu Vallegloria sester klaris v kraju Spello, ki jih je s svojim nenapovedanim obiskom presenetil že 11. januarja lani. Papež Frančišek je okoli 15. ure prišel v Sveti asiški samostan, kjer sta ga sprejela asiški škof msgr. Domenico Sorrentino in kardinal Agostino Vallini, papeški legat za baziliki sv. Frančiška in sv. Marije Angelske v Assisiju. Sledila je sveta maša v kripti bazilike sv. Frančiška, ki je na papeževo željo zaradi pandemije koronavirusa potekala brez navzočnosti vernikov, pri njej pa je bilo prisotnih okoli dvajset manjših bratov. Mašni obrazec je bil vzet iz praznične maše v čast sv. Frančišku. Po evharistiji je papež na grobu sv. Frančiška

podpisal okrožnico z naslovom *Vsi bratje*, zatem pa se je pred vrnitvijo v Vatikan v samostanu srečal še s tamkajšnjo minoritsko skupnostjo. P. Maurizio Gambetti, kustos Svetega asiškega samostana,

je v pogovoru za Radio Vatikan dejal, da so zelo veseli in hvaležni za papežev ponovni obisk. Spomnil je, da sveti oče rad prihaja v Assisi, kjer vedno znova spodbuja k temam, ki so povezane z mirom. Ob tem je dodal, da se tudi okrožnica *Laudato si'* navdihuje pri frančiškanski duhovnosti, ki vidi, kako smo vsi medsebojno povezani z vsemi in z vsem. Nova okrožnica o bratstvu in družbenem prijateljstvu pa po njegovih besedah že s svojim naslovom kaže pot vključujočega obzorja, h kateremu smo povabljeni: kakor mati, ki varuje, hrani in vzgaja življenje. Če bi se naučili, kako ravnati s področji družbenega življenja in jih usmerjati k načelom univerzalnega bratstva, bi razrešili mnoge svetovne probleme in se veselili vseh ljudi. Če bi bili resnično pozorni do drugih, če bi skrbeli za ovrednotenje razlik, vzajemnosti, bi uresničili sanje, ki so v srcu človeka: biti že zdaj v nebesih, v harmoniji odnosov, kjer ima vsak človek pravico do državljanstva, kjer se vsako življenje sprejema, podpira in se zanj zavzema. Pandemija nam je ponovno vrnila tisto obzorje povezanosti, za katero smo mislili, da smo jo presegli,” je še poudaril p. Gambetti. O novi okrožnici, ki jo je sveti oče podpisal v soboto v Assisiju, sta spregovorila tudi pomožni milanski škof Paolo Martinelli OFM, nekdanji ravnatelj Frančiškanskega inštituta duhovnosti na Papeški univerzi Antonianum, in jezuit p. Luigi Territo s Papeške teološke fakultete za južno Italijo.

Škof Martinelli je najprej poudaril pomen dejstva, da je sveti oče okrožnico *Vsi bratje* podpisal v Assisiju: “Zelo simbolično je, da se okrožnica o bratstvu podpiše na kraju, kjer je sv. Frančišek začel z izkušnjo duhovnega življenja, v

središču katerega je bilo prav zavedanje, da smo drug drugemu bratje. Če pogledamo druge okrožnice oz. dokumente papeža Frančiška, z lahkoto najdemo semena, ki so na neki način

pripravila teren za temo okrožnice *Vsi bratje*. *Evangelii gaudium*, na primer, na nekaterih mestih govori o mistiki skupnega življenja, da smo med seboj pomešani, se srečujemo, ponudimo roko, se podpiramo in živimo odnos bratstva z vsemi ljudmi. Že ob pogledu na naslov nove okrožnice vidim globoko vez s temeljnim in programskim besedilom pontifikata papeža Frančiška, ki ga predstavlja apostolska spodbuda *Veselje evangelija*. Med seboj smo povezani, ker je v vsakem izmed nas prisoten Bog. Gre torej za mistiko, ki zna znotraj bratskih vezi zaznati Boga.” Tudi p. Territo vidi jasno povezavo med novo okrožnico in spodbudo *Veselje evangelija*, posebej na mestu, kjer papež govori o Cerkvi, ki se ne boji dati pobude, storiti prvega koraka: “Ne gre za vprašanje bratstva vzajemnosti, ampak za Cerkev, ki prva pristopi k bratom, ki išče oddaljene, ki gre na križišča cest, ki začrta določeno pot. V tem smislu je za papeža Cerkev kvas bratstva. Povezavo vidim tudi s spodbudo *Amoris laetitia* in okrožnico *Laudato*

si', ki govorita o spremljanju celotnega človeštva, o zakonski ljubezni, ranjenih pari, spremljanju izključenih, skrbi za rane zemlje. Skratka, gre za idejo Cerkve, ki skrbi za celotno človeštvo. S krščanskega vidika bratstvo pomeni predvsem odgovornost; odločen, zavesten odgovor na način življenja, ki ga je pokazal Jezus. On nam je pokazal bratsko obličje Boga, ki je odprt, sprejema, ni moralističen. Gre tudi za odgovor na vprašanje v Prvi Mojzesovi knjigi: ‘Kje je tvoj brat? ... Kaj si storil?’. Ni naključje, da se tudi dokument iz Abu Dhabija začne z besedami ‘V imenu Boga ...’. Ne v imenu družbenega sobivanja, miru, solidarnosti, ampak v imenu Boga. V krščanskem smislu gre torej za odgovor na klic po bratstvu.” Seveda je v pričujočem zapisu samo nekaj misli o več kot sedemdeset strani dolgi papeževi okrožnici *Vsi bratje*, h kateri se bomo še vrnili. A s to okrožnico bo tako, kot pravi papež Frančišek: “Ne besede, ampak dejanja ljubezni štejejo!”

Jurij Paljč

Kaj nam hoče povedati koronavirus? (23)

Primož Krečič

Ozdravljenje s poslušanjem

Na poti ozdravljenja ženske, ki je krvavela, je bilo pomembno **njeno poslušanje**. Ta ženska je namreč slišala o Jezusu. (Mr 5,27) Ljudje so govorili o njem in ji morda tudi svetovali, naj se obrne nanj. Povedali so ji, da je Božji človek in je že mnoge ozdravil. Zanima nas, kako je postala tako prepričana, da se je obrnila nanj? 12 let neizmernega trpljenja, porabljena materialna sredstva, izločenost iz družbe, odtekanje življenja, vse to so bili dovolj veliki razlogi, **da je odvrгла mogoče pomisleke in poiskala pri njem rešitev**. Verjetno je tudi spoznala, da ta človek ne deluje kot različni zdravniki, ne zavaja ljudi, ampak jih vabi k zaupanju in prinaša luč v njihovo življenje. Vedno bolj je verjela sporočilu o Jezusu. Tudi danes sporočilo o Jezusu odrešeniku in rešitelju nagovarja nekatere ljudi. **Hujše, kot so stiske, bolj se obračajo nanj**. Sam današnji čas je ena velika stiska, ki pa še ni nagovorila ljudi, da bi iskali resnične rešitve in izhoda. Sporočilo o Jezusu žal ne doseže niti mnogih kristjanov, kaj šele drugih ljudi dobre volje. Nekateri **vedo veliko o njem, vendar ga ne slišijo**. Zato ne kričijo k Jezusu, bojijo se, da bi razkril njihovo meglo in življenje, ki ni resnično. Ženska iz evangelija se ni ozirala na javna pravila in zadržke glede njene ranjene spolnosti, šla je mimo socialne izključenosti in predsodkov. Prav zaradi 'razpuščenosti' mladi zapustijo Jezusa in Cerkev, z obrazložitvijo, da ne bo nihče razsojal, kaj je prav in kaj ni prav z njihovo spolnostjo. Potrošniška civilizacija postavlja **užitek in strast za najvišjo vrednoto**, ki se ji mora vse pokoriti, tudi ljubezen in svoboda. Ta ženska se ni bala sprejeti Jezusa v vse ravni svojega življenja, verovala je, da jo bo ozdravil in ji prinesel mir. Toda, čeprav je bila bolna na spolovilih, jo je Jezus **ozdravil pri njenem ušesu**, po tem, kar

se je je dotaknilo v ušesu in je sprejela v globino svojega bitja. Resnično ozdravljenje se začeneja s poslušanjem. Sveto pismo govori, da je bilo vse ustvarjeno po besedi Boga. (1 Mz 1,3) Zato je svet logičen, **beseda vse osmišlja in povezuje**. Svoje misli lahko posredujemo drugim in urejamo ali rušimo stvarstvo. Zlasti je **pomemben odnos, ki je še močnejši od same besede**. Oboje nas nagovori in premakne, ozdravi ali pa rani. Zato se moremo osebno razvijati in dozorevati. Kjer se ljudje ne znajo pogovarjati in se ne slišijo, je med njimi pomanjkanje, praznina, kar vpliva na obnašanje in na zdravje. Beseda, ki jo izrečemo, **mora biti resnična, ne sme biti potegavščina ali laž**. To je stil hudiča, ki vse od začetka zavaja s sladkimi besedami. Kača je vse uničila z besedo, ki ji je Eva bolj verjela kakor Bogu. Njegova beseda je bila resnična, dobrohotna, pa tudi zahtevna. Adam in Eva nista tega razumela. Pomembno je, **koga poslušamo**, da v njem prepoznamo tistega, ki nam govori na srce, **kar je dobro za nas in kdo je trgovec, lažnivec** in prevarant. V Stari zavezi je Bog neprestano vzgajal svoje ljudstvo: “Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod je edini!” (5 Mz 6,4) Tudi ko je Jezus hodil kot skrivnostni sopotnik z dvema učencema v Emavs, ga nista prepoznala z očmi. (Lk 24,16) Poslušala sta njegove besede, tako je vanje vstopil dogodek vstajenja in novega življenja. Če se želimo osvoboditi in polno zaživeti, se moramo naučiti poslušati. Ta bolna ženska je slišala glas o Jezusu, zato je na vse načine iskala pot, da bi prišla do njega. Ni slišala, kako zdravi, ampak da ob njem ljudje ozdravijo. Jezus ni bil zdravnik, ki bi zdravil posamezne bolezni in zadrževal smrt, ampak je bil odrešenik celotnega človeka, kot je zapisal Janez Pavel II. Ženska se ni niti zanimala za to, ali jo bo sprejel in mu bo mogla potožiti svoje težave. **Usmerila se je samo v eno dejanje, da se ga dotakne in pride nanjo njegova moč**. V tej naravnosti more delovati Sveti Duh, ki daje moč sprejeti besedi, ko nekdo pričuje o Jezusu. On je zakrament ozdravljenja, izvir novega življenja in odnosov.

Misel na 28. nedeljo med letom

Pripravljeni na svatbo

Ko Gospod govori prilike, nam razlaga "mehanizme" nebeškega kraljestva, torej to, po kakšni logiki deluje nebeško kraljestvo, torej Bog sam. V očenašu molimo, naj to kraljestvo pride in naj bo na zemlji kakor v nebesih. To nam govori, da se moramo čim bolj oblikovati po Božje, darovati oz. žrtvovati svojo voljo, da bi se zgodila Božja, saj to vzpostavlja Božje kraljestvo na zemlji. Najlepša združitev neba in zemlje pa se zgodi pri sveti maši, tam sta Kristus in njegova nevesta, Cerkev, resnično, a skrivnostno, združena v eno (Ef 5,23 sl.). Resnična svatba ali gostija bo šele v nebesih, a neki predokus že imamo tu na zemlji, podoba tega pa je zlasti sveto obhajilo, kjer se tudi pripravljena duša združi s svojim Gospodom. Vendar pa tudi v tej priliki vidimo, da pravega praznovanja ali gostije ni brez žrtve. Kristusova žrtev na križu združuje nebesa z zemljo, je zaveza v krvi, potem pride veselje vstajenja in vnebohoda k nebeški gostiji. Po prihodu Svetega Duha se

potem vse to odpre še za ljudi. Možnost vstopa na nebeško gostijo je torej po eni strani v prihodnosti, ob koncu življenja, pa je potrebno biti za vstop nanjo pripravljeni, vendar pa tu, kakor smo dejali, ne govorimo o naši logiki, temveč o Božji, zato tudi ne govorimo o človeškem času, ampak o Božjem, torej o večnosti. Sveta maša je sicer predokus tega, kar bo, ampak nas hkrati tudi, če jo jemljemo resno, spodbuja ne samo k stalni pripravljenosti, ker ne vemo ne ure ne dneva, temveč tudi k življenju v milosti in občestvu z Bogom in Cerkvijo. Tu ni govora le o biološkem ali čustvenem življenju, o samo zemeljskem življenju, o naravnem življenju, temveč o nadnaravnem, o večnem življenju, življenju v polnosti. Človeku ni dovolj, da je samo človek, ampak mora biti kristjan, torej Kristusov. Po njegovih žilah se ne sme pretakati le človeška kri, temveč Kristusova kri – v njem mora biti ne le človeško življenje, temveč Božje življenje, kar je posvečujoča milost. To seveda, če človek želi živeti

v polnosti. Zato je krst nekaj tako nujnega. Bog je večkrat klical svoje izvoljeno ljudstvo – po prerokih, po sv. Janezu Krstniku in po svojem Sinu, a se Judje niso odzvali. Zato pa je potem poslal apostole, da vabijo v sveto Cerkev vse druge ljudi. Po krstu in drugih zakramentih se torej vključujemo v sveto Cerkev, ki je vir Božjega življenja, vir milosti. Potem pa je treba v tej milosti, posvečujoči milosti, tudi umreti, da bi prišli na večno gostijo. Seveda bo takrat predvsem pomembno, da bo pripravljena naša duša na srečanje z Gospodom, vendar pa imamo pri sveti maši že resnični in ne samo simbolni predokus nebeške gostije, kjer ni pomembna samo notranjost, temveč tudi zunanost, celota torej. Za vredno udeležbo nebeške gostije na zemlji, kar je, kot smo rekli, sveto obhajilo pri maši, a je prej še žrtev, moramo biti pripravljeni tako zunanje kot notranje – in-in, ne ali-ali. Ne sme biti razcapana ne naša duša niti ne sme biti razcapano naše telo. Za k maši se zato pripravimo tako notranje

kot zunanje, se uredimo v obeh ozirih. Med sveto mašo pa je potem zelo pomembno naše obnašanje in so pomembne naše drže ter kretnje. Izrednega pomena je namreč, kaj izraža naša urejenost in na kaj kažejo drže in kretnje. Obleka, obnašanje, drže in kretnje, vse to mora biti uglajeno, dostojno in dostojanstveno, kakor se spodobi za Kralja kraljev. Standardi morajo biti visoki. Zato ni vseeno, kakšni so liturgični paramenti in kakšno je sveto posodje (materiali in dostojna lepota), kakšna je liturgična glasba, kako so oblečeni in urejeni potem tudi verniki, kakšno je obnašanje, kakšne so drže in kretnje ter kako se jih izvaja. Še bi lahko naštevali. Duša se seveda pripravi na mašo in obhajilo z dobro sveto spovedjo, verniki v srcu obnovijo namen maše – svoje zahvale, prošnje, obžalovanja. Ker se pa maša nadaljuje v vsakdanu in ker se pripravljamo na dokončno srečanje, naj bi se vse čim bolj preneslo tudi v človekov vsakdan.

Andrej Vončina

Kaiser Karl Festival

V kratkem bo orgelski koncert v goriški stolnici

V goriški stolnici bo v torek, 13. oktobra 2020, ob 20.30 drugi orgelski koncert festivala za mir med narodi. Festival, ki poteka že peto leto, je posvečen blaženemu cesarju Karlu Avstrijskemu in je s svojimi orgelskimi in drugimi koncerti v Italiji in Sloveniji postal nepogrešljiv dogodek za vse ljubitelje glasbe. Kljub epidemiji smo se organizatorji odločili, da ne

bomo odpovedali letošnje izvedbe, čeprav bo ta manj obsejna kot po navadi. Odprtju festivala, ki je bilo 17. avgusta v Zdravščinah, bo sledil orgelski koncert v goriški stolnici. Tu bo igral mladi organist iz Karnije Daniele Mecchia, ki študira na Dunaju in je bil pred kratkim nagrajen na prestižnem dunajskem tekmovanju Franz-Schmidt-Organwettbewerb. Na lepih stolniških orglah bo igral zanimive romantične skladbe C. Francka, L. Vierna, F. Lizsta. Ob upoštevanju ukrepov varnostne razdalje je v stolnici omejeno število poslušalcev; za vse je seveda obvezna zaščitna maska. Ljubitelji glasbe ste lepo vabljeni na čudovit glasbeni večer ob zvoku enih najlepših orgel v naši škofiji!

M. Butkovič

Tvoj župnik,
član tvoje družine.

don Davide Tononi

POSKRBI ZANJ!

Podpri vse duhovnike s svojim odtegljivim darom

34 tisoč duhovnikov posveča svoje življenje oznanjevanju evangelija in so nam vedno blizu. Med njimi je tudi tvoj župnik.

Ostani blizu našim duhovnikom, kakor tudi oni ostajajo blizu nam. Svoj dar lahko pokloniš tudi od doma. Tu spodaj izberi enega izmed možnih načinov.

Tvoj prispevek, čeprav skromen, bo podprl njihova vsakdanja prizadevanja. To bo konkretna pomoč duhovnikom za vse, kar delajo za nas. Tudi zate.

Skeniraj QR kodo
in oglej si pričevanje
g. Davideja na
insiemeaisacerdoti.it

Svoj
prispevek
lahko daruješ,
ne da bi se
premaknil
od doma.

■ S kreditno kartico: s klicem na brezplačno številko 800-825000 ali na portalu insiemeaisacerdoti.it

■ Z bančnim nakazilom na IBAN IT 90 G 05018 03200 000011610110 v korist "Istituto Centrale Sostentamento Clero" in z namenom plačila: "Erogazioni liberali art. 46 L.222/85"

■ S plačilom na poštni tekoči račun št. 57803009

KCLB 16. priznanje Kazimir Humar

Dr. Damjanu Paulinu zahvala za njegovo vsestransko kulturno delovanje

Veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici so se v četrtek, 1. oktobra, ob slovesni podelitvi 16. priznanja Kazimir Humar zbrali predstavniki javnih in kuturnih ustanov, ljubitelji gledališča, prijatelji dr. Damjana Paulina, letošnjega nagrajenca, ki je priznanje prejel za svoje zasluge na kulturnem, političnem in gospodarskem področju ter za svoje dolgoletno nesebično delo. Sproščen pogovor z njim je vodil Miloš Čotar, utemeljitev priznanja je prebrala Tamara Kosič. Večer je povezoval Patrik Cingerli, za glasbena utrinka so poskrbeli kitarist Janiki Cingerli ter violinista Jakob in Makrina Quinzi, gojenci na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Dr. Paulinu je priznanje izročila Franca Padovan, predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete. Letošnji nagrajenec se je rodil v Štandrežu, obiskoval je klasični licej v Gorici, nato pa doktoriral iz agronomije na univerzi v Padovi. Že v mladih letih je stopil v javno življenje in do današnjih dni je sooblikoval narodnopolitično in kulturno življenje Slovencev na Goriškem. Na četrtkovem večeru je omenil plodno sodelovanje s pomembnimi osebnostmi našega prostora in tudi tisto, ki ga je imel s prof. Peterlinom, *“bil sem eden redkih Goričanov, ki se je pridružil skupini tržaških študentov, ki so vsako poletje*

preživeli nekaj tednov v Ukvah.” Spomnil se je na može in žene, ki so mu bili zgled. V Alojzijevišču je spoznal msgr. Franca Močnika, ki je svoje učence vabil na Placuto k sodelovanju pri dramskem odseku, tako je ljubezen do odrskih desk v Damjanu Paulinu zrasla že v mladih letih. Leta 1962 je na odprtju Katoliškega doma stopil na oder in z Marilko Koršič recitiral pesem, za to pa ga je nagovoril prof. Mirko Filej. Dr. Paulin je poudaril velik trud, ki ga je dr. Humar vlagal v organiziranje gledaliških predstav, in seveda njegove zasluge pri delovanju ZSKP. V Štandrežu je deloval župnik msgr. Jožef Žorž, ki je leta 1965 zgradil župnijsko dvorano. Imenoval je odbor, ki je imel nalogo, da je dvorano upravljal. Nastalo je Prosветno društvo Štandrež, v katerem je bil Paulin prva leta tajnik, kasneje pa je postal predsednik: *“Takrat se je začelo bogato delo v župnijski dvorani v Štandrežu,”* je povedal. Spomnil se je na vse *“stebre”* štandreške gledališke dejavnosti, igralce in režiserje, ki so prihajali tudi iz Slovenije. Občuteno je poudaril lik Mire Štrukelj, ki je zelo ljubila gledališče in je zanj *“dajala vse svoje življenje, vse svoje energije. Bila je izredna, v marsičem nam je bila v zgled!”* Povedal je še marsikatero anekdoto, ki mu je ostala v spominu, in priznal, da so člani štandreške dramske skupine doživeli

marsikaj lepega. Dr. Damjan Paulin je predsedoval mnogim pomembnim ustanovam, kot so Zadruga Goriška Mohorjeva, Katoliško tiskovno društvo in Kulturni center Lojze Bratuž, ter bil v njih zelo

dejavnen. Po njegovem mnenju je to bila nevhvaležna naloga, ker *“smo bili finančno vedno v stiskah”*. Kljub vsemu gre tudi njemu zasluga, da Zadruga Goriška Mohorjeva še vedno odigrava pomembno vlogo na založniškem področju, pri izdajanju Novega glasa, Pastirčka in knjig. Letošnji nagrajenec je bil dolgoleten predsednik tudi ZSKP. Povedal je, da je v začetku imelo veliko organizacij sedež v isti sobi v stavbi ob KCLB, *“tam smo se srečevali in načrtovali.”* Kasneje, po letu 1962, ko je bil zgrajen Katoliški dom, pa je delovanje popolnoma zaživelo. Pri uveljavljanju pravic

samobitnega kulturnega in narodnega razvoja je bil dr. Paulin vedno zagovornik vsestranskega dialoga, ki temelji na vrednotah demokracije, ideološkega pluralizma in krščanstva. Veliko je prispeval k temu, da

Kar smo se dogovorili, to je držalo!” Dr. Paulin je prispeval tudi k dobremu kulturnemu sodelovanju z matico, predvsem preko stikov z Zvezo kulturnih organizacij Slovenije, zlasti v sosednjih občinah na Goriškem. Nazadnje je slavljene izrazil veliko zadovoljstvo za vsesplošno delovanje ZSKP, ki se je z velikimi projekti, predvsem z operetami, zelo uveljavila, *“pozitivno je bilo, da so pri tem sodelovala skoraj vsa društva”*, in poudaril je pomen kvalitetne zborovske dejavnosti, ki bogati naš kulturni prostor. Dr. Damjan Paulin je bil aktiven tudi na političnem področju, v stranki Slovenska skupnost, kot odbornik in svetovalec na goriški občini. Bil je ustanovni član ter prvi predsednik Sveta slovenskih organizacij in dolgo let tudi odbornik. Bil je član komisije za izvajanje zaščitnega zakona za Slovence v Italiji ter član posvetovalne deželne komisije za kulturno in umetniško dejavnost slovenske manjšine, član paritetnega odbora ter številnih drugih odborov, ki so izraz slovenskega prebivalstva v Furlaniji Julijski krajini. Kot predsednik slovenske konzulte v Gorici je bil med pobudniki postavitve kipa Simonu Gregorčiču; to se je tudi uresničilo novembra 2006 v Ljudskem vrtu v Gorici. Na četrtkovem večeru je povedal, kako težko je bilo nekoč, ko politika v Gorici ni rada

poslušala slovenske besede. Velike zasluge ima tudi kot publicist. Napisal in uredil je 19 publikacij o krajevni zgodovini in kulturnih značilnostih domačega kraja. Sodeloval je pri urejanju več brošur o štandreški čitalnici, delovanju dramske dejavnosti PD Štandrež, župnijskem domu v Štandrežu, delovanju Zveze slovenske katoliške prosvete, pa tudi o drugih dejavnikih naše narodnostne prisotnosti na Goriškem. Ne nazadnje je uredil tudi Humarjev zbornik. Dr. Paulina odlikujejo strpnost in potrpežljivost, poštenost, zvestoba, odkritost ter zavezanost slovenstvu in vsemu, za kar si prizadevamo Slovenci izven matičnih meja. To mu priznavajo tudi sogovorniki drugačnih svetovnih nazorov. Priča tega so tudi številne nagrade in priznanja, ki jih je prejel, med temi gre omeniti odlikovanje z Redom za zasluge pri ohranjanju slovenske kulture in utrjevanju slovenske nacionalne identitete na Goriškem, ki mu ga je leta 2005 dodelil predsednik RS dr. Janez Drnovšek. V četrtek je dr. Damjan Paulin dobil v dar oljko, za katero bo skrbel kot agronom, kot ljubitelj narave in dober kristjan. Priznanje, ki ga je prejel, pa je le skromna zahvala za njegovo vsestransko kulturno delovanje in razdajanje med Slovenci v Italiji in izven nje.

Kat

KULTURNI DOM GORICA Odkrivajmo talente GO-VID Ko vidiš spet mejo

Sara Terpin in Carlo Ghio Sobožujeta Slovenijo. Skupaj upravljata spletni portal SLOvely.eu in z njim povezane profile na različnih socialnih omrežjih, preko katerih pretežno italijanskim sledilcem predstavljata lepote sosednje države. V času karantene sta pripravila video posnetek *Tisti ljudje – Persone così* in dokumentarec *GO-VID Ko vidiš spet mejo*, ki so ju v petek, 2. 10. 2020, predvajali v Kulturnem domu v Gorici. Večer v organizaciji Kulturnega doma in kulturne zadruge Maja, v sklopu projekta *Odkrivajmo talente*, je uvedel direktor Kulturnega doma Igor Komel, ki je izpostavil glavni cilj projekta, in sicer valorizacijo talentov našega malega, a zanimivega prostora; med te je uvrstil tudi Saro Terpin in Carla Ghia. Besedo je nato prepustil gostoma večera, ki sta pred polno

dvorano predstavila najprej videoposnetek, katerega *“cilj je bil združiti ljudi kljub oddaljenosti in karanteni ter ponovno vzpostaviti vezi”*, kot je obrazložila Terpinova. Odločili so se, da bodo ljudi združili z glasbo, in za to

priložnost so izbrali pesem *Tisti ljudje* slovenskega kantavtorja Rudija Bučarja. Z oglasi na spletu in na slovenskem programu RAI sta spodbudila posameznike, naj se posnamejo med petjem Bučarjeve skladbe v slovenskem in italijanskem prevodu. Odzivov je bilo veliko; prejeli so prispevke 41

oseb iz 10 držav sveta; Carlo Ghio jih je montiral in združil v enoten video z naslovom *Tisti ljudje – Persone così*. Ogledu glasbenega video posnetka je sledil še glavni del večera s predstavitevjo dokumentarca *GO-VID Ko*

vidiš spet mejo, ki sta ga Sara Terpin in Carlo Ghio napisala, režirala in posnela v času, ko je zaradi ukrepov za zaježitev okužb Gorico in Novo Gorico ter vse ostale obmejne kraje spet ločila meja. *“Trg Evrope, ki je bil prej vedno bolj prazen, se je ob zaprtju meje napolnil z ljudmi iz obeh Goric, ki so se srečevali s prijatelji, sorodniki*

ali znanci, ki živijo onstran meje,” je povedal Carlo Ghio in dodal, da je dokumentarec nastal čisto po naključju, saj je iz radovednosti hodil na kraj nešteti srečevanj in tu pa tam kaj fotografiral ter posnel. Sara Terpin je izkoristila priložnost in pozdravila nekdanjega župana občine Nova Gorica Mirka Brulca ter se mu zahvalila, saj je bil eden izmed glavnih pobudnikov odstranitve meje med Gorico in Novo Gorico. Sledil je ogled dokumentarca, ki je bil izbran za tekmovalni program 23. Festivala slovenskega filma v Ljubljani. Večer je sklenila glasba, in sicer že prej omenjena pesem *Tisti ljudje* v izvedbi goriške kantavtorice Paole Rossato, šempetrskega harmonikarja Erika Gregoriča, tržaške solopevke Martine Feri ter ženske vokalne skupine Danica z Vrha.

Giulia Černic

RADIO SPAZIO vrata proti vzhodu

(od 9. oktobra do
15. oktobra 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 9. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 10. oktobra (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilljskem narečju.
Nedelja, 11. oktobra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 12. oktobra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Radio Ve'rite'.
Torek, 13. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem
Sreda, 14. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Veliki misijonar Janez Janež.
Izbor melodij **Četrtek, 15. oktobra** (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti obvestila in humor.

POGOVOR G. Marijan Markežič

“Vsaka sprememba nekaj odvzame in nekaj prinese”

Gospod Marijan Markežič vodi pastoralno enoto Gorica/Brda. Kot nam je povedal tudi sam, se je versko življenje v njegovih župnijah v zadnjih mesecih obnovilo in je zadnje čase kar živahno. Je pa le opaziti nekatere spremembe, ki so jih prinesle s sabo okoliščine leta, ki ga doživljamo.

Kako so potekali poletni, prejšnji meseci v župnijah vaše dekanije? So se ljudje malo bolj “sprostili” po pomladnem času samoizolacije? So se vrnili v župnije?

Kljub čudnemu času mislim, da so ljudje v glavnem vzeli zares okoliščine, ki jih je ustvaril virus. Mnogi so bili na začetku prestrašeni in zmedeni. Prav tiste maše, molitve in razne misli, ki so jih lahko spremljali po televiziji, preko katere je maševal sveti oče Frančišek, po Radiu Ognjišče in internetu, so jim dale neko pomiritev. Po drugi strani pa so komaj čakali – tako so mi povedali –, kdaj se bomo spet videli v živo. In 18. maj 2020 je to, hvala Bogu, prinesel. Mnogi starejši so vzeli okoliščine zares, zato so se začeli vračati v cerkve počasi, sramežljivo. Po dobrem mesecu so vsi tisti, ki so običajno obiskovali naše cerkve, spet redni v njih in sodelujejo. Po poti se je, kot ob vsaki spremembi, kdo neke “izgubil”. So se pa pridružili nekateri, ki jih je ta čas malo pretresel in so mogoče začeli malo več razmišljati o svojem življenju; svojo lestvico vrednot so morda tudi malo spremenili – v svojo duhovno korist.

“Njim, ki Boga ljubijo, vse pripomore k dobremu,” je pisano ... Je bil torej ta čas tudi koristen? Kako so se po vašem spremenile njihove “duhovne navade”?

Mislim, da ja, posebno mlade družine so iz tega časa izšle v glavnem močnejše. Kjer so sicer bili problemi, so se s covidom gotovo še stopnjevali; temne strani se lahko tudi poglobijo. Me pa veseli, da so se v času zaprtja oglasili mnogi fantje in očetje, ki so spraševali, kaj lahko naredijo, saj so v družini pričakovali, da bodo oni vodili družinsko molitev. “Dobro,” sem rekel, “tako so delali tudi Izraelci pred več tisoč leti.” Iz tega se bodo mlade družine lahko marsičesa naučile. Mnogi mi še zdaj pravijo, da je bil ta čas zanje zdravilen in so lahko še okrepili molitev v družini! Hvala Bogu! Zmeraj je tako: vsaka sprememba nekaj odvzame, nekaj pa tudi prinese.

V tako posebnem času,

kot ga doživljamo letos, ste bili morda kot župnik postavljeni pred nove, drugačne izzive in naloge?

Če smo dovolj pozorni, nas vsaka okoliščina lahko izzove, da si izmislimo nove načine in oblike življenja. Med najbolj strogim zaprtjem so se mnogi mladi obrnili name z vprašanjem, kaj lahko

naprej počasi, a vztrajno, upoštevajoč vse, kar je prav, da upoštevamo. Glede na to, da so odpadle načrtovane birne, se dogovarjamo s škofom, da bi to prej ali slej le uredili. Mogoče bo to lepa priložnost, da bi Slovenci na Goriškem imeli eno skupno birmo, morda na odprtem. Tudi to bi lahko bila zanimiva

naredijo. S skupnimi močmi, sem videl, se lahko marsikaj naredi. Skavti, civilna zaščita in taki, ki imajo pogostejše stike z drugimi, so širili oznanila, marsikdo je nosil starejšim zdravila ali blago iz trgovin. Moja malenkost je lahko izkoristila “bonus”, dogovoril sem se z odgovornimi na policiji v Novi Gorici: ko sem rabil, sem sporočil, da pridem s kolesom do lekarne in nazaj. To je dobro delovalo. Nikdar mi ni nihče nič rekel. Kot bi kdo “Drug” vodil to zadevo. Ljudje so se znašli. In dogajale so se čudovite stvari, ko so nekateri npr. odkrili, da imajo starejšega sosedo, ki sam ne more iz hiše. Z veseljem so kaj dobrega naredili in ugotovili, da to koristi predvsem njihovi duši, pa tudi telesu, saj so imeli razlog, da so se premaknili in niso uporabljali samo prsta na zaslončku.

Kako se je začelo novo pastoralno in veroučno leto v vaših župnijah?

Povsod smo bili pozorni na informacije, ki so prihajale iz šolskega sveta. Po potrebi smo spremenili že ustaljene urnike srečanj in počasi začeli. Počasi. Nismo hoteli delati nepremišljenih korakov, temveč po pameti. Malo smo preuredili prostore, tako da je zagotovljena primerna razdalja; kjer moremo, uporabljamo večje prostore. Ko stopijo skupaj župnik, starši in otroci, si stvari pač povemo in se zmenimo. Skupaj iščemo najboljše rešitve. Otroke, ki se pripravljajo na prvo sv. obhajilo, po možnosti razdelimo v manjše skupine, tako da ima vsaka vas svoje obhajilo. V Gorici smo to pravkar opravili, nato bodo na vrsti Štmaver, Pevma, kasneje Števerjan itd. Gremo

oblika obhajanja zakramenta, ki bi povezala večje število mladih. Tako bi lahko začutili, da so večja, močnejša skupnost. Težave lahko tudi rodijo in okrepijo skupnost. Ko na tem svetu karkoli delamo z dobro voljo, to prinese sad. Pomembno je, da imamo odprto srce. Odprimo prostor, dovolj je malo, dovolj je majhna špranja, Bog jo najde in naredi velike stvari. On noče delati sam, želi, da se vsaj malo odpremo.

Kako gledate naprej? Najprej pravim samemu sebi: raje dve pravili več, ki se ju želim dobesedno držati, kot pol premalo. Masko, razdalja, razkužila ... vse ti ni prevelika žrtev, nas pa lahko pomiri. To spada zraven in zato ne bomo delali tragedije iz maske, razdalje ali razkužil. Pol metra razdalje več ne spremeni nič bistvenega v obnašanju, lahko pa spremeni marsikaj v rezultatu, ki želim, da bi bil nič. Skratka: potrebna je zdrava kmečka pamet. Vsi, ki se ukvarjajo z navodili, so sami na prepihu, ne bi rad bil na mestu tistih, ki podpisujejo odloke na deželni ali državni ravni. Če pa vemo, da vsi skupaj smo ljudje, da vsak lahko zgreši, skušajmo pomagati, da čim manj zgrešimo. Od tega bomo vsi skupaj imeli dosti več koristi. Kar storimo zase, vpliva na druge. Pri vsej tej zadevi je pomembno, da ostajamo mirni. Kdor je veren, ve pa še to, da ima pomoč več in da je pravzaprav obvarovan na daleč. Jasno, če hodim po robu strehe, iščem nesrečo. Če pa se bom držal pameti, ko moram nekaj narediti, bom to naredil odgovorno do sebe in drugih. Od tega bomo imeli vsi korist. In z nami bo zadovoljen tudi Najvišji.

DD

POGOVOR G. Karel Bolčina

“Življenje v krščanstvu je življenje v skupnosti”

Gospod Karel Bolčina, vodja pastoralne enote Soša/Vipava, ocenjuje stanje v svojih župnijah in poudarja, kaj je naše skupnosti najpomembnejše.

So se vaši farani po pomladnem času samoizolacije malo bolj “sprostili”? So se vrnili v cerkve?

Ko so bila spet možna javna bogoslužja in srečanja, je bil odgovor ljudi zelo različen. Imamo primere oseb, ki se še vedno ne udeležujejo bogoslužja: ne vem, ali gre za strah ali so jim okoliščine zgolj izgovor, da jim ni treba od doma. Zanimivo je to, da se bojijo hoditi v cerkev, drugih zaprtih prostorov, kot so npr. trgovine, pa se ne bojijo. Vem za nekatere starejše osebe, ki so res v strahu in zato ne obiskujejo cerkve, saj vedo, da so možnosti okužbe povsod. Na splošno ni bilo velikega odziva pri družinah, zlasti tistih z otroki. Ponovno odprtje se je sicer ujemalo tudi s poletnimi počitnicami, ko ljudje gredo na morje ali v hribe. Mislim sem, da bo letošnji čas, tudi zaradi gospodarskih težav, drugačen, da si mnogi ne bodo mogli privoščiti tedenskih ali celo večtedenskih počitnic. Pa ni bilo tako. Počitnice so bile take kot vedno, kar pomeni, da – vsaj v naših družinah – ni bilo posebne krize. Prvi val, ki je povzročil zaprtje vsega, gospodarsko očitno ni ošibil naših družin, ki so si lahko privoščili počitnice. Kakšnega velikega upada, zlasti pri nedeljskih bogoslužjih, nismo zaznali; na področju pastoralne enote Soča/Vipava skoraj ni bilo upada, tudi na kraški strani ga ni bilo videti.

Mislite, da nekateri kar naprej spremljajo maše od doma? So se njihove “duhovne navade” spremenile?

Gre za razumevanje vere: če vero razumemo kot nekaj osebnega in intimnega, lahko seveda uporabljamo vse tiste kanale, ki so nam na razpolago, tudi tehnološke, ki našo osebno vero lahko podpirajo, bogatijo, opogumljajo. Ta oblika vere pa ni krščanska. Tipično za krščansko vero je občestvo: kristjani se združujemo v občestvo, po tem se razlikujemo od ostalih verskih skupnosti. Kristjani, ki mislijo, da svoje krščanstvo lahko uresničujejo sami, osebno in intimno, se žal motijo. Seveda, odnos z Bogom mora biti oseben, saj tudi Bog ima z vsakim od nas osebno odnos. Toda življenje v krščanstvu je življenje v skupnosti. Bogoslužja lahko tudi spremljamo preko tehnologije. Obstajajo kristjani, ki zaradi fizične omejenosti ne morejo

v skupnost; to so starejši, bolniki, gostje domov upokojencev, bolnišnic ipd. Kdor pa ne pozna takih omejenosti, je deležen občestva.

Pred katere nove izzive ste bili postavljeni kot župnik?

Prvi izziv je bila maska: v zadnjih mesecih mi je postalo strašno govoriti med

bogoslužjem z ljudmi, strašna mi je homilija, ker ne vidim reakcij na obrazih. Je, kot bi govoril zidu. Ko govorim, želim videti ljudi v obraz, usta, nasmeh, žalosten ali strog izraz. Potrebujem odziv na svoje besede. Najbolj mi je hudo z otroki, ki z obrazom vedno kdaj izražajo. Drugi izziv je fizična bližina: ljudje se z duhovnikom radi ustavijo, pogovorijo, rokujejo; vaje sem bil se pogovarjati z ljudmi na štiri oči, odprto in iskreno. Vsemu temu se danes upiram, telesni stik in dihanje sta lahko povod za okužbo. Tretji izziv je delovanje: veroučna ali druga srečanja morajo potekati v primernih prostorih, s primerno razdaljo, vse mora biti razkuženo prej in potem, uporaba maske, prepev uporabljanja skupnih predmetov itd. Večje skupine smo morali razpoloviti, saj nimamo dovolj velikih prostorov. Starše smo prosili, naj bodo potrpežljivi, če bomo morali spreminjati urnike in dneve srečanj. Izziv pri bogoslužju je še ta, da smo pri oltarju duhovniki sami, ne smemo imeti nobenega sodelavca: nihče ne sme biti zraven, samo mi se lahko dotikamo tega, kar bo prišlo v stik z verniki. Tudi to potrpežljivo sprejemamo, ker se zavedamo, da je to dobro za vse. Peti izziv je ta, da se žal vsi ne držimo vseh pravil. To velja za obiskovalce cerkve, pa tudi za duhovnike, ki smo včasih premalo pozorni. Samo ker nimamo vročine ali prehlada, mislimo, da smo zdravi; lahko pa smo tudi asimptomatični. Vedno moramo biti pozorni, tudi ko ne čutimo znakov bolezni. Bodimo pošteni do sebe in bližnjih! Raje si dvakrat umijmo roke, kot da bi bili vzrok bolezni ali celo smrti koga drugega.

Kako se je v vaši pastoralni

enoti začelo novo pastoralno in veroučno leto?

V naši enoti nismo začeli z običajnim skupnim uvodnim srečanjem, ki ponavadi poteka sredi septembra. Počasi, od prvega tedna septembra dalje, smo začeli sklicevati razne skupine. Najprej so se srečali otroci 3., 4. in 5. razreda osnovne šole, nato

srednješolci, za njimi višješolci. Skupino otrok prvih dveh razredov osnovne šole imamo namen sklicati šele v adventu. Polagoma! Vzporedno se počasi začnemo srečevati tudi skupine odraslih. Vsak teden skušamo kaj dodati in sproti spoznavamo, kako se razne skupine obnašajo, kako delujejo, kaj potrebujejo. Vse delamo počasi. Letos bomo uvajali skupine od septembra vse do Božiča. Nedelja in nedeljsko bogoslužje pa je naše skupno srečanje. Tam ni nobenega stopnjevanja. Vsaka nedelja je praznik za našo krajeno krščansko družino. Nedelja je za vse! Z vsemi ostalimi dejavnostmi pa – počasi!

Kako gledate naprej?

Vedno sem bil realist; če se da, raje optimist kot pa pesimist. Po mojem mnenju bomo v prihodnje imeli redno delovanje, samo z izostanki nekaterih posameznikov, družin ali skupin. Ne verjamem, da bomo ukinili celo skupino zaradi bolezni enega, razen da ni okužil cele skupine. Po mojem mnenju bodo letos skupine delovale hlapaje. Če pa bi slučajno spet odredili zaprtje cerkva, bom osebno šel proti zakonu. Se mi ne zdi prav, da so zdravniki, zdravstveno osebje, deželna in državna vlada vse poletje stalno opominjali; zaradi nekaterih, ki se niso držali pravil, pa da bodo trpeli tudi tisti, ki smo bili pozorni. Danes ne rabimo potrdila, da smo bolni; potrebujemo potrdilo, da smo zdravi. Ugotoviti moramo, ali smo zdravi ali ne. Ne sami, ampak z zdravniško pomočjo. Mislimo moramo, da smo vsi bolni, dokler nimamo dokaza, da smo zdravi. Spremeniti moramo mišljenje! Dokler tega ne bomo naredili, ne bomo prišli iz te zagate.

DD

SOVODNJE OB SOČI Odprtje razstave

Rubijski most je umetnina, nema priča vojnih dogodkov, simbol Sovodenj

V soboto, 3. oktobra, smo v Sovodnjah z odprtjem razstave praznovali 160. obletnico pomembnega dogodka: 3. oktobra 1860 je po železniškem mostu v Rubijah zapeljal prvi vlak, obenem pa letos mineva tudi 100 let od obnove oboka Rubijskega mostu. Za obeležitev obletnic je nastala razstava, na kateri so na ogled zemljevidi, dokumenti in stari načrti železnice,

Juma, Paola Sluge, Roberta Carolla in Alessandra Puhali. Brošuro in razstavljene panoje je pripravilo podjetje Grafica Goriziana, Nadja Cibic in Vesna Tomsic sta poskrbeli za prevode. Na sobotnem večeru sta Sara Piva in Tina Balta prebrali poeziji, ki sta ju domačina Peter Butkovič Domen in Franjo Rojec posvetila Rubijskemu mostu, nato pa je Luca Pisk,

Ilirske proge so se strokovnjaki srečali z marsikatero težavo, nalogo je avstroogrski monarhija zaupala slavnemu beneškemu inženirju Carlu Geghi in tudi železniška postaja v Rubijah ter most sta pridobila pomembno vlogo. O ključnem logističnem pomenu, ki so ga imele železnice pri prevažanju vojaških čet in vojnega materiala do strateških točk vojne fronte, je spregovoril domačin Mitja Juren. Zbranim je pokazal številne fotografije mostu in vojaških čet ob njem. Povedal je, da obstaja veliko fotografij porušenega mostu, zelo težko pa je najti fotografije, na katerih je še cel. Videli smo tudi, kako so avstroogrski topničarji izkoristili velike nasipe ob železniški progi, ki se vije od Gorice do Sovodenj, in jih uporabili kot skrišališča za svoje topove. Juren je razložil, da "enega od teh topov, 240 milimetrskega možnarja, so postavili na Malnišče ob tunelu, ki je takrat služil Sovodenjcem, da so varno prečkali železnico." Številni vojni dogodki so potekali ob Rubijskem mostu. Avgusta 1916 so ga minirali in porušili avstroogrski vojaki, ki so se med šesto Soško bitko umikali na komenski Kras, leta 1920 pa so ga Italijanske železnice (Ferrovie dello Stato) popravile. Beneško-Ilirska proga je bila zgrajena s samo eno tirnico, že takrat pa so avtroogrski inženirji pripravili vse, da bi

tudi tu lahko položili še drugi tir. O polaganju drugega tira, o stanju proge po prvi svetovni vojni, njeni obnovitvi po drugi vojni in koncu del, ki so potekala v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja, je spregovoril inženir Roberto Carolla, ki je bil tedaj vključen v projekt. Mitja Juren je opozoril tudi na opustošeno stanje, v katerem je trenutno stavba železniške postaje v Rubijah, ki so jo zaprli leta 1990. Iskreno upa, da bo razstava, ki bo od 6. oktobra do 6. novembra na ogled v prostorih gostilne Rubijski grad v Rubijah, spodbudila ljudi k razmisleku o dragocenosti železniške proge, predvsem pa Rubijskega mostu, "umetniškega podviga, neme priče vojnih dogodkov, ki od leta 1960 vlada s svojo mogočno arhitekturo na pobočjih Debele griže." Nazadnje je Alessandro Puhali spodbudno napovedal, da se bo promet po progi v prihodnosti povečal predvsem zaradi povečane železniške zmogljivosti tržaškega pristanišča. Dodal je, da Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje med občinami Gorica, Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba namenja posebno pozornost razvoju čezmejnih infrastruktur na področju prevoznosti, mobilnosti in logistike. Tudi železniška proga in Rubijski most bosta v prihodnosti spet imela pomembno vlogo.

Kat

Mitja Juren, Roberto Carolla in Alessandro Puhali

Beneško-Ilirske proge, ter kopija originalnega načrta za njeno izgradnjo. Razstava je sad zgodovinske raziskave, ki sta jo na pobudo Občine Sovodnje ob Soči izvedla raziskovalec Mitja Juren in predsednik društva Železniški muzej Campo Marzio Trst Alessandro Puhali. Izvedenca sta našla pomembne dokumente in načrte o železniški progi, ki teče po sovodnjski občini, in mostu pri Rubijah, ki je za Sovodenjce "pravi družinski član". Občina je ob tej priložnosti izdala tudi dvojezično brošuro s fotografijami mostu in železnice ter prispevki Mitje

župana Občine Sovodnje ob Soči, pozdravil lepo občinstvo, ki se je zbralo v dvorani Kulturega doma Jožef Češcut. "S to pobudo se občinska uprava še naprej zavezuje k vrednotenju lastne zgodovine in dediščine," je povedal župan. Alessandro Puhali je govoril o izgradnji Beneško-Ilirske proge, ki je bila dokončana leta 1860, dolga pa je 197 kilometrov. To je bila proga, ki je povezovala Južno železnico (Dunaj-Trst) s Ferdinandovo železnico (Benetke-Milan), več kot 1000 km dolgo progo, ki jo je zgradila habsburška monarhija med letoma 1839 in 1860. Med gradnjo Beneško-

AJDOVŠČINA Mednarodni festival moškega petja

Zapeli so tudi fantje Memlpz Emil Komel iz Gorice

Moški glasovi Mešanega mladinskega pevskega zbora Emil Komel iz Gorice so v soboto, 3. oktobra 2020, nastopili v Ajdovščini na 6. mednarodnem festivalu moškega petja. Dogodek je priredil moški pevski zbor Srečko Kosovel in je potekal v Dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini. Letos je festival potekal v skladu s predpisi za omejitve širitve virusa covid-19; med koncertom ni bilo navzoče publike, ampak je bil koncert posnet in ljubiteljem zborovskega petja dostopen v neposrednem prenosu na spletu. Pred začetkom koncertnega programa je potekala okrogla miza Covid-19 in petje, ki jo je usmerjal novinar Marko Gregorc. Na njej so se udeleženci - dirigenti nastopajočih pevskih zborov ter predstavnici javnega sklada za kulturne dejavnosti Tanja Svenšek in Mihaela Jagodic - pogovarjali o posledicah, ki jih je virus povzročil zborovskemu petju. Več mesecev namreč

ni potekalo nobeno kulturno dogajanje in tudi pevski zbori so se morali spopadati s to zamrznitvijo. Ker fizično srečevanje za pevske vaje ni bilo dovoljeno, se je zbor Komel, kot tudi večina drugih

Makorja, ki je bil obenem umetniški vodja festivala. "Kosovelovci" so odpeli pester program s prvima izvedbama skladbe Nazaj pa jih ni Andreja Missona in priredbe madžarske ljudske

pevskih sestavov, začel ukvarjati z delovanjem na daljavo preko video klicev. Petje seveda ni bilo mogoče, zato so bile vaje bolj analitične obravnave posameznih skladb. Pevski del dogodka se je začel ob 18. uri, ko je prvi nastopil domači moški pevski zbor Srečko Kosovel pod taktirko dirigenta in skladatelja Andreja

Spominčice. Sledil je nastop Fantovske vokalne skupine Ivana Cankarja z Vrhnike, ki jo je vodil Tom Varl. Pevci tega pevskega zbora, ki ga sestavljajo dijaki in študentje Akademije za glasbo v Ljubljani, so odpeli program slovenskih ljudskih pesmi, med katerimi tudi Makorjevo

Nevesta le jemlji slovo. Nato je bil na vrsti Kvintet Donet iz Podjune na avstrijskem Koroškem, ki ga vodi Helena Buhvald. Kvintet je lani prejel zlato priznanje in priznanje za najboljšo malo vokalno skupino na slovenskem Regijskem tekmovanju odraslih pevskih skupin. Pevski dogodek so sklenili mladi pevci moške sekcije Mešanega mladinskega pevskega zbora Emil Komel pod vodstvom Davida Bandlja. "Komelovci" so najprej odpeli Vse je tiho (Vladimir Princič, na Kosovelovo besedilo), nato Mlada (Ubaldo Vrabec, na besedilo Stanka Vuka). Sledile so pesmi Slovo (Josip Kocijančič), Snubci (Stane Malič) in še priredba slovenske ljudske Vse najlepše rožice (Emil Adamič). Kljub nenavadnim okoliščinam se je festival srečno končal z zanimivimi pevskimi utrinki kakovostnih moških pevskih zborov.

Samuel Devetak

Obvestila

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE

obvešča, da bo goriški urad (Korzo Verdi, 51) od 12. oktobra dalje odprt publiki ob četrtkih jutraj od 10.00 do 12.00 in popoldne od 14.00 do 16.00 ure. Zaradi izrednih zdravstvenih razmer sindikat vabi, da se obiskovalci predhodno najavijo na naslov sss.gor@gmail.com.

Kulturni center Lojze Bratuž bo v letu 2020 pripravil spominsko razstavo ob 120-letnici rojstva slovenskega umetnika Toneta Kralja. V ta namen vabi lastnike, ki bi bili pripravljeni dati na razpolago umetniška dela za razstavo. Ob tej priložnosti bo izdan katalog z objavo vseh razstavljenih del. Zanimati se naj kontaktirajo upravo KC Lojze Bratuž, tel. +39 0481 531445 - info@centerbratuz.org

V soboto bo praznoval častitljiv življenjski jubilej

MARJAN TERPIN

Dolgoletnemu članu

ter nekdanjemu deželnemu podpredsedniku in pokrajinskemu tajniku iz srca vošči

stranka Slovenska skupnost

Ob uspešnem zaključku magistrskega študija logopedije in surdopedagogike na Ljubljanski univerzi se veselimo in iskreno čestitamo naši zborovodji

MATEJI JARC

vsi komelovci

GORIŠKI VEČERI
pod lipami

IGOR OMERZA
PRAVI OBRAZ
JANEZA STANOVNIKA

Krstno predstavitev monografije
bo uvedel **RADO PEZDIR**

ČETRTEK, 15. OKTOBER 2020, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici

Katoliška knjigarna

v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete, Slovensko prosveto in Krščansko kulturno zvezo vabi na srečanje ob

19. KOROŠKIH KULTURNIH DNEVIH NA PRIMORSKEM

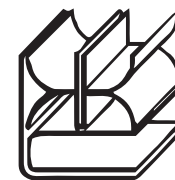
Martin Kuchling in Marko Oraž
bosta predstavila naslednje publikacije:

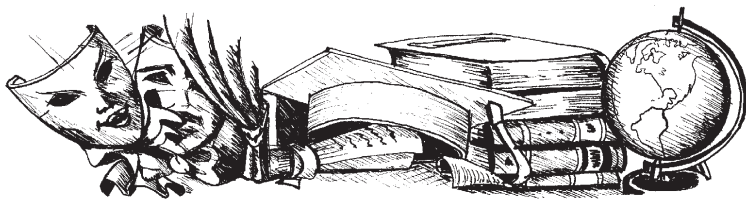
Pesmarica „Iz škratove krošnjice“- 80 otroških pesmi Lenčke Kupper. Zbornik „Slovenščina v družini“. Gustav Januš, Brez kategorij - Slike in pesmi iz prve ustvarjalne dobe. Pisani svet na Rebrci. 40 let - Teden mladih umetnikov. Zbornik »Občni zbor KKZ 2019«. Zbornik Narodnega sveta koroških Slovencev ob 70-letnici 2019.

v ponedeljek, 12. oktobra 2020, ob 10. uri
v galeriji Ars na Travniku 25 v Gorici

Dogodek je del kulturnega programa knjigarne, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

Novost pri založbi Mladika

Vilma Purič: Sodobne tržaške pesnice

Tako kot se v našem okolju veselimo vsakega literarnega podviga, prav tako s ponosom sprejemamo tudi izid znanstvenih del, ki literaturo osmišljajo, jo najprej predstavijo, nato pa pronicljivo in sistematično analizirajo, razlagajo in vključujejo v širši kontekst tako slovenskega kot italijanskega, nenazadnje pa tudi evropskega literarnega dogajanja. In to je dosledno in dovršeno uspelo doktorici znanosti Vilmi Purič, ki si je za svoje doktorsko delo izbrala tematiko slovenskih tržaških pesnic, svoje raziskovalno delo pa nato preoblikovala še v knjižno izdajo, ki je pred kratkim izšla pri založbi Mladika. Prednost takega znanstvenega raziskovanja je predvsem v tem, da avtorica snov obravnava neobremenjeno in jo umešča najprej na trdno teoretsko podlago, ki temelji na bogati tuji in domači literaturi. Znanstvena monografija Sodobne tržaške pesnice predstavlja prvo in doslej najbolj izčrpno analizo slovenskega ženskega pesniškega ustvarjanja v Italiji, ki ga avtorica komparativno obogati še s sorodnim pesniškim izrazom v italijanskem jeziku. S svojim delom je raziskovalka postavila hipotezo, da “avtorice s svojega ženskega obrobja laže ubesedujejo postopek transgresije, s

katerim prestopajo prostorske meje, presegajo ustaljene položaje ženske zavesti, prenavljajo žensko in splošno literarno paradigmo, prelamljajo z ustaljenimi družbenimi okviri in zmorejo priklicati iz domišljije utopične vizije prihodnosti. (...) Žensko pesništvo ni predstavljeno kot opozicija uveljavljeni kanonizirani literarni praksi, temveč kot umestitev novih, z ženskostjo zaznamovanih pomenov v literarni sistem.” Analiza pesniškega ustvarjanja v raziskavi izhaja iz dvoje gledišč; lahko bi trdili, da sta ključna pojma, okoli katerih se suče cel diskurz, pravzaprav dva, in sicer pojem tržaškosti in pojem ženskosti. Po eni stran je to geografska komponenta, ki zaobjema cel spekter vprašanj in teoretskih izhodišč, vezanih na tržaški kulturni prostor kot večjezični in večkulturni prostor, kjer domujejo stiki, prepletanja, oplajanja različnih kulturnih sfer: “Potopiti se v tržaškost pomeni prodreti do skupne izvorne izkušnje biti v Trstu, zajeti sintezo energij in izvorno stičišče, iz katerega črpajo svoj zorni kot različne etnije teritorija.” Po uvodnem delu, v katerem so izpostavljena teoretska izhodišča raziskave, se Puričeva posveča predstavitvi tržaškega vprašanja, pri čemer se najprej sprašuje, ali je Trst odprto ali zaprto mesto,

uokviru literarno dogajanje v povojnem času od leta 1945 do leta 2001 ter razgme slovenski kulturni sistem na Tržaškem. Sledi teoretsko poglavje, v katerem na podlagi vseh objavljenih virov avtorica

Foto Damj@n

detaljirano razčlenjuje pojem tržaškosti kot jezikovne in narodne paradigme v sodobni tržaški poeziji. Po eni strani lahko v tržaškem kulturnem miljeju govorimo o posameznih kulturnih okoljih, ki so nastajali v lastnem jezikovnem kodu, po drugem pa lahko v časovnem razponu desetletij zasledimo vedno pogostejše pojave jezikovnega, kulturnega in narodnega prepletanja.

V tem okviru raziskovalka suvereno obravnava tudi pojav, kateremu smo priča že nekaj desetletij, in sicer pojav literatov in literatk, ki za svoj pesniški izraz izbirajo med različnimi jezikovnimi kodi,

konkretnije večinoma med italijanščino in slovenščino. V sklopu pojma tržaškosti je bilo nujno opredeliti nekatere literarne pojme, za katere se raziskovalci različno odločajo, predvsem pojem tržaškega, zamejskega in manjšinskega literarnega sistema. Druga paradigma, okoli katere se vrti pesniški diskurz, je paradigma ženskosti, ki jo raziskovalka uokvirja tako v slovensko feministično

literarno vedo (Novak Popov, Borovnik, Zupan Sosič, Mihurko Poniž), kot tudi v italijansko (Cavarero, Lonzi, Restaiano, Muraro) in mednarodno (Arendt, Kristeva, Butler, Battersby), kar predstavlja izvorno primerjalno metodo. Pri tem vnese v raziskavo tudi nekatere italijanske pesnice: “Povezava med literarnimi besedili v slovenščini in tistimi v italijanščini ne vodi le v preseganje razlike med jezikoma, temveč dopušča različna dojemanja in upodabljanja prostora, ki so v nekaterih primerih nasprotna in nekompatibilna. (...) Vprašanje zadeva stikanja oziroma razhajanja med pesniškimi izjavami italijanskih in slovenskih pesnic: ali so pesnice presegle etnične konvencije in v ubeseditvah ženske tematike našle simetrično govorico? Kateri vsebinski elementi in oblikovne izbire tvorijo stičišča in predstavljajo srečanje?” V monografiji sledi nato podrobna in pregledno razčlenjena analiza številnih tržaških pesnic, ki jih je Puričeva razdelila v štiri generacijske skupine: najstarejšo generacijo pesnic, ki so svojo pesniško pot začele v predvojnem času, zaznamuje njihova “vpetost v objektivno, prostorsko determinirano stvarnost.” Prenovo v pesniškem izrazu predstavljajo

pesnice prve povojne generacije, ki sicer ohranjajo vrednoti naroda in jezika kot temeljni, v svojem pesniškem izražanju pa “posredujejo doživetja razgradnje, disonantno notranjost subjekta in destabiliziran sistem vrednot.” Premik v subjektiviteto ženskosti so nato opravile pesnice sodobne generacije, rojene v petdesetih letih, ki izpostavljajo predvsem “osebno razsežnost bivanja”. V najstodobnejši generaciji pesnic pa prihajajo v ospredje predstavnice, rojene po letu 1960, pri katerih avtorica “izpostavlja inovativne artikulacije, ki jih narekuje spolna determiniranost in predstavlja zato odmik od ubesedovanja predhodnic.” Vilma Purič je z analitično poglobitvijo pesniškega diskurza različnih generacij tržaških pesnic dokazala, da so le-te vnesle v literarno sfero čisto nov pogled na svet, ker jim dvojno gledišče, znotraj in zunaj ustaljene paradigme, omogoča, da “prestopajo enodimenzionalne modele, spletajo premikajoča stališča in se gibljejo v heterogenih vzorcih, ki součinkujejo.” Znanstvena monografija zato razkriva pomembna dognanja in z novim metodološkim pristopom odpira zastor na nekoliko prezrto in le bežno raziskano poglavje slovenske literature v Italiji.

Jadranka Cergol

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (129)

Dimitri Tabaj

Idrijska kamšt (7. del)

Albert Struna

Leta 1938 je prof. inž. Albert Struna postal pooblaščen inženir strojništva, kasneje pa honorarni predavatelj na univerzi v Ljubljani, direktor Jugopetrola in referent za tekoča goriva in mineralna olja pri Ministrstvu za rudarstvo in industrijo, leta 1946 redni profesor na strojni fakulteti univerze v Ljubljani, kjer je kasneje postal tudi dekan in rektor. Izpopolnjeval se je tudi v tujini (v Češkoslovaški, Bolgariji, Franciji in Nemčiji), predvsem v naftni in turbinski stroki. Delal ali sodeloval je tudi v firmah Petrol, Litostroj, Tomos. Bil je član velikega števila strokovnih in gospodarskih komisij in odborov ter predsednik muzejskega sveta Tehniškega muzeja Slovenije. Ukvarjal se je z zgodovino tehnike na Slovenskem, sodeloval z Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša (vir: Osebnosti - Mladinska knjiga, Drago Leskovšek, Slovenska biografija) in dolgo let vodil Društvo inženirjev in tehnikov Slovenije. Bil je avtor velikega števila strokovnih knjig in člankov. Leta 1965 je bil odlikovan z redom zaslug za narod z zlato zvezdo. Leta 1977 je postal zaslužni profesor ljubljanske univerze, medtem ko mu je leta 1979 mariborska univerza podelila naslov “doctor honoris causa” (vir: Osebnosti, Mladinska knjiga - Drago Leskovšek, Slovenska biografija). Po navajanju nekaterih zgodovinskih podatkov prof. Struna končuje svoj članek s klicem na pomoč: “Močno jo je spet prizadelo leta 1948 (kamšt, op. p.), in sicer tako usodno, da se je takrat ustavila za vselej. Povodenj v idrijski kotlini je odnesla stari

jez na Kobili in Rake so obstale brez vode”. Situacija je z leti postajala res dramatična za ta zelo pomembni del naše kulturne dediščine. Ravno o tem piše prof. Struna v nadaljevanju: “Po prizadevanju tehniških zgodovinarjev je bila ‘kamšt’ priznana čast zaščitenega zgodovinskega spomenika. Namesto velikana – vodnega kolesa s 14 metri premera so v jami postavili temu nasproti pritlikavo centrifugalno črpalko na pogon z elektromotorjem, ki ga seveda polnovredno nadomešča. Tehnika pač osvaja svet in ‘kamšt’ je tako šla v zgodovino. Namesto zasluženega miru pa jo zdaj obdaja še druga, skoraj smrtna nevarnost. Do metra debeli kamniti zidovi na trdnjavsko močnih temeljih so začeli popuščati, saj se kažejo sumljivo široke in visoke razpoke, na drugi strani pa se kamen pod pritiskom kar drobi. Vrh tega so se stene tudi tako usločile, da jim grozi najhujše – popolno razsulo. Hkrati je tudi vrátilo toliko premaknjeno, da se obod kolesa že naslanja ob steno. Geologi so se domislili različnih razlag, zakaj ves breg potuje proti ‘Mejci’ oziroma Idriji; najbrž so vse pravilne, saj jih čedalje bolj potrjuje razdiralno delo podzemeljskih plasti, ki si neizprosno krčijo lastne poti. Nemara ima določen delež pri tem – tako pravijo gradbeni strokovnjaki – betonirani rov za črpalno drogovje, ki se naslanja na zgradbo za jašek ‘Delo’ tik nad ‘kamštjo’. Vse tako kaže, da bo prav na tem kraju potreben prvi ukrep ... toda o tem bodo dokončno spregovorili še strokovnjaki. Idrijska ‘kamšt’ je brez para na svetu, nobena rudarska zemlja na svetu se ne more ponašati s tako starinsko in dragoceno spominsko napravo”.

Idrija, mestno središče. Idrijski rudnik je svojčas bil drugi največji proizvajalec te rude na svetu in je veliko pripomogel k razvoju tehnike, gospodarstva in kulture - od čipkarstva in kulinarike do botanike, medicine, šolstva in glasbe - medtem ko je danes muzej in deluje kot odličen katalizator kulturnega turizma v širši regiji.

Kamšt je največje leseno kolo v Evropi, postavljeno v sedanji izvedbi okoli leta 1790 kot črpalna naprava za odvečno vodo v rudniku živega srebra (detajl kolesa).

Kamšt stoji še danes na svojem prvotnem mestu, v lepi in impozantni zidani stavbi v parku Mejca v bližini novejšega dela Idrije. Ki je priljubljena točka mnogih rekreativcev. Tudi od zunaj stavba ohranja del nekdanje opreme.

LJUBLJANA, CANKARJEV DOM Razstava: Henri Cartier-Bresson: V zavetju skupnega Pesnik s fotoaparatom

V Cankarjevem domu v Ljubljani so 22. septembra odprli razstavo del enega najpomembnejših likovnih ustvarjalcev 20. stoletja, fotografa Henrija Cartier-Bressona; v veliki galeriji je na ogled 121 portretov ljudi, ki jih je francoski pohajalec (*flâneur*) s priložnim fotoaparatom upodobil med svojimi srečevanji z njimi. Sam se ni imel za portretista, niti ne za fotografa oziroma umetnika, čeprav je nadvse mojstrsko znal ujeti podobe v fotografski objektiv, kakor tudi slikati in risati v klasični in likovno zahtevnejši tehniki, marveč se je imel za človeka, ki živi, se zanima za svet okoli sebe, raziskuje, je dejaven, ustvarja, pričuje, se izraža, komunicira z drugimi. Henri Cartier-Bresson je svetovni sloves pridobil kot fotoreporter, s prepoznavnim osebnim slogom, ki na eni strani izhaja iz njegovega slikarskega šolanja in – naj se za današnji čas sliši še tako neobičajno – izurjenosti v večini lova, na drugi strani pa iz svobode, s tehniko ter modernim individualizmom opolnomočenega posameznika, ki v odločilnem trenutku, prepoznanem intuitivno, pritisne na sprožilec fotoaparata ter ujame odvijajočo se stvarnost v sliko. Fotograf je skupaj z razmahom žurnalizma in revijalnih izdaj na Zahodu pionirsko določil podobotvorni način, v katerem se gibajoča se stvarnost, v delčku sekunde urejena v likovno skladnost, poveže z avtorjevim hipnim prepoznanjem pomembnosti dogodka. Tako nastala slika iz ubranih medsebojnih konstelacij posameznih dogodkovnih oziroma (s)likovnih prvin izpove svet kot zgodbo nekega časa sama zase, saj je fotograf v trenutku, ko je pritisnil na sprožilec, v najboljšem primeru izginil iz dokumentirane resničnosti oziroma na posnetku ni zaznaven drugače kot s tem, kar je zabeležil, s svojim delom torej. Zgodovina umetnosti je Cartier-Bressona kanonizirala kot utemeljitelja t. i. odločilnega trenutka, tj. načina, ko fotograf čuječen na preži z enim samim izrazom, morda z dvema, ujame sliko na film – če se mu je iz slutenega posrečilo narediti dober posnetek, tj. najti to, kar je pogrešal, uloviti to, kar je zasledoval, na kar je čakal, “ko so vsi elementi za hip prišli v medsebojno ravnovesje,” pa bo izvedel šele potem, ko se je brez razmišljanja, a z znanjem predal tveganju, fotografiral

in bodo fotografije narejene. “Fotografija mora v nasprotju s slikarstvom, ki je meditativna dejavnost, ali pisateljevanjem, ki daje ogromno časa za razmislek, izkoristiti trenutek – *ta* trenutek,” je dejal fotograf, ki je leta 1952 izdal knjigo z naslovom *Podobe na skrivaj* (Images à la sauvette), v

Po šolanju na katoliški šoli, skupaj z usvajanjem tujih jezikov, književnosti ter poskusih v glasbenem pouku, se je 19-letni Henri leta 1927 vpisal na zasebno likovno šolo v Parizu, kjer je slikal in v okviru študijskega programa zahajal v galerijo Louvre občudovat ter prizadevno študirat kanone

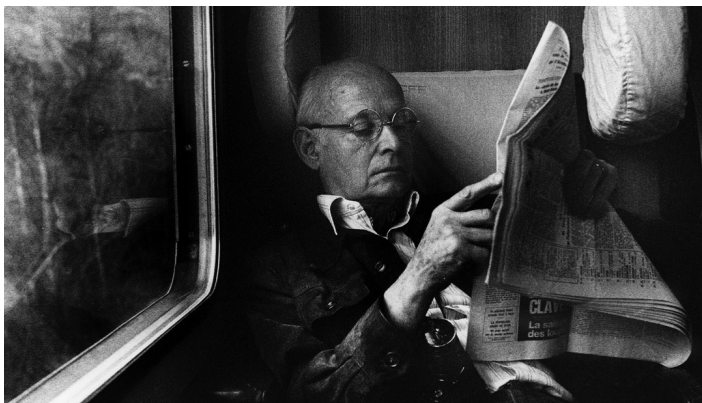
idejno ozračje je sooblikovalo mladega Henrija, ki je zahajal v kavarne, kjer se je odvijalo družabno življenje, doživel prve romance in srečanje s fotoaparatom kot orodjem lovljenja mimobežečih trenutkov. Leta 1931 je željan novega odpotoval na Slonokoščeno obalo, v francosko kolonijo, kjer se je

uveljavljajočega se medija, ki si je kot predmet, presegajoč zgolj dokumentarno funkcijo, svojo pot v meščanske interierje oziroma na stene razstavišč uhojal v vzporednici s slikarstvom. Cartier-Bresson je prejel prva povabila za objave fotografij v revijah, seznanil se je z ameriško

je še dodatno zaznamovalo njegovo občutljivo, miroljubno, do ljudi in sveta nevsiljivo, nenasilno, a vselej na svoj način participatorno naravo, da je ne le kot človek, marveč tudi kot fotograf po izkušnji vojne še bolj kot prej deloval neopazno, neinvazivno do dogodkov oz. situacij. Po pričevanjih

Henri Cartier-Bresson v Parizu 1968 (F: Alan Nougues/sygma)

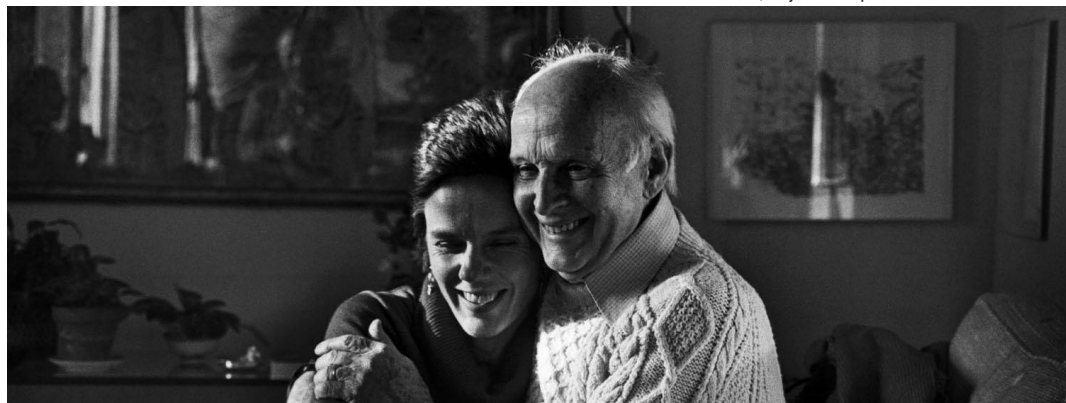
Henri Cartier-Bresson na vlaku v Montreux © Martine Franck | Magnum Photos

kateri je poleg predstavitve slik pojasnil vzroke in načine svojega fotografiranja in je čez noč postala priljubljena tako v Evropi kot v prevodu (z naslovom *Odločilni trenutek*) čez lužo (Cartier-Bressonu je uvid “odločilnega trenutka” prinesel stavek iz spominov, ki jih je napisal kardinal de Retz, v 17. stol., da je poglavitna stvar prepoznati in zgrabiti za “pravi trenutek”). Henri Cartier-Bresson je bil rojen v dobro stoječi obrtniško-trgovski družini leta 1908 v kraju 35 km od Pariza. Bolj kot za tekstilije, s katerimi se je poklicno ukvarjala družina, se je navdušil za slikarstvo, v katerega ga je uvedel njegov stric, ki ga je v svojem slikarskem ateljeju, dišečem po barvah in platnih, seznanjal z umetnostjo.

upodablajoče umetnosti. Profesor André Lothe – ki se ga je Cartier-Bresson pozneje hvaležno spominjal kot učitelja, ki ga je naučil gledati, in to brez fotoaparata –, je svoje varovance iz šole v Montparnassu vodil tudi v galerije z razstavami sodobne umetnosti. V mestu ob Seni, ki je v tistem času še uživalo sloves umetnostne (in tudi fotografske) prestolnice, so izstopali nadrealisti z Andréom Bretonom na čelu, ki so prisegali na ustvarjalsko spontanost in iskanje nenavadnosti v običajnem, znan je bil že koncept “ready-madea”, pridružil se jim je tudi drzni Picasso, če sta bila slikarja Degas in Toulouse-Lautrec, ki sta namesto vzvišenih tém slikala prizore iz živahnega pariškega vsakdanjika že pokojna. Pravkar ilustrirano

Henri Cartier-Bresson v Parizu 1968 (F: Alan Nougues/sygma)

Henri Cartier-Bresson z Martine Franck na svojem domu v Parizu 1980 (F: Andre Kertesz)

preživel z lovom in zaradi pomanjkanja slikarskega materiala pričel slikati s fotoaparatom. V Francijo se je vrnil kot dozorela osebnost; na eni strani več lova na divje živali, pri katerem je strel v pravem trenutku odločilnega pomena za cilj oziroma dosego zelenega (u) lova, na drugi strani slikar, ki iz prevzetosti nad doživetim s pomočjo okolice oddvaja motive v lasten likovni izraz. V Marseillu si je leta 1932 kupil leico – fotoaparat, od katerega se tistega dne rojeni fotograf ni več ločil vse do pozne starosti. Potoval je po Evropi, in fotografiral v Berlinu, Bruslju, na Poljskem, v Budimpešti in Madridu. Leta 1933 mu je ameriška galerija v New Yorku organizirala prvo razstavo fotografij, tedaj v umetnosti še

fotografsko stvarnostjo, v tem času je navezal ključna prijateljstva, zlasti pomembno z Robertom Capom in Davidom Seymourjem, fotografoma, s katerima so leta 1947 skupaj ustanovili agencijo *Magnum*, ki je prelomno zaščitila avtorske pravice fotografov in njihova dela pri uporabi v revijah in časopisih. Po potovanju v Mehiko se je vrnil v Francijo, kjer se je priključil filmskemu režiserju Jeanu Renoirju, kot asistent pri snemanju filmov; po naročilu je posnel tudi svoj film o španski državljanski vojni, in druge. Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, se je Cartier-Bresson priključil domačim vojakom, bil zajet ter zaprt; v tretje mu je uspelo pobegniti iz nemškega zapora, priključil se je odporniškemu gibanju in deloval v ilegali. To

mnogih sodobnikov mu je prav zato uspelo narediti tako izjemne posnetke – ker ga okolica ni zazna(va) la kot lovca na motive, pač je izurjen opazovalec “sokoljega očesa in žametne roke,” kot je zase dejal nekoč, na sprožilec pritisnil v pravem trenutku nekako prežet z dogodki, v katerih se je znašel. To je današnjemu mlademu človeku, ki se skuša poklicno uveljaviti, morda težko razumeti, enako kot je bilo izpričano težko razumeti ameriškemu novinarju, ki je že zelo priletnega Cartier-Bressona v intervjuju leta 2000 spraševal o njegovem delu in mu je ta s težavo (ne zaradi let, temveč zaradi kulturnih razlik, med ZDA in Evropo) skušal pojasniti, da “ne smeš *žele*ti (imeti), pač pa le *občuti*ti.”

Nikdar ni fotografiral drugače, kot poslušujoč se naravne oziroma v okolju dane svetlobe ter le na črno-bel film. “Na koncert ne vstopiš s pištolo,” je podal v odgovoru na vprašanje, zakaj pri fotografiranju ne uporablja bliskavice; na mestih, kjer bi njegov

najboljšem primeru, ko je fotograf umanjkal in je tam stal samo človek, ki komunicira z drugim(i). “Da bi se iz portreta lahko izrazila osebnost, je ključno človeka srečati v njegovem naravnem okolju ter ga nekako pripraviti do tega, da pozabi na fotografa;

predsednik Robert Kennedy, aktivist Martin L. King, revolucionar Che Guevara, psihiater Carl Gustav Jung, pisatelj Albert Camus, filozof Jean-Paul Sartre, znanstvenika Joliot-Curie, in drugimi, ki jih morda še ne poznamo. Upodobljenci nas (po)vabijo v svoj svet,

soseda, ki je ravnokar nekoga srečala; Pablo Picasso, napol razgaljen, je kot sorodnik, s katerim smo skupaj na morju, in se ravno preoblači ...” Henri Cartier-Bresson je bil apologet humanizma, njegove fotografije pa so izraz tega kot uporniške drža. “Sem anarhist,” se

“pobeg iz zapora”) oziroma v življenju na Vzhodu (saj se nikdar ni imel za “turista”) je nastaja)l obsežen fotografski opus, katerega posamezne slike so postale ikone 20. stoletja. V 50. letih je fotograf kot prvi Zahodnjak smel napraviti reportažo iz Sovjetske zveze,

jih ujel v trajnejšo obliko ... A ne smeš fotografirati ves čas. To je tako kot s hrano ali pijačo. Ne smeš pretiravati, ne moreš kar naprej jesti ...” Umril je 95-leten na svojem domu, leta 2004. Poročen je bil s fotografkinjo, Martine Franck, ki je skupaj z njuno hčerko ustanovila fundacijo, poimenovano po njem, z namenom ohranjanja, predstavljanja in razvijanja fotografskega dela. Fotografije za pričujočo razstavo so prišle od tod, s pomočjo glavnega sponzorja razstave, podjetja Krka. Henri Cartier-Bresson je bil izjemno rahločuten, mil, v gibanju ter obrazu mehak, v govorici nežen, rahlo introvertiran, a vselej sinji, v odnosih ljubezniv, potrpežljiv, priljuden, pa tudi goreč, visoko kultiviran Francoz, čustveno odprt kot otrok, do sebe izjemno zahteven in kritičen, zagrizen ter vztrajen. Slikal je iz nuje, ker ga je motiv nagovoril, našel, oziroma iz zavedanja o presežnem, v želji izvedeti več, poiskati, občutiti, raziskati, najti, izraziti (se), pričevati, podeliti (se). Vodila ga je pristna zavest o lepoti, ki skrita tiči nekje, v vnaprej neznanem, in da morajo biti le srce, oči in fotoaparati poravnani, “v isti liniji,” je rekel. “Ne smeš misliti, čutiti moraš.”

Renske Svetlin
Še nekaj iz zgodovine razstav fotografskih del Cartier-Bressona oziroma fotografov agencije Magnum, ki jo je pričujoči soustanovil, v Sloveniji ter bližini: Razstava fotografij Cartier-Bressona je bila na ogled leta 2002 v Cankarjevem domu; v ljubljanski Jakopičevi galeriji se je l. 2012 predstavila agencija Magnum (razstavo slovenske reportažne fotografije pripravljajo za decembra letos); dela članov te fotografske agencije, Roberta Capa, Marca Ribouda in Josepha Koudelke, so bila na ogled v istih galerijah, v letih 2017, 2018 in 2014, ter v manjših zasebnih galerijah v Sloveniji, fotografkinjo Inge Morath pa sta predstavili Koroška galerija likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, leta 2003, ter Umetnostna galerija Maribor, leta 2018. Razstave so gostili tudi v Vili Manin in v Gorici Roberta Cape (2013, 2018), v Grazu Inge Morath (2003 idr.), v Celovcu Wernerja Bischofa (2016), v Trstu Martina Paara (2019) ter Elliotta Erwitta v Münchnu (2003, 2016). Do 20. marca 2021 je obsežna razstava fotografij Cartier-Bressona z naslovom, Velika igra na ogled tudi v beneški palači Grassi.

Renske Svetlin

Pablo Picasso

Coco Chanel

Henri Matisse na svojem domu v Vanceu febr. 1944

Alberto Giacometti, galerija Maeght v Parizu 1961

Susan Sontag

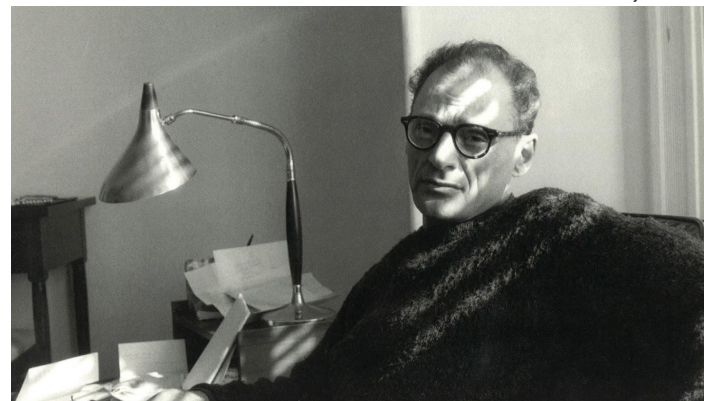
pripomoček za zbiranje slik lahko deloval preveč vpadljivo, pa je svojo leico polepil s črnimi trakovi. “Črno-bela fotografija vsebuje abstrakcijo, če je bil sam motiv iz konkretnosti pridobljen na tako neposreden način. Od gledalca zahteva, da sam premaga distanco; izbira je široka, saj so prenesene vse barve.” Cartier-Bresson je k ljudem vselej pristopal kot bližnji, pri portretiranju ni rinil v človeka oziroma da bi se vedel kot gospodar situacije, ki bo portretiranca ali portretiranko na drugi strani objektivna s svojim orodjem v roki spremenil v objekt oziroma žrtev – upodablajoči osebi se je pridružil v času, ki mu je v pravem trenutku sam ponudil posnetek; v

treba se je vključiti v gibanje portretirane osebe, se zlit z okoljem – psihologija, odločilni trenutek, nič manj pa tudi položaj fotoaparata so osnovne značilnosti dobrega portreta,” je pojasnil. Portreti, ki si jih je do konca 1998 z naslovom Iz oči v oči (Tête à tête), ki jo spremljata tudi nekaj predmetov ter kratek film, v katerem avtor ob predvajanih slikah govori o svojem delu. V sprehodu med slikami se srečamo z mnogimi slavnimi osebami iz zgodovine, kot so skladatelj Igor Stravinski, slikar Giorgio de Chirico, kipar Alberto Giacometti, igralka Marilyn Monroe, pevka Edith Piaf,

da se jim pridružimo; ta svet in te osebe zaradi fotografove roke niso nekaj tujega, marveč vsaj za nekaj trenutkov, v galerijskem prostoru ali iz fotografske knjige v naročju, učinkujejo kot zavetje skupnega, v katerem smo si vsi samo ljudje, človek s človekom; izginili so poklici, družbene in kulturne razlike, spolne vloge in fizična različnost, človek s človekom človek v istem – enem. To je v svojem govoru na odprtu razstavo pristrčno lepo izpostavil tudi kulturni minister dr. Vasko Simoniti, da so portretiranci in portretiranke Cartier-Bressona “po eni strani unikatne osebnosti, hkrati pa se zdijo, paradoksalno, tudi kot povsem običajni, skoraj domači ljudje: Coco Chanel, ki se s širokim nasmehom obrača na stran, je kakor

Marilyn Monroe

Arthur Miller

je namuzal v tu zgoraj že omenjenem intervjuju z Američanom, Charlijem Roseom (ohranjenem na videu, gl. Ytb). Nazivanja “umetnik” ali drugih poskusov povečujočih titul se je otepal. Ko so ga hoteli fotografirati, je hitel zakrivati obraz – ne zato, ker drugim ne bi privoščil, česar je bil sam deležen, pač pa zato, ker so ga slikali le zategadelj, “ker je slaven.” Tega preprosto ni prenesel. Tega, da bi ljudje v njem (namesto drugje!) iskali nekaj več, nekaj posebnega, nekaj vzvišenega, nekaj drugega (fr. l'autre), nekaj tujega, tega ni maral. “Sem samo človek,” je vselej odgovarjal, “človeško bitje! Človek, ki živi, jè! Nič drugega.” Na številnih potovanjih (od katerih mu je bilo najljubše

pred tem je v Indiji portretiral mirovnika Gandhija, in to, tik preden je bil ta ustreljen; šalil se je skupaj z dalajlamo, zabeležil je dragocene podobe preobražajoče se Kitajske, Japonske, potoval je po Indoneziji, na Kubo, v Grčijo, Španijo, po Italiji in v Istanbul. V začetku 70. let je počasi prenehal s fotografiranjem in se je spet posvetil risanju. “Nikoli nisem nehal risati, le fotografijo sem uporabil,” je pojasnil v enem od intervjujev. “Fotografija ni, da nekaj pokažeš, je način življenja ... Biti fotograf, to je lepo, obenem pa tako frustrirajoče! Saj se zgodi, da človek fotografira ves čas. Tudi kadar v roki nima pripravljenega fotoaparata. In nato se grizeš, da je motiv šel mimo! Koliko enkratnih motivov gre mimo, ne da bi

LJUBLJANA Nežika Novak se predstavlja z razstavo Šepet zemlje
Gnetljivost in trdnost, mehkoba in ostrina

Vsredo, 30. septembra 2020, so se pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja pričeli Koroški kulturni dnevi. Že osemnajstič po vrsti se koroški rojaki v Ljubljani predstavljajo z izbranimi kvalitetnimi prireditvami, s katerimi razveseljujejo ljubitelje likovne umetnosti ter ljudske in umetne vokalne glasbe, mladi Korošci najmlajšim Ljubljančanom vsako leto predstavijo ljubko lutkovno igrico, slovenski koroški založniki pa ljubiteljem branja knjižno produkcijo minulega leta. Letošnje Koroške kulturne dneve je uvedlo odprtje razstave Šepet zemlje v galeriji Spomeniškovarstvenega centra (Trg francoske revolucije 3), v neposredni bližini Mestnega muzeja Ljubljana, Križank ter Narodne in univerzitetne knjižnice. Nežika Novak, doma iz Bele pri Železni Kapli, se predstavlja s

svojimi keramičnimi objekti in humanoidnimi skulpturami. Presenetljivo je, da jo slovenska prestolnica gosti šele

samostojnih razstav in sodelovala na mnogih skupinskih, in sicer v Avstriji, Sloveniji in Švici. Nežika Novak je sprva

da sledi notranjemu glasu in ljubezni do gline. Vrnila se je na Koroško, v Celovec, kjer se je učila za keramičarko. Nato se je leta

z mojstrskim izpitom. Od tedaj živi in ustvarja v domači Beli, v objemu narave in tesno povezana z rodno slovensko zemljo. Medij Nežike Novak je glina, prvobitni material, ki človeka vznemirja v vsej njegovi zgodovini. Umetnica ga obvladuje do potankosti. V svojih stvaritvah se poigrava z možnostmi, ki jih glina nudi v vseh tehnoloških fazah obdelave. Umetnine, ki prihajajo izpod Nežikinih nežnih rok, izdajajo takó spoštovanje do narave kot tudi odzivnost na aktualno doživljanje našega vsakdana. Razstavljena dela so polna mehkobe, krhkosti in trdnosti, po potrebi pa tudi ostrine – tako v formalnem kot tudi v vsebinskem smislu. Njeni objekti abstrahiranih naravnih oblik so polni domišljene simbolike. Na razstavi pa srečamo tudi človeško podobo, in sicer v dveh in treh dimenzijah: občudujemo lahko podobe ženskih in moških obrazov v negativnih

reliefih, glave v visokem reliefu in oble doprsne podobe, ki spominjajo na egiptčanske portrete. Raznovrstne površinske teksture upodobljenec, ki jih je umetnica dosegla z različnimi tehnološkimi pristopi, dopolnjujejo simbolna sporočila, ki jih nudijo stvaritve, in hkrati pripomorejo k lažjemu sprejemanju in dožemanju artefaktov. Vsekakor je pozornosti vredna serija reliefov treh beguncev, treh drugačnih, ki dajo misliti ... še posebej tisti, z zastrtim obrazom, kjer zagledamo tudi odsev svojega obraza. Nehote se vprašamo: Kdo, od kod, kam in zakaj toliko nelagodja ... Nežika Novak je v mislih o svojem delu zapisala: “Oblike, katere ustvarja življenje, so bile in so vir inspiracije za moja dela. [...] Iz globokega človekovega hrepenenja vznika želja ujeti sedanjost preko umetnosti, napraviti trenutke vidne in pustiti sledove. [...]”

Mojca Jenko

drugič, saj je njena tridesetletna umetniška pot zavidljivo bogata: predstavila se je na vrsti

študirala arhitekturo na dunajski Tehnični univerzi. Po treh letih študija pa se je odločila,

1988 vpisala na Mojstrsko šolo za umetnost in oblikovanje v Gradcu in jo leta 1990 uspešno končala

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (10)

Nace Novak

V objemu starogorskega svetišča
Po dobrih petih urah hoje in skupaj skoraj tisoč metrih premagane višinske razlike sem bil v zavetju starogorskega obzidja končno na varnem pred vetrom, ki me je zmrznil do kosti. Pričakoval sem več ljudi, pa jih je bilo le za vzorec. Urad za romarje, kjer je na voljo žig, je bil zgodaj popoldne še zaprt, zato sem stopil do bara in restavracije Casa Del Pellegrino, kjer sem že od doma rezerviral enoposteljno sobo. Cristina, kot je bilo ime receptorki, me je prijazno sprejela, pospremila do sobe in mi že med vzpenjanjem po stopnicah in na hodniku do tja naštevala, kaj mi lahko pripravijo za večerjo. Vroč tuš se je prilegel. Za razliko od prvih dveh dni je bilo po zaključku etape, 618 metrov visoko, bistveno hladneje. Prvič na poti sem iz nahrbtnika vzel tudi dolge hlače in puli. Skozi eno od oken sobe sem gledal naravnost v urad za romarje nekaj metrov stran, ki je, medtem ko sem bil pod tušem, odprl svoja vrata. Samo prek ploščadi in čez nekaj stopnic sem stopil do pisarne po žig, potem pa nazaj v „hišo romarjev“, kjer sem se ugnedzil v baru, saj je začelo zunaj deževati. Nekaj redkih gostov je prišlo, a tudi hitro odšlo. Večino časa sem bil v baru sam, zunaj pa se je deževje samo stopnjevalo, in ker je tudi pihalo, je zgledalo res grdo. Natakara Daniela je furala dobro muziko. Najprej Stinga, potem nekaj meditativno umirjenega. Prekrižanih nog ležerno sedeč ob mizi sem bil ponosen na svojo preudarnost, na to, da sem zaradi slabe vremenske napovedi Krmin zapustil že zelo zgodaj. In da se med potjo nisem kaj dosti ustavljal in obotavljal, saj je začelo deževati le dobre pol ure po tem, ko sem prišel na cilj. Vseeno pa me je skrbelo, kako bo naprej, saj je bila vremenska napoved za naslednje dni zelo slaba. A pravega razloga za zaskrbljenost ni bilo, saj sem imel nov vodoodporen dežni pončo, nove vodoodporne pohodniške čevlje in še dodatno vodoodporno prevleko za čez nahrbtnik. Res pa je bila oprema zreducirana na minimum in bi mi vsak premočen kos oblčila predstavljal težavo, sploh v višje ležečih predelih, kamor sem bil namenjen. S seboj sem imel tri pare nogavic, trojne spodnje hlače, tri majčke s kratkimi rokavi, dve tanki majici z dolgimi rokavi, kratke in dolge hlače, špichoze, dežne hlače, puli in lahko puhovko,

namenjeno uporabi v toplejšem delu leta. To je bilo to. Po principu čebulnega oblačenja sem imel v nahrbtniku in na sebi dovolj slojev tudi za temperature pod ničlo, pa čeprav smo bili v prvih dneh septembra. A to le v primeru, da bi imel na voljo prav vse, kar sem nosil s sabo, vključno s pelerino in v res najslabšem scenariju še spalno vrečo. Vremenska napoved za naslednji dan še ni predvidevala slabega vremena oziroma so bile s stiliziranimi dežnimi kapljami na vremenarski spletni strani označene ure po predvidenem zaključku dnevne etape. Še dan kasneje pa naj bi silovito deževalo že od jutra naprej. Ugotavljal sem, da sem se v zadnjih letih kar precej pomehkužil, da me je skrb za otroke in družino razvadila, da sem se navadil na vse te nepotrebnosti, ki so dandanes nujne za

vsakodnevno preživetje. Da mi askeza ni več tako pisana na kožo, kot mi je bila včasih, da sem postal tudi sam z minevanjem dni, mesecev, let preveč komot. Ob surovem divjanju vremena zunaj, ob divjem plesu vetra in dežja sem se samo nasmehnil prvotni ideji, rojeni doma na kavču, da bi na Nebeški poti spal kar zunaj, v naravi, v šotoru. „Danes bi bilo prav super, ja. Zdaj bi že nekaj ur ležal v majhnem šotoru in verjetno drgetal. Vprašanje je tudi, ali bi stari dobri ultralahek šotor

za eno osebo zdržal ta naval dežja in vode z vseh strani ali bi klonil. Če bi popustil in prepustil vodo, bi to lahko pomenilo tudi zaključek poti,“ sem razmišljal in bil zadovoljen, da sem se odločil, kot sem se. Dovolj blizu doma sem bil, da bi lahko ob vsakem zapletu, vsakem odstopanju od pričakovanih, pomahal z belo zastavico, se vdal in odnehal. Samo telefonirati bi mi bilo treba domov, vtipkati tistih nekaj števil, počakati na zvezo in reči: „Hej, dovolj imam tega! Ne grem se več! Nima smisla! Prid' te me iskati!“ In bi se vrnil domov. Na toplo, na varno, kjer je v omarah vse polno oblek, kjer je hladilnik poln, kjer prižgeš klimo, če ti je vroče, in gretje, ko te zebe. Kjer je vse na dosegu roke, kjer ni dilema, piti ali ne piti kavo, ampak kakšno kavo piti, kakšno pašto skuhati, katere čevlje obuti za skok do bližnje

trgovine, katero trgovino izbrati ... Ti občutki, ki so me obletavali in napadali, so bili tudi nekako normalni, a ne? Saj so me obletavali in napadali tudi, ko sem bil mlajši. Za razliko od takrat, pa me je zdaj domov vleklo tudi zato, da bi videl Natana in Nino in Jano. „Verjetno se bo ta mešanica občutkov gnetla in prepletala, med seboj privlačila in odbijala vse do konca CC, kolikor daleč pač pridem. Seveda bi rad prišel do konca. Če bi zaključil pred ciljem, mi to

res ne bi bilo podobno. Kot mož, ki je prehodil Camino z vsemi nevšečnostmi na poti, si česa takega ne smem in ne morem privoščiti, madona,“ sem tuhtal. Po skoraj dveh urah sedenja v baru sem vstal, se pretegnil in stopil do sobe, si oblekel še lahko letno puhovko, pa gozdarje sem si obul namesto japonk, potem pa ven, na kratek špancir, saj je dež za nekaj časa ponehal. Prehodil sem vse, kar se je dalo znotraj obzidja, potem pa sem se po stopnicah spustil do parkirišča in preveril, kje mi je naslednje jutro nadaljevati pot proti Čedadu. Ogromno parkirišče je samevalo. Bar ob njem je bil tudi že zaprt. Zanimivo. Ves Castelmonte sem imel zase. Na nek način. Med vračanjem v obzidani del starogorskega svetišča sem se pri vходу za nekaj trenutkov ustavil pri drugem od štirih spomenikov na Nebeški poti. Z enakim sporočilom romarjem kot na Barbani. Malo kasneje sem s terase pred uradom za romarje občudoval podoben prizor kot dopoldne v Brdih. Nad Čedadom, ki je bil od tam skupek majhnih, skupaj držečih se in lesketajočih se lučk na ravnini, se je bohotilo oblačno nebo, v njem pa luknja, skozi katero so svetili z večerom ugašajoči sončni žarki. Spet božansko. Nezemeljsko. Prelepo. Potem je začelo z neba znova kapljati, zato sem se umaknil pod streho, kjer sem kot edini gost hotela v restavraciji pojedel večerjo in še malo poklepetal z natakaro Danielo. Med večerjo je spet vrtela Stinga. Ko sem že v sobi ponovno preverjal traso naslednjega dne, me je še enkrat poklicala Jana. V solzah. Objokana. Ker ni uspela izdaviati nič razumljivega, sem se resno zbal, da se je zgodilo kaj hudega Natanu ali Nini, ali obema, pa ... Venček je umrl. Človek, ki ji je veliko pomenil, ki ji je bil kot drugi oče. Saj smo vsi vedeli, da so mu šteti dnevi, in da bo, s tem ko se bo poslovil, samo prekinil trpljenje, nehal podpirati zahrbtno bolezen, ki se mu je zažrla v telo. Vseeno pa je bila novica težka. Žalostna. Huda. In slabo, res bedno sem se počutil, ker mi je odleglo, ko je Jana izdala, da je umrl Venček, saj sem si, ne glede na vse, oddahnil, da se ni zgodilo nič kateremu od otrok.

POGOVOR Tania Stefani, vinogradnica

Ovrednotiti domače kraje in delati ekološko!

Zahar je "majhna" kmetija, ki ima približno 3 hektarje površin; to gospodarje ne skrbi, saj jih velike količine ne zanimajo. Cilj kmetije je namreč kakovost pridelka. Zahar so na Tržaškem poznani po osmici, a tudi po kakovostnem olju in vinu, ki so ju začeli pred desetimi leti stekleničiti. Kmetijo skrbno vodita Mitja Zahar in žena Tania Stefani, ki nas je sprejela na domačiji v Borštu za prijeten pogovor.

Od osmice do olja in vina...

Kako se je pravzaprav začelo? Družina Zahar ima osmico že več generacij. Pridelovali so domače pridelke in jih ponujali tu na domačiji v Borštu. Leta 2006, ko je nastal konzorcij Tergeste DOP, je začela družina Zahar stekleničiti ekstra deviško oljčno olje in leta 2009 prve steklenice vina. Takrat sva se z Mitjo tudi spoznala in skupaj nadaljevala to dogodivščino.

Ti ni bilo tuje to področje?

Ja, sicer sem obiskovala trgovsko šolo in sem bila vedno zaljubljena v naravo in domače kraje. Delala sem v uradu, ko sva imela otroka, pa sem ostala doma in začela pomagati na kmetiji. V začetku nisem mislila, da bo toliko dela. Tako je v bistvu nastal tudi moj poklic.

Če se osredotočimo na vino ... Pridelek se je v letih kar zvečal, kajne? Kje imate vinograde?

Ja, kar veliko se je spremenilo od leta 2009, ko smo ustekleničili prvo vino. Oblikovali smo etiketo in prišli do današnje, ki je zelo minimalistična, kot lahko opazite, je pa usmerjena na priimek Zahar, ki ostane kar dobro v spominu. Od nekaj nekdanjih sto steklenic letno, smo zdaj prišli do 11.000 steklenic. Vsi vinogradi in oljčniki se nahajajo v Borštu, imamo 3 hektarje in pol, želimo pa razširiti

kmetijo, seveda tu v Borštu, saj smo prepričani, da je to naša posebnost in tudi edinstvenost izdelkov točno določenega območja. Leta 2014, smo odstranili vse kemikalije iz vinograda (in tudi iz oljčnika) in se začeli preusmerjati na ekološko kmetijstvo. To pot smo

in rastline. Agronom vodi priznani projekt oz. metodo "Vini di luce", h kateremu smo z veseljem pristopili. Taka oblika kmetijstva ni revolucionarna, nismo odkrili nič novega, ampak je močan znak v smeri kmetijstva, ki je bolj prijazno do okolja. V to sva z možem vedno globoko

dve različni stopnji biološkega certifikata) za izdelke. Naše letošnje vino in olje bosta tako prvič imela biološko potrdilo.

Ta oblika kmetijstva je bolj zapletena ...

Res je, ni olajšav, ki jih daje konvencionalno kmetijstvo, je pa cena za bolj zdrav pridelek, kar je tudi naš

klimatske spremembe itd., je treba pravočasno poseči. Tehnologija nam pri tem nekoliko pomaga, saj obstajajo razne naprave za monitoriranje plesni in dejavnikov, ki se lahko v določenem času pojavijo na zemljiščih.

Ste zadovoljni z letino?

Katere sorte vina pridelujete?

Ja, z letino smo kar zadovoljni. Pridelujemo vitovsko (svežo in s klasično metodo), malvazijo (svežo, a tudi zorjeno), refošk, nekaj merolota in cuvè pod imenom Sonček, ki je mešanica malvazije, vitovske in friulana (tokaj). Od leta 2016 stekleničimo tudi nekaj penine po klasični metodi, in to z vitovsko in refoškom.

Kaj pa glede kupcev?

V začetku je bilo vse bolj osredotočeno na lokalno raven. Potem smo začeli sodelovati s konzorcijem vinogradnikov s Krasa in pri pobudi Vitovska in morje, ki nam je močno odprla obzorja. Na prireditve prihajajo različne "figure" (vinarji, kmetije, gostinci, organizatorji dogodkov), ki

pandemija koronavirusa, kako je vplivala na delo?

Koronavirus je prav gotovo prizadel vse, in to na vseh področjih, ali skoraj. Odpadli so vsi dogodki, sejmi, na katerih se kmetje lahko predstavijo in promovirajo lastne pridelke. V vsej tej škodi pa je nekaj pozitivnega. Mislim, da smo se lokalno precej utrdili. Letos se ljudje niso veliko premikali in so v bistvu začeli opažati, kaj jim lahko ponudi domače območje, in se verjetno tudi zavedeli, kako je bogato in da ni nujno iti daleč po kakovostne pridelke. Mislim, da je ta vidik lokalne ponudbe, ki se je v današnjem globaliziranem svetu malo izgubil, prišel letos spet na dan.

Na koncu bi vas vprašal še, kakšne načrte imate za prihodnost.

Naša glavna skrb je končati delo v kleti. Kot sem prej omenila, se je naš pridelek zvečal in je klet postala pretesna. Zdaj jo bomo razširili in uredili prostore ob njej, v katerih bo seveda delovala zgodovinska osmica. Tu bodo tudi prostori, urejeni za pokušno vin in organizacijo raznih kulturnih ter enogastronomskih večerov.

V tem posebnem letu, ko zaradi del v kleti in koronavirusa nismo mogli sprejeti ljudi v naši kleti in zaprtih prostorih, smo organizirali nekaj pobud na odprtem. To so bili pohodi po okolici, tako da so ljudje lahko spoznali naše območje. Vselej so se končali med našimi trtami in oljkami. Tam sta jih čakali pokušnja vin in enogastronomska ponudba, seveda z lokalnimi dobrotami. Povpraševanja je bilo veliko in pobude so bile res uspešne. Naša želja je nadaljevati tako obliko ponudbe.

Matevž Čotar

izbrali s pomočjo agronoma Alessandra Filippija iz kraja Soave pri Veroni, ki nam sledi oz. prihaja na naše površine nekajkrat na leto in opazuje ter preverja uravnoteženost in vrednosti, ki jih imata zemlja

verjela in leta 2017 tudi začela postopek za pridobitev biološkega certifikata bodisi za vinograde kot za oljčnike, to se pravi za kulture v naši lasti, in potem tudi dodatno certifikacijo (namreč gre za

glavni cilj. Ta oblika zahteva stalno prisotnost na terenu, veliko opazovanja in ne sloni na preventivi, ampak na pravočasnosti. Ko se v vinogradu ali oljčniku kaj pojavi, npr. bolezen,

iščejo nove posebnosti, nove izdelke, in če so zainteresirani, tudi vabijo na različne pobude na lokalni, deželni, italijanski, a tudi evropski ravni. Na ta način se tržišče kar razširi.

Letošnje leto je pridelala

BARKOVLJE Rožnovenska Mati božja

Dragocena tradicija, ki jo je treba ohranjati

V Barkovljah so v nedeljo, 4. oktobra, počastili Rožnovensko Mater Božjo s sv. mašo, ki jo je daroval msgr. Franc Voncina. Praznik, ki sega v leto 1855, nas spominja na hude čase, prav take, kot jih doživljamo letos, je povedal g. Voncina. Prav tako kot so bili v težavah pred več kot 150 leti, tudi danes čutimo težo hudih razmer. Istočasno se moramo zahvaliti Mariji in jo prositi, naj nas varuje. Prav zaradi takih okoliščin so nastale take procesije kot v Barkovljah; to so dragocene tradicije, ki jih je treba skrbno ohranjati, je dodal duhovnik. V današnjih časih nas Bog postavlja pred

preizkušnjo, trezno lahko premislimo o sebi in veri ter razumemo, da smo vsi enaki in da virus lahko doseže vse ne glede na položaj, ki ga kdo

zaseda v družbi. Zdaj imamo čas, da se zavedamo, kaj se dogaja okoli nas in po svetu, in da se zopet bolj približamo Bogu in bližnjemu. Med

mašo, ki jo je obogatilo petje cerkvenega pevskega zbora, je potekal tudi tradicionalni ofer. Verniki so, upoštevajoč varnostno razdaljo, šli okoli

oltarja in v košarico položili dar za cerkvene potrebe. Po sv. maši se je od cerkve vila procesija ob obali. V nekoliko sivem in vetrovnem dnevu, a

še vedno prelepem scenariju ob morju, so verniki ponesli Marijin kip ob spremstvu Godbenega društva Prosek, ki je med procesijo igral Marijine pesmi. Pri "fontani", s pogledom na svetišče na Vejni, se je procesija za trenutek ustavila. Tam je g. Voncina povedal, da smo lahko srečni za tako lep dan ob morju in da se lahko zahvalimo Mariji. Po litanijah je cerkveni zbor zapel *Marija skoz' življenje* in godba je zaigrala *Marija mati ljubljena*. Verniki so se nato v procesiji vrnili v cerkev, kjer se je ob godbi sklenil jutranji obred.

MČ

V cerkvi sv. Martina na Proseku so v mesecu oktobru, posvečenem Rožnovenski Mati božji, čudovito okrasili Marijin oltar in na njega postavili prošnjo »Kraljica venca rožnega, Reši nas KORONA epidemije«

DSI Srečanje s prof. Danijelom Grafenauerjem

Obletnica koroškega plebiscita je za Slovence dan spomina, nikakor ne praznovanja

Čez nekaj dni, točneje 10. oktobra, bo preteklo okroglih sto let od koroškega plebiscita, ko so leta 1920 prebivalci območja severno od Karavank glasovali, kateri državi, Kraljevini SHS ali Avstriji, naj pripada njihovo ozemlje.

Temu, za vso narodno skupnost pomembnemu zgodovinskemu dogodku, ki pa obenem spada med tragična poglavja zgodovine slovenskega naroda, so organizatorji namenili zadnji septembrski ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev. V svojo sredo so kot govornika povabili profesorja zgodovine in geografije, znanstvenega sodelavca na Inštitutu za narodnostna vprašanja, Danijela Grafenauerja. Ponedeljkovo srečanje v Peterlinovi dvorani je bilo vključeno tudi v Socialni teden, ki ga vsako leto organizira Socialna akademija. Letos nosi naslov *Slovenija – naš skupni dom*. Predstavniki Socialne akademije Janko Korošec je prisotne uvodoma pozdravil in poudaril, da se tema večera zelo dobro povezuje s temo njihovega letošnjega Socialnega tedna, v središču katerega so domovinska vzgoja, skupni slovenski kulturni prostor, domoljubje in povezava Slovencev po svetu.

Kot je uvodoma povedal moderator Ivo Jevnikar, ni slučaj, da se govornik Damijan Grafenauer posebej zanima za vprašanje

koroškega plebiscita, o katerem je napisal že mnogo publikacij, saj je vnuk enega izmed koroških Slovencev – izseljencev, ki so jih Nemci po plebiscitu prisilili v begunstvo. Obenem je Grafenauer tudi predsednik društva Klub

se je z Maistrom boril za severno slovensko mejo nad Mariborom in zaradi svojega kulturnega delovanja na slovenskem Koroškem. Med pravila Kluba koroških Slovencev v Ljubljani (ta združuje razseljene koroške

foto Damj@n

koroških Slovencev – Maribor. Že takoj na začetku je predavatelj opozoril, da gre pri temi, o kateri bo govoril, za odprto rano v slovenskem narodnem telesu in da ta rana še ni zaceljena. Sam meni, da je treba biti usmerjeni predvsem v prihodnost in mirmo sobivanje in sodelovanje, vendar mora to sloneti na dognani zgodovinski resnici. O prihajajoči obletnici pravi, da se je Slovenci lahko le spominjajo, nikakor pa je ne morejo praznovati. O tem, kako globoke in za vedno nezaceljene rane je v slovenski duši zapustil plebiscit, govorijo zapisi nekaterih znanih Slovencev. Prebral je npr. zapis Franca Sušnika, poplebiscitnega izgnanca, zaslužnega, ker

Slovenca) je kot predsednik društva zapisal: “Mi smo zgodovinska generacija; odpirali smo tisočletna vrata pri Pliberku in Področci, a so se za nami zopet zaprla. Razsejali smo se po svobodni domovini ...” ... zrasli smo iz Podjune, Roža, Ziljske doline; smo kakor luči za stezice, ki so včasih bile ...” Zgovorni so tudi verzi Otona Zupančiča v pesmi *Korotan v srcu*: “Kadar se v srcu spomnim Korotana, odpre se mi globoka v prsih rana, iz nje pa pesem, jok in kletev vre, up in ljubezen, nikdar mi ugnana. Iz brezna mojih bolečin odmeva zvon gosposvetski; ”/.../

“Naj se mi nikdar ne zaceli rana, naj peče me, naj spati mi ne da — ne izpustim iz srca Korotana.” Zgodovinski, objektivni podatki pred plebiscitom in po njem so neizprosni; naravnost šokanten je že sam skop podatek, da je leta 1910 na področju, kjer je bil izveden plebiscit, 90.000 ljudi še govorilo slovensko, danes pa je na tem področju manj kot 10.000 Slovencev. Tem številkam lahko dodamo še izid plebiscita, s katerim so, kot znano, volivci izbirali med novonastalo Kraljevino SHS (Srbov, Hrvatov in Slovencev) in Avstrijo, ki je nastala po I. svetovni vojni po razpadu Avstro-Ogrske. Belih glasovnic (za SHS) je bilo 15.278, kar je 41 %. Zelenih glasovnic za nemško Avstrijo pa je bilo 22.025, ali 59 %. Ugotovljeno je bilo, da je kakih 10.000 Slovencev glasovalo za Avstrijo. Za temi številkami pa seveda stojijo vzroki in posledice dogajanja in današnjega stanja. Glede plebiscita so zanimive zgodovinske ugotovitve, da je bila že sama odločitev za razpis plebiscita krivična in vsiljena. Slovenci so zaupali odločitvam v Saint Germainu in Wilsonovim 14 točkam. Prepričani so bili, da bodo Američani v skladu z njimi po propadu Avstro-Ogrske določili meje na podlagi etnične pripadnosti prebivalcev. Usodna napaka Slovencev je bila naivno zaupanje v pravično odločitev

Antante in Američanov, tako da so prepustili ameriški teritorialni komisiji, naj določi demarkacijsko črto – mejo. Žal so Američani prišli v stik predvsem z avstrijskimi Nemci. Prevladala je odločitev, naj ostane Koroška povezana in naj celotno Koroško ohrani Avstrija, saj da je že izgubila Tirol. Govorec je tudi opozoril, da je bila Italija vseskozi na strani Avstrije; želela je namreč čim bolj oslabiti novo sosedo – Kraljevino SHS. Vzrokov, zakaj je toliko Slovencev volilo za nemško Avstrijo, je več. Nekateri poudarjajo dejstvo, da je slovenska narodna zavest šele nastajala (na podeželju so jo gojili predvsem slovenski duhovniki); delavski sloj pa je bil bolj podvržen raznarodovanju. Nezanemarljiv vzrok pa tiči tudi v spretni avstrijski propagandi: prilagodili so se volivcem in izdajali plakate tudi s slovenskim besedilom. Prefinjeni in psihološko preštudirani so bili slogani, ki so ciljali na to, da bi podkrepili pomisleke, ki so jih Slovenci že imeli: poudarjali so strah ob prehodu od znanega (Avstrija in Avstro-Ogrska) v neznano (nova država SHS); podžigali so strah pred Srbi, pred njihovo agresivnostjo ter željo po prevladi. Poudarjali so, da Slovenci z Balkanom nimajo nič skupnega. Demokratična Avstrija pa jim bo zagotovila vse pravice in blagostanje. Na drugi strani je bila Slovenska propaganda mnogo bolj

naivna in neučinkovita. Tragična posledica izida plebiscita pa ni bila le v izgubi slovenske zemlje, ampak tudi v maščevalnih dejanjih nove avstrijske vlade. Predavatelj je poudaril, da sta bili obe odločitvi, ki so ju prebivalci imeli na razpolago ob volitvah, popolnoma legitimni. Zato je nedopustno, da so avstrijske oblasti kriminalizirale in proglasile za izdajalce tiste Slovence, ki so se izpostavili in ki so na prebiscitu glasovali za SHS. Predvsem izobraženo elito so prisilili, da se je množično izselila, saj so vsi izgubili delo in jim je bilo onemogočeno kakršnokoli delovanje. Z razliko od primorskih beguncev je bilo koroških številčno manj; toda Avstrijci so premišljeno izgnali predvsem izobražence: duhovnike, učitelje, pravnike itd. Odit so morali v osrednjo Slovenijo, nekateri pa tudi na jug Kraljevine SHS. Ti izseljeni izobraženci so ustanovili mnoga kulturno živa koroška društva, nekatera delujejo še danes. Zanimiv je tudi podatek, da so v dobi nacionalsocializma ozemlje Koroške potujčevali s tem, da so tja naselili Nemce iz Reicha. Med debato, ki se je razvila po predavanju, so prišla na dan še mnoge zanimivosti in vprašanja, npr. zakaj se je jugoslovanska vojska po 2. svetovni vojni že po 14 dneh umaknila iz Koroške in slovensko manjšino zopet prepustila tuji nadvladi.

P.in

V spomin na priljubljenega prof. Draga Bajca

Bil je človek mnogih duhovnih darov

Na svojem domu v Trstu je 29. septembra umrl fizik, profesor in publicist Drago Bajc, 28. novembra bi dopolnil 85 let. Bil je človek mnogih duhovnih darov in ne nazadnje bil je tudi obdarovan z izrednim pedagoškim in didaktičnim čutom, saj je znal matematiko in geometrijo, pa tudi fiziko, podajati na razumljiv in nazoren način, da so te zahtevne predmete vzljubili tudi taki dijaki, ki so imeli težave pri razumevanju snovi. Sam je za naš list leta 2012, ko je vodil Krožek zabavne matematike za tretje življenjsko obdobje, ki ga je priredila Slovenska prosveta, povedal, da ima učitelj ključno vlogo pri posredovanju snovi, najti mora “pravi postopek, da dijaku vlije bistveni vitamin, brez katerega je vsak obojestranski napor neučinkovit: v študentu mora sprožiti zanimanje za

predmet”. Izkušen je imel prof. Bajc res veliko, saj je, kot beleži leksikon, po diplomu tržaške univerze iz fizike v akademskem

letu 1961/62, poučeval na tržaških nižjih srednjih šolah in nato na učiteljsko A. M. Slomšek, na liceju Fr. Prešeren, eno leto (1967) je bil 'research assistant' v Fort Collins, Colorado – ZDA, od 1968 dalje je kakih pet

let sodeloval pri tržaškem Geofizikalnem observatoriju kot raziskovalec, udeležil se je več oceanografskih odprav v Jadranskem in Sredozemskem morju. V š. l. 1982/83 je učil na Zavodu združenega sveta v Devinu, tri leta (1983–86) pa je honorarno predaval hidroinamiko in vodil seminar iz teorije grafov na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo na Univerzi v Ljubljani, kjer je leta 1982 končal podiplomski študij z doktoratom iz mehanskih ved z disertacijo *Resonančni prenos energije pri površinskih valovih v plitvi vodi s spremenljivo globino*. Leta 1985 je bil habilitiran v naziv docenta. Od 1987 do 2003 pa je bil redno zaposlen na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru, kjer je predaval Fiziko 1 in Matematično fiziko, po upokojitvi 2003 pa je tam še do leta 2008

predaval honorarno. Ko je vodil omenjeni krožek zabavne matematike v Trstu, ki so se ga udeleževali ljudje z zelo različnim znanjem in mnogovrstnih zanimanj, se je ukvarjal z vprašanjem, kako lahko matematiko posredujemo tako, da se je ljudje ne ustrašijo? Takrat je za naš list povedal: “*Matematiko in geometrijo lahko predavatelj predstavi na zabaven način. Lahko na primer izhajamo iz vsakdanjega življenja in se na primer vprašamo: kako lahko razdelimo kvadratno torto na štiri enake dele? Odgovor je: na neskončno načinov! To navadno ljudi preseneti*”. Na tak način je prof. Drago Bajc znal spodbujati svoje dijake in študente, da se niso dolgočasili in da so obenem napredovali v znanju. Prof. Drago Bajc je bil tudi ploden publicist, saj je v slovenščini, italijanščini

in angleščini napisal več strokovnih razprav in člankov, a tudi veliko poljudnoznanstvenih zapisov tako za mladinsko revijo Presek kakor tudi za Radio Trst A, saj je zanj prispeval več nizov poljudnih oddaj o fiziki. Zadnji njegov knjižni napor je knjiga, ki je pred dvema letoma izšla pri tržaški Mladiki. Njen preprosti naslov *Kvadrat v 100 nalogah* veliko premalo pove o njeni vsebini. Reševalcu nalog pomaga, da se poglubi v dodatno vsebino tega osnovnega geometrijskega lika in spozna še mnoge globlje in kompleksnejše povezave kvadrata z drugimi področji znanja in razumevanja ne le matematičnih in fizikalnih vprašanj, ampak tudi abstraktnih, skorajda duhovnih dimenzij matematike. Mnogi so Draga Bajca poznali

tudi kot navdušenega šahista, ki je tekmovalno nastopal za društvo Polet. Vrsto let je za kraljevsko igro navduševal učence osnovne šole iz Rojana, v mladih letih pa je za Novi list tudi pisal šahovsko rubriko. Široka zanimanja Draga Bajca so sicer segala tudi na druga področja od književnosti do jezikov. Kot klasik je npr. tudi v zrelih letih ohranjal živo znanje tako latinščine kot grščine, in to do take stopnje, da je lahko ljubljeni ženi, profesorici in prevajalki Diomiri Fabjan, ki je umrla lani 19. marca, ob nekem jubileju napisal priložnostno pesem v latiščini. Bila sta globoko povezana. Hčerki Vesni in sinovoma Borutu in Iztoku naj v imenu uredništva in uprave Novega glasa ob tej težki izgubi izrekamo globoko občuteno sožalje.

POGOVOR Jana Prašelj, vzgojiteljica

“Rada bi napisala učbenik”

Šolstvo in vzgoja sta dve tematici, o katerih bi se lahko veliko govorilo in debatiralo. Toda, kako je s šolstvom danes v času pandemije? Kako se mladi vzgojitelji obnašajo in soočajo z raznimi problemi? Pogovorila sem se z Jano Prašelj, triindvajsetletno vzgojiteljico, doma iz Križa. Jana je komaj

Dijaškem domu Srečka Kosovela v Trstu kot vzgojiteljica, pomagam pri pisanju nalog. Poleg tega pa, če me pokličejo, sprejemam rade volje kakšno suplenco na osnovnih šolah. Do zdaj sem učila še precej predmetov, med katerimi slovenščino, matematiko, zemljepis, italijanščino, zgodovino ...

končala študij in v prostem času se rada ukvarja s športom.

Jana, katero univerzo si dokončala in katere predmete si študirala?
Dokončala sem štiriletni študij na pedagoški fakulteti, UP PEF, in sicer na smeri za razredni pouk v Kopru. Študirala sem veliko predmetov, med najpomembnejšimi pa bi omenila didaktiko vseh predmetov, ki so v predmetniku osnovne šole, pedagogiko, psihologijo, razredništvo, vodenje razreda ... Najbolj mi je bil vseh študij pedagogike; to je veda o vzgoji in izobraževanju, in sicer kako vključiti otroke s posebnimi potrebami, kako se soočiti z raznimi problemi, pravila, ki se jih je treba držati v šoli ...

Ali boš nadaljevala študij?
Ja, vpisala sem se na letni magisterij na univerzi v Kopru in izbrala isto smer.
Si že kaj delala do zdaj? Kje?
Že veliko časa delam v

Kako misliš, da se je spremenila situacija v šoli in z otroki po pandemiji?

Največ težav je bilo z otroki, ki prihajajo iz italijanske govorečih družin, ker so v teh mesecih pandemije na slovenščino popolnoma pozabili. To poletje sem delala v poletnem središču in bilo je veliko otrok, ki se ni spomnilo niti ene slovenske besede, zato smo si prizadevali predvsem za to, da bi ti otroci spet uporabljali slovenščino. Poleg tega sem opazila, da se večina otrok obnaša tako kot starši, tako da je bila večkrat vsaka druga beseda “razkuževanje”. Problem je bil tudi v tem, da otroci niso več navajeni biti v skupini in slediti pravilom. V vrtcu z manjšimi otroki se je bilo težje držati pravil glede razdalje, s starejšimi pa ni bilo večjih težav.

Jana, kakšno je tvoje mnenje o šolstvu danes, v tem posebnem času?
Država je poskrbela, da

ima vsaka šola in vsak dijak zaščitne maske, čeprav si lahko vsak prinese svojo masko od doma. To je seveda odvisno od šole do šole, nekatere šole dovolijo, da si dijak prinese svojo masko, druge pa ne. Poleg zaščitnih mask je država poskrbela tudi za razkužilna sredstva, šolsko opremo, kot so klopce, stolice, in tudi za prevoz. Edino, kar škripa, je to, da večina suplentov še čaka na klic in veliko šol je brez učiteljev, tako da otroci izgubljajo možnost pouka.

Ali se je po tvojem mnenju spremenil način učenja, odkar si bila ti v šoli? Kako?

Po mojem mnenju se način ni veliko spremenil, saj nekateri tedanji učitelji poučujejo še danes in imajo določeno tehniko poučevanja. Največja razlika pa je v tem, da se mlajši učitelji poslužujejo IKT metode, to se pravi, da uporabljajo “Informacijsko – komunikativne tehnologije”. Ta metoda vključuje uporabo računalnika, interaktivnih tabel ... Dodala pa bi še, da si v zadnjih časih učitelji ne prevzemajo veliko odgovornosti za šolske izlete in zato je teh veliko manj. Po mojem mnenju je učitelj izgubil avtoriteto v razredu.

Kako se počutiš ti kot mlada vzgojiteljica?

Zahvaliti se moram univerzi, ki sem jo dokončala, ker nam je nudila veliko ur prakse, tako da sem in smo vsi, ki smo dokončali študij, že pripravljeni na poučevanje v šoli. Ko sem dobila prvo suplenco, nisem bila prav nič prestrašena, ker sem imela že precej izkušnje. Mislim pa, da manjka praksa, toda v različnih in težjih situacijah, kot na primer z otroki s posebnimi potrebami, ali pa stiki s starši.

Kaj bi menjala v šolskem

sistemu?

Osebnost bi dodala čim več predmetnega povezovanja, to se pravi na primer povezati zgodovino s spoznavanjem okolja, izboljšala bi situacijo šolskih telovadnic in dala več teže športu. Morali bi se zgledevali po slovenskem šolskem športnem sistemu, oni veliko investirajo v mlade in šport in rezultati so še kar vidni. V slovenskih šolah imajo učenci in otroci enako malico, starši seveda prispevajo in šola nudi otrokom malico, tako da so vsi enaki.

Misliš, da imajo mladi vzgojitelji dovolj možnosti za napredovanje in izobrazbo v italijanskem šolskem sistemu?

V Trstu ni univerze za vzgojitelje, prva najbližja je v Portogruaru, tako da vsi svetujejo univerzo v Kopru. Treba je opraviti 600 ur prakse, 5 nastopov v Sloveniji in še državni izpit, a to ni v korist študentom iz Italije, ker je slovenska metoda poučevanja popolnoma različna od italijanske. Če se odločiš za poučevanje v slovenskih šolah v Italiji, nisi pripravljen na italijanski sistem in se moraš še naknadno izobraževati.

Jana, katere so tvoje želje za prihodnje?

Upam, da bom po dokončanem študiju kmalu dobila stalež v zamejskih šolah. Rada bi napisala učbenik, ki bi vključeval tako italijansko kot slovensko kulturo oziroma pisatelje in zgodovino, toda takega, ki bi se osredotočil predvsem na zamejsko okolje. V šolah imamo knjige in učbenike, ki vključujejo samo slovensko področje oziroma italijansko. Lepo bi bilo, da bi otroci kaj več vedeli tudi o slovenski narodni skupnosti v Italiji.

Anastazija Pertot

Obvestila

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE obvešča, da bo tržaški urad (ul. Donizetti, 3, 4. nadstropje) od 5. oktobra dalje odprt publiki ob torkih od 10.00 do 12.00 in ob sredah od 15.00 do 17.00 ure. Zaradi izrednih zdravstvenih razmer sindikat vabi, da se obiskovalci predhodno najavijo na naslov sss.gor@gmail.com.

Založba Mladika in Slavistično društvo Trst

Gorica-Videm vabita na predstavite knjige Marije Pirjevec Tržaška branja. Avtorico in njeno delo bosta predstavili Maja Smotlak in Magda Jevnikar. V petek, 16. oktobra, ob 17.30 v Oddelku za mlade bralce v Narodnem domu v Trstu.

Razstava Morje - Naše življenje: Spomini nabrežinske ribiške družine bo na ogled do sobote, 31. oktobra, v Skladišču 26 (prvo nadstropje) v Starem pristanišču

19. Koroški kulturni dnevi na Primorskem

V tednu od 12. do 26. oktobra bodo potekali 19. Koroški dnevi na Primorskem v organizaciji Krščanske kulturne zveze, Zveze slovenske katoliške prosvete in Slovenske prosvete. Letošnji program bo sicer nekoliko okrnjen zaradi pandemije, pomembno pa je, da se nadaljuje ta dragocena pobuda izmenjave kulturnih dogodkov in publikacij. Ob tej priložnosti bo Slovenska prosveta v sodelovanju z Društvom slovenskih izobražencev v ponedeljek, 12. oktobra, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani predstavila publikacije, ki jih je izdala Krščanska kulturna zveza, in sicer zbornik Slovenščina v družini (v vseh delih zamejstva, uredil Martin Kuchling, izdala KKZ), Gustav Januš, Brez kategorij. Slike in pesmi iz prve ustvarjalne dobe (uredila sta Franc Kattinig in Janko Zerzer, izdali KKZ, KPD Planina in Mohorjeva), Pisani svet na Rebrci. 40 let: Teden mladih umetnikov (uredila Martin Kuchling in Sabina Anderwald, izdala KKZ), zbornik Občni zbor KKZ 2019 (uredil Martin Kuchling, izdala KKZ). Osrednji pogovor bo z gospo Majdo Starman, avtorico knjige Ostali smo na Koroškem. Z njo se bo pogovarjal Ivo Jevnikar. V mesecu oktobru je na programu tudi predstavitev zbornika Narodnega sveta koroških Slovencev, ki je izšel ob 70-letnici (2019). O datumu in uri predstavitve boste dodatno obveščeni.

Ob izgubi dragega prijatelja in sodelavca

dr. DRAGA BAJCA

izrekata svojcem iskreno sožalje
Društvo slovenskih izobražencev in Mladika.

V spomin na plemenito ženo, drago gospo Emilijano Bogatec

Čeprav v 94. letu starosti, je odšla prezgodaj od nas

Gospo Emilijano sem spoznala že prve dni, ko sem prišla v Sveti Križ 11. maja 1967. Sestre smo najprej stanovale na številki 222 nad stopnicami, ki peljejo na železniško postajo. Ko smo šle v vas ali se vračale, smo šle vedno mimo hiše, v kateri je bila doma gospa Emilijana z mamo, možem in bratom. Vedno smo se prijateljsko pozdravile. Čutile smo, da je Emilijana plemenita, dobrototna duša. Ko je s. Metodija zbolela, je padlo vse delo v cerkvi na moja ramena: poleg krašenja tudi čiščenje. Prosila sem g. Emilijano za pomoč, toda dokler je njen mož živel, je ni pustil, da bi šla, z besedami: “Moja žena je prestala hudo operacijo, bojim se za njeno zdravje.” Po smrti moža pa mi je velikodušno

pomagala. Ko sem opazila, da jo veseli krašenje, sva se dogovorili, da je ona krasila, jaz pa sem čistila. Gospa Emilijana je skrbela tudi za grobove duhovnikov in za grob Slavke Kunčič, sestre g. Kunčiča, ki je tudi pokopana na kriškem pokopališču. Ko sem poučevala in v Svetem Križu ni bilo več drugih sester, sem dobrih deset let zaporedoma hodila k njej na hrano, in to je bil čas, ko mi je veliko povedala tudi o svojem življenju. Med drugim, kako je v otroških letih trpela pomanjkanje. Očeta je izgubila kot otrok, mama je morala trdo delati za preživetje družine. Njenega starejšega brata Stanka so vojaške oblasti stalno klicale pod orožje, tako da ni mogel pomagati domačim. Zaradi narodne

zavednosti, ker starši niso bili vpisani v 'fašo', je bila v šoli zapostavljena. Drugi so dobili malico in šolske

potrebščine, ona pa ne. Lahko si mislimo, koliko je trpelo njeno otroško srce. Zaradi podhranjenosti je zbolela.

Zdravili so jo v nabrežinskem sanatoriju. Gospe, ki so skrbele za jedilnico, so ji dajale ves kruh, ki je ostajal. Tako

si je opomogla, da se je sam zdravnik, ko so jo odslovili, izrazil tako: “Poglejte, kako slabotno dekletce smo

sprejeli, a zdaj gre od nas kot krasno dekle!” V življenju je res veliko delala, poznali smo jo tudi kot zadnjo še živečo krošnjarico, ki je z ribami prehodila ves Kras, da je lahko domov prinesla skromen zaslužek. Res lepo je bilo njeno pričevanje, ki smo ga lahko pred nekaj dnevi poslušali in ogledali na dokumentarcu Za vedno tu, ki ga je predvajala slovenska televizija. Kdor jo je poznal, je izredno cenil tudi njeno dobro srce, med drugim je vzorno skrbela za svojo mamo do njene smrti. Kako so jo prebivalci Svetega Križa imeli radi, je bilo očitno ob njenem pogrebu, ko se je kljub slabemu vremenu zbralo izjemno veliko ljudi. Lepo je med homilijo povedal g. Čobanov, ki je izpostavil

njene vrline in omenil, da lahko ob občudovanju njenega krepostnega življenja, pa tudi pametnega in modrega govorjenja ter lepega vedenja trdimo, da je umrla v duhu svetosti. Ob lepi domači vzgoji je trpljenje v otroških in poznejših letih izbrusilo to ženo v res plemenito osebnost. Hvaležna sem ji iz vsega srca za vso njeno gostoljubnost in pripravljenost na sodelovanje. Modro mi je svetovala, ko sem jo prosila za nasvet. Naj jo Gospodar življenja milostno sprejme v sveti raj. Naj ji Bog vse tisočkrat povrne, nam pa da še dosti takih ljudi, ki bi jo posnemali. Kdo bo odslej skrbel za grobove duhovnikov in sestre g. Kunčiča.

S. Angelina Šterbec

NABREŽINA SKD Igo Gruđen in Glasbena matica

Poklonili so se spominu na prof. Sergija Radoviča

Zobčuteno prireditvijo, ki jo je spremljalo izvajanje raznolikega glasbenega sporeda, so se v nedeljo, 4. oktobra 2020, v Nabrežini spomnili pred 40 leti preminulega pevovodje in pedagoga prof. Sergija Radoviča. Slovesnost je nudila tudi priložnost za prikaz 120 let starega društvenega prapora, ki bo v bližnji prihodnosti razstavljen v muzeju Braniteljem slovenske zemlje na Cerju. Spominski večer sta priredila SKD Igo Gruđen in Glasbena matica v sodelovanju z vaškimi društvi.

Sergij Radovič je s svojim odhodom pustil neizbrisno sled na kulturnem in drugih področjih. V Nabrežini je bil v 60. letih prejšnjega stoletja med glavnimi akterji povojne obnove kulturnega in športnega delovanja. Osnovel je moški in deklški zbor, poučeval pri GM ter mlade navduševal za petje. Otroški zbor Kraški slavček je pod njegovim vodstvom štel kar sto pevcev. Bil je izkušen in delaven pedagog, ki je znal pevce privabiti, jih povezovati in spodbujati.

Otroci so ga imeli zelo radi, odrasli pa cenili. Njegova tragična smrt je leta 1980 pustila veliko praznino v delovanju GM in na pevskem področju. Ker so bili temelji glasbeno pevskega delovanja, ki jih je Radovič postavil na

delil svojim gojencem, dijakom, pevcem in prijateljem.” Radovič je bil tesno vpet v naš prostor in ni nikoli pri svojem delu nikogar zapostavljal. V Nabrežini, središču zborovskega petja v zamejstvu, je

nabrežinskem Krasu, trdni, se je veselje do petja tam ohranilo vse do današnjih dni. Po pozdravnih besedah Marize Škerk (SKD Igo Gruđen) in Bogdana Kralja (GM) je nekdanja Radovičeva pevka Tatjana Rojc s spoštovanjem in hvaležnostjo spregovorila o času, kateremu je s svojim delovanjem pokojni pevovodja pustil velik pečat. “Bil je zlat človek, poln znanja, ki ga je nesebično

premočrtno zasledoval zastavljene umetniške cilje. “Bil je človek z visokim etičnim imperativom in prepričanjem, da je dolžnost vsakogar, da svoj talent in delo deli s skupnostjo, ki ji pripada.” Priljubljenega pevovodjo je kruta usoda odtrgala od družine in vseh, ki so ga poznali in z njim sodelovali: “Odtlej ni več bilo, kakor je bilo. Vsi smo ostali zaznamovani od tistega časa,” je ugotavljala senatorka Rojčeva.

Glasbeni spored spominske slovesnosti je potrdil ustvarjalno moč in kakovost izvajalcev. Občinstvo je z velikim navdušenjem prisluhnilo igranju harmonik članic in članov orkestra GM Synthesis 4, ki ga vodi Fulvijo Jurinčič, in ubranemu petju Dekliškega zbora Igo Gruđen in Fantovske pevske skupine Devin–Nabrežina, ki ju vodi Mirko Ferlan. Na proslavi so tudi prebrali nekaj spominskih zapisov iz časa delovanja Radovičevih zborov, ki jih hranijo pevke in pevci. Prisotni so sen. Rojčevo in nastopajoče nagradili z dolgim in toplim aplavzom. Ljudje so ob koncu zapustili prizorišče dogajanja v prepričanju, da kar se je v obravnavanem času “sejalo, je bogato obrodilo.” Nedeljska nabrežinska prireditev je bila ena izmed 70 tisoč dogodkov, ki v tem času v okviru Evropske kulturne dediščine potekajo v vseh državah članicah EU. Gre za plemenito pobudo, ki podpira spoštovanje različnosti in poznavanje vrednot drugih.

Mch

ANKARAN Kocjančičeva nagrada

Letošnji prejemnik je Bert Pribac

Letošnji prejemnik priznanja z nagrado Alojza Kocjančiča je pesnik, publicist in prevajalec Bert Pribac. Na razpis za podajo predlogov za letošnjega prejemnika priznanja sta bila predlagana dva kandidata, petčlanska komisija pa je z večino glasov

izbrala maja letos preminulega Berta Pribca. Komisija, ki so jo sestavljali priznani umetniki in kulturni delavci Ines Cergol, Roberta Vincoletto, Edelman Jurinčič, Neva Zajc in Natalija Planinc, je v obrazložitvi spomnila, da je Pribac v slovenski književnosti zapisan kot najpomembnejši predstavnik avstralske diaspore, vendar je že od prve zbirke pesmi upesnjeval istrsko temo kot središče svojega domotožnega hrepenenja.

Leta 2012 ga je tedanji slovenski predsednik Danilo Türk odlikoval z redom zaslug za njegov prispevek k uveljavljanju istrske kulture in premoščanju slovenske politične razdvojenosti. Za Kocjančičevo nagrado je bil že nekajkrat predlagan. Po mnenju komisije je bil Pribac tako s svojim književnim opusom kot tudi z javnim delovanjem zgled ustvarjalne osebnosti, pokončnega in aktivnega človeka, ambasadorja slovenstva v svetu, obenem pa ambasadorja tuje kulture in ustvarjalnosti v Sloveniji. Kot so na ankaranski občini spomnili v sporočilu za javnost, so občine Ankaran, Koper, Izola in Piran s sprejetjem novega odloka o podeljevanju priznanja z nagrado Alojza Kocjančiča obudile to pomembno priznanje, namenjeno posameznikom, skupinam, društvom, zavodom in drugim za posebne dosežke pri oblikovanju, raziskovanju in ohranjanju kulturne identitete Istre ter njeni prepoznavnosti v širšem prostoru. Nagrado podelijo ob slovenskem kulturnem prazniku.

Slikar Solomon, invalid, in mlada invalidka Biteoush

Etiopija tretjič

Ko sem bila prvič pri sestrah v Adis Abebi, sem v njihovi kapeli v pritličju opazila čudovite slike s postajami Križevega pota. Povedale so mi, da je njihov avtor slikar na vozičku, paraliziran skoraj od rojstva. Tokrat sem se želela srečati z njim, a je bil odsoten. Tako smo nazaj grede šle obiskat še patre Marije Tolažnice. Sprejel nas je 85 let star pater, Italijan, ki je v Etiopiji že najmanj 40 let. Tudi on je slikar in je slikanja naučil celo vrsto fantov, tudi Solomona. “Še učite”? ga vpraša sestra. “Oooo, ja. Ne pustijo me umreti”, zavzdihne pater. Pokazal nam je Solomonove slike. Kupila sem Križev pot, ki ga je naslikal z naravnimi barvami na strojeno kožo. Sestra Letegebriel mi je pred kratkim poslala njegovo zgodbo: “Rodil se je leta 1982 v kraju Asella v etiopski regiji Arsi, kot tretji otrok v verni koptski družini. Ima še dva brata in tri sestre. Štirideset dni po rojstvu je zbolel in ostal paraliziran. Ko je imel približno štiri leta, so ga starši odpeljali na zdravljenje v Center za invalidne otroke Gighessa. Tam so ga sprejele sestre uršulinke. Solomon se z veliko naklonjenosti in domotožja spominja matere

prednice Ananie Colombi in sestre Ghiday Fre. Štiri leta so skrbele zanj predano in z ljubeznijo. Prav tako so mu veliko sočutnost izkazovali patri misijonarji Marije Tolažnice, ki so imeli svoj misijon v Gighessi. Spomni se laične prostovoljke Marise Mantovani, ki je delala kot medicinska sestra. Čeprav so se vsi trudili, da bi shodil, so bila ta prizadevanja neuspešna, saj je bil vzrok njegove invalidnosti nevrološki. Zato se je leta 1989 vrnil k svoji družini v Asello. Bil je na invalidskem vozičku. A v tem okolju je bila mentaliteta ljudi drugačna. Imeti doma otroka na vozičku je bila za družino velika sramota. Tako so Solomona sprejeli v sirotišnico, ki so jo na misijonu v Aselli vodili patri Marije Tolažnice. Tu je končal osnovno in srednjo šolo. Učil se je tudi glasbe in slikanja. Zdaj njegove čudovite duhovne slike krasijo mnogo cerkva. Kot glasbenik je Solomon v župniji vodil šolo za pevce, ki so s petjem obogatili nedeljske svete maše. Štirinajst let je ostal v sirotišnici. Potem mu je počasi, počasi s svojimi talenti uspelo tudi nekaj zaslužiti. Zapustil je sirotišnico in postal samostojen. Z denarjem, ki ga je zaslužil s svojim delom,

s pomočjo ljudi dobre volje in ob spremstvu patrov misijonarjev Marije Tolažnice je prišel do svoje lastne hišice, kjer si je uredil prostor za bivanje in atelje. Tu je živel in ustvarjal nekaj let. Potem je prodal hišico v Aselli in si kupil stanovanje v Adis Abebi. Tu zdaj z velikim veseljem nadaljuje svojo umetniško pot

slikarja, z glasbenim talentom pa služi Cerkvi. Slavimo vsemogočnega Gospoda, ki dela velike čudeže!”! Vračamo se po cesti, ob kateri prodajajo sadike za rože in dreve. “Vrtnice pa gojijo na jugu Etiopije in jih potem na ulicah v Adis Abebi prodajajo”, reče sestra. Gremo mimo barakarskega naselja, kjer so druga ob drugi stisnjene

miniaturene pločevinaste hiške. “V taki stanuje Biteoush”? vprašam sestro. “O, ne, te so lepe. Biteoush stanuje v hiši, kjer so stene in streha iz plastične cerade. Na drugi strani cerade je že druga družina. Celo naselje takih barak je. Za najemnino plačujejo 25 evrov na mesec. Kadar se ji pokvari voziček,

mora najeti in plačati voziček, če želi priti v mesto”. Biteoush nas je obiskala dan pred odhodom. Na vrata je pozvonilo okrog 11. ure dopoldan. Odprla je sestra Letegebriel, jaz pa sem se morala skriti. “Če te vidijo drugi, bodo hoteli, da še njim pomagaš”. Biteoush je na vozičku pripeljala teta, iz vreče na njenem hrbtu

pa je sramežljivo kukal mali sinček. “Biteoush je iz pokrajine blizu Gondarja. To je še vedno amharska regija, a govorijo drugačen jezik. Celo avtonomijo hočejo”, pripoveduje sestra Letegebriel. “Ko so skupaj na ulicah Adis Abebe, jih slišiš govoriti v njihovem jeziku. V njihovi regiji je veliko takih kot Biteoush, ki

malo zakasnili”. V zadregi pogledujemo druga drugo in se nasmihamo. Sestra Letegebriel spodbudi Biteoush: “No, reci kaj Špeli zdaj, ko je tu”. Biteoush govori, sestra prevaja: “Prosim, pomagajte mi, da me zdravniki ozdravijo”. Že dolgo nagovarjam sestro Letegebriel, naj se pogovori z deklco in njeno teto. Kakšne so njene sanje, kaj si želi? Saj ne more za vedno ostati na ulici. Odkar sem slišala za Solomonovo zgodbo, si želim, da bi tudi Biteoush uspelo. Pa tudi v Centru za promocijo žensk se je šivanja izučila invalidka, podobna Biteoush. Zdaj je sama odprla center, kjer sprejema v uk invalidna dekleta. A pravijo, da bi morala Biteoush najprej na operacijo, ker ne more zadrževati vode. Kar stresem se, ko slišim sestro Letegebriel reči: “Kdo jo bo vzdel tako”? A tudi v Etiopiji zdaj razsaja koronavirus in sestre je ne morejo odpeljati niti na pregled. Ko pomislim, da je še vedno na ulicah in prosjači, mi je res hudo. In upam, da se bo ta pandemija čim prej končala. Sanjam, kako bom s prvim letalom odletela v Adis Abebo in obiskala vse prijatelje, tudi Biteoush.

/ dalje
Špela Pahor

Trgovine, z nekaj manjšimi izjemami, bodo odslej ob nedeljah in praznikih zaprte V novem študijskem letu je na slovenskih univerzah in drugih visokošolskih ustanovah vpisanih okoli 60 tisoč študentov in študentk!

V Sloveniji bolj kot zanimanje za kateri koli dogodek iz zelo bogate in raznolike kronike dogajanja na državni ravni prevladujeta zaskrbljenost in strah pred virusom covid-19, ki se hitro širi, pri čemer nastaja celo prepričanje, prava gotovost, da ga ni mogoče zajezi, kaj šele odpraviti. Toda, namesto da bi tisti, ki odločajo o vsem, kar se dogaja oziroma poteka v Sloveniji, tudi glede koronavirusa, strnili voljo in se dogovorili za skupne ukrepe in delovanje zoper obstoječo smrtonosno nevarnost, ki bi lahko ogrožala celo obstoj slovenske družbe, je posredoval tisti del politične levice, ki ga predstavlja oziroma poskuša poosebljati Tanja Fajon, vršilka dolžnosti vodje stranke Socialni demokrati in evropska poslanka iz svoje stranke. Predsednica vlade Janeza Janša je pozvala, naj odstavi dr. Milana Kreka, direktorja Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ter Jelka Kacina, vladnega govornika o covidu-19. Gospa političarka in poslanka Tanja Fajon je naletela na oster odziv in ugovore. Dr. Milan Krek je povedal, da Nacionalni inštitut za javno zdravje potrebuje pomoč in podporo vseh političnih strank, ne

pa njihove neutemeljene kritike. Ocena gospe Fajon o njegovi zamenjavi kaže na njen način razmišljanja, ki je vzet iz preteklosti, "ker ona mojega strokovnega dela ne more ocenjevati." Direktorja Nacionalnega inštituta za javno zdravje "žalosti, da del politike, s Tanjo Fajon na čelu, napada tiste, ki dan in noč garajo in se trudijo, da bi zaježili koronavirus, namesto da bi nas podpirali. Na našem inštitutu dela 27 epidemiologov, trenutno pa obvladujemo toliko epidemije, da ni treba zapirati šol, tovarn in družbe, kar smo doživeli ravno od vlade, v kateri je sodelovala tudi stranka Socialni demokrati". Prehajamo na drugo, gospodarsko področje. Državni zbor je s popravkom zakona o trgovini odločil, da trgovine ob nedeljah in praznikih ne bodo smele več poslovati, torej bodo morale biti zaprte. Za to so se zavzemali zlasti sindikati z utemeljevanjem, da trgovski uslužbenci morajo imeti med tednom kakšen dan počitka, namenjenega sebi in družinam. Odprte pa bodo lahko manjše prodajalne v natančno določenih okoljih, pri čemer pa bodo kupcem morali streči lastniki lokalov, z morebitno pomočjo

študentov ali upokoјencev. Zaprtju trgovin ob nedeljah in praznikih ostro nasprotujejo v trgovinski zbornici Slovenije, ker da bo to povzročilo zmanjšanje dohodka trgovskih podjetij in krčenje njihove dejavnosti. Življenje

Dr. Stane Granda

in razmere v Sloveniji se seveda potrjujejo tudi z drugimi dogodki, bolj ali manj aktualnimi za življenje in razvoj. Za Slovenijo je izredno pomemben in pomenljiv 1. oktober, ko se prične novo študijsko oziroma akademsko leto. Letos so ga zaznamovali manj slovesno, kot je v navadi, zaradi groženj virusa. Toda pomembnost študijskega leta se kaže in potrjuje v njegovi vsebini. V Sloveniji je zanimanje za študij na univerzah ter

višješolskih in visokošolskih zavodih veliko, študijskih programov in izbir za študij je dovolj, na državnih zavodih, kar so univerze v Ljubljani, Mariboru in na Primorskem, pa je študij brezplačen. Kljub temu pa imajo študenti

različne stroške, visoke so najemnine za študentske sobe ali stanovanja, nastajajo pa tudi stroški prevoza od doma do univerze. Za oceno novega študijskega oziroma akademskega leta v Sloveniji navajam naslednje podatke in podrobnosti: za to študijsko oziroma akademsko leto so tri javne in tri zasebne univerze, eden javni in 41 zasebnih samostojnih visokošolskih zavodov razpisali 46,435 mest za vpis v prvi letnik na več kot 800 dodiplomskih,

magistrskih in doktorskih programih. Do pred nekaj dnevi se je v vse visokošolske zavode vpisalo okoli 60.000 študentov in študentk. Zasedba bo še večja, ker se vpisi nadaljujejo. Seveda tekoča kronika dogajanja v Sloveniji beleži še veliko drugih dogodkov. Državni zbor bo (je) razrešil dr. Aleksandro Pivec s položaja podpredsednice vlade in ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Bila je tudi predsednica stranke Desus, z obeh funkcij pa so jo izrinile zlasti intrige in spletke poslancev Desusa. Glede medijske zakonodaje je novo to, da je RTV Slovenija naročila reklamne oglase, na katerih znani in pomembni ljudje sporočajo lojalnost radioteleviziji, pri kateri ne bi smeli ničesar spremeniti. Dr. Rosvita Pesek, znana voditeljica TV oddaje Odmevi, je v pogovoru za revijo Naša družina dejala, "da kadar pri nas dobi oblast desnica, je to povod, da se poskuša s skorajda revolucionarnimi prijemi izsiliti izredno stanje. Desnica namreč v Sloveniji ne sme vladati. O vodenju TV oddaje Odmevi pravi: "Želim predvsem posredovati informacije, ki so resnične. Objektivno in

pravično. Senzacionalizma in kriminaliziranja vsega in vseh povprek ne maram. Navedbe dr. Staneta Grande, zgodovinarja in publicista, glede RTV Slovenija pa so postale tema dneva in političnega trenutka v Sloveniji. Pravi: "Po Evropi sem videl dosti slabših radiotelevizij, kot je naša. Nobene pa tako slabe, nestrpne in pristranske na informativnem področju, kot je RTV Slovenija. Za prevlado svojih pogledov na slovensko družbo je njeno sedanje vodstvo pripravljeno žrtvovati kolektiv in ustanovo. Nihče iz vodstva naše RTV ne pomisli, da ravna narobe ali da neprestano žali velik del ljudi, ki jo morajo plačevati." Toda levo usmerjeni mediji in občasno tudi preiskovalni organi zadevo presojajo po svoje, z navedbami, ki jih ponavljajo že okoli 15 let. Odmeva novica, da je specializirano državno tožilstvo na okrožno sodišče v Ljubljani vložilo obtožnico zoper predsednika vlade in SDS Janeza Janša. Obtožen je domnevnih spornih poslov s svojo posestjo v Trenti. Očitajo mu zlorabo položaja in pravic. Janez Janša je celoten primer s Trento že večkrat razložil in se branil.

Marijan Drobež

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti Najbolj kulturna šola je Osnovna šola Danila Lokarja v Ajdovščini

Osnovna šola Danila Lokarja v Ajdovščini si je prislužila naziv najbolj kulturne šole, po izboru Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Letos je naziv kulturna šola prejelo 85 osnovnih šol, ki so zadostile

pripravljali za naslednje leto, ko bomo gostili zaključno prireditev," je povedala ravnateljica OŠ Danila Lokarja Ajdovščina Irena Kodela Krašna. Kot je v obrazložitvi zapisala komisija, je vrednost

Priznanja je podelil direktor sklada Marko Repnik, lanska nosilka naziva Naj kulturna šola, Osnovna šola Boštanj, pa je poskrbela za kulturni program, ki so ga zaradi koronavirusnih razmer sicer izvedli v Ljubljani in ne na sami šoli kot vselej poprej. Repnik je poudaril, da je v osnovnih šolah po Sloveniji kultura prisotna na zelo visoki ravni in na vseh področjih kulturnega ustvarjanja in poustvarjanja. Prav zato so ponosni, saj se v tem kažejo skupno dobro delo in prizadevanja, da "ohranjamo kulturo in jo na primeren način predstavimo svojim potomcem", je dejal Repnik. V 14. letih, kar poteka projekt Kulturna šola, je ta naziv prejelo že več kot 300 osnovnih šol po vsej Sloveniji. Kljub epidemiji covida-19 so v šolskem letu 2019/2020 v sodelovanju z JSKD v osnovnih šolah organizirali okoli 800 kulturnih dogodkov oziroma srečanj otroških skupin z različnih kulturnih področij. V programe sklada se vključuje približno 60 odstotkov celotne osnovnošolske populacije.

pogojem, v ožji izbor za višja priznanja pa se jih je uvrstilo 13. "Naziv Naj kulturna šola je za nas spodbuda in zagon za nadaljnje delo in upam, da nam bo tudi trenutna situacija to omogočala. Maske in maloštevilno občinstvo nas spravljajo v žalost, a trudimo se iskati nove poti, na primer s pomočjo tehnologij. Vsekakor ne bi zmogli tudi brez podpore občine in lokalne skupnosti. Mislim, da smo s pridobitvijo tega naziva stopili v velike čevlje, a se bomo zavzeto

kulturnega udejstvovanja učencev in mentorjev zmagovalne šole med drugim v tem, da je to prepoznano širše v lokalni skupnosti. Povezujejo se namreč z različnimi organizacijami, društvi in posamezniki iz lokalnega okolja. Poleg naziva Naj kulturna šola so podelili še priznanja v kategorijah, vezanih na velikost šole, in za posebne dosežke na devetih kulturnih področjih, kot so folkdome, gledališke, lutkovne, likovne in zborovske dejavnosti.

Mineva 140 let od rojstva skladatelja Stanka Odločilno je vplival na razvoj slovenske cerkvene glasbe

Mineva 140 let od rojstva skladatelja in glasbenika Stanka Premrla. Bil je eden najbolj plodnih slovenskih skladateljev, saj je objavil več kot 2.000 skladb. Odločilno je vplival na razvoj slovenske cerkvene glasbe. Na besedilo Prešernove Zdravljice je leta 1905 napisal zborovsko skladbo, danes slovensko državno himno. Stanko Premrl se je rodil leta 1880 v Šentvidu nad Vipavo. Po štirih razredih v domačem kraju je šel v ljubljanske šole. Obiskoval je gimnazijo, po maturi leta 1899 je vstopil v ljubljansko bogoslovje in bil leta 1903 posvečen v duhovnika. Kot gimnazijec se je v Glasbeni matici štiri leta učil klavir. Prvo duhovniško službo je nastopil kot kaplan na Vrhniki, kjer pa je bil le eno leto, nato je šel študirat glasbo na dunajski konservatorij. Študiral je kontrapunkt in kompozicijo, kot stranske predmete pa še solo petje, zborovsko šolo, glasbeno zgodovino in branje partitur. V tem času je kot študent tudi napisal melodijo na besedilo

Prešernove Zdravljice. Ko se je po končanem glasbenem študiju na Dunaju vrnil v Ljubljano, je bil najprej imenovan v odbor Cecilijinega društva in za profesorja na Orglarski šoli, leta 1909 pa je v treh ključnih

službah nasledil Antona Foersterja: kot ravnatelj stolnega kora in organist, kot vodja Orglarske šole in kot urednik Cerkvenega glasbenika, sprva le njegovih glasbenih prilog. Poučeval je tudi petje v bogoslovju in zatem na Teološki fakulteti, na konservatoriju, pozneje

na Akademiji za glasbo je bil redni profesor za orgle do upokojitve leta 1945. Raziskovalec slovenske glasbene zgodovine Edo Škulj v orisu Premrlovega življenja in dela za Primorski slovenski biografski leksikon našteva naslove Premrlovih cerkvenih vokalnih in orgelskih skladb – prvih je čez 1.000, drugih pa nad 600. Napisal je tudi številne svetne skladbe, med katerimi je najbolj znana Zdravljica, ki velja za najboljšo uglasbitev tega Prešernovega besedila. Kot še piše Škulj, ločimo tri dobe Premrlovega ustvarjanja: od 1900 do 1916, ko je vodilna osebnost ne le cerkvene, temveč slovenske glasbe sploh; od 1916 do 1930, ko je komponiral svoje najboljše skladbe, tretja doba pa traja od 1930 do smrti. Kot ravnatelj stolnega kora in organist je Premrl ustvaril posebno šolo interpretacije. Neprecenljivo delo je opravil tudi kot profesor in glasbeni vzgojitelj. Čeprav je bil vedno bolj krhkega zdravja, je dočakal skoraj 85 let. Umrl je leta 1965 v Ljubljani.

TRST Kljub covidu-19 spet predstave za otroke
V kratkem se bo zavrtel
23. Gledališki vrtiljak

Radijski oder in Slovenska prosveta, dolgoletna organizatorja Gledališkega vrtiljaka, abonmajske sezone otroških gledaliških predstav, sta zaradi negotovih časov nekoliko v zamudi in razmeram

število gledalcev. V nedeljo, 18. oktobra, bo na odru zaživela prva predstava; gre za najbolj priljubljeno uspešnico gledališča Unikat iz Ljubljane z naslovom Od kod si, kruhek?, ki jo je napisal

s Piko Nogavičko, edino predstavo, ki je lani zaradi pandemije in lock-downa odpadla. Ukrepi zaradi omejevanja širitve virusa, ki še vedno razsaja, pa so prisilili organizatorje, da bodo nudili zaradi spoštovanja varnostne razdalje precej manj sedežev kot druga leta. Abonmaji bodo vezani na vedno isti oštevilčeni sedež. Posameznih vstopnic ne bo. Za enega otroka je predviden samo en odrasel spremljevalec, za več otrok iz iste družine največ dva spremljevalca. Vsakokrat bo na sporedu samo ena predstava z začetkom ob 16,30. Gledalci nad 6. letom starosti bodo morali nositi masko. Telefonska rezervacija abonmajev (tel. št. 040 370846) se bo začela v četrtek, 8. oktobra, od 9.00 do 15.00 in bo trajala do zapolnitve mest. Zvestim obiskovalcem predstav Gledališkega vrtiljaka svetujemo, da čim prej rezervirajo abonmaje, da ne bi pošli. Bilo bi škoda, saj je čar otroške gledališke predstave nenadomestljiv.

primerno sestavila letošnja abonmajska ponudbo. Zaobjema šest predstav, od katerih bo prva na sporedu v Marijinem domu pri Sv. Ivanu 18. oktobra. Ponudba je bogata kot vsa prejšnja leta, a si jo bo zaradi omejevalnih ukrepov moglo ogledati precej manjše

režiser in igralec Tomaž Lapajne. Vsak mesec bo sledila po ena igrlica, vse v izvedbi gledaliških skupin, ki so zadnja leta pozele največ odobravanja pri malih gledalcih Gledališkega vrtiljaka. Med temi je tudi Slovenski oder iz Trsta (produkcija Radijski oder)

Naturopatski nasveti (309)

Erika Brajnik

Holly
Primeri:

- Oseba se boji, da bi izgubila ljubljeno osebo, ker je negotova, zato je ljubosumna in jo izsiljuje ter se jezi. (holly, cerato, gentian)
- Oseba je ljubosumna, ker se boji, da izgubi svoj socialni status in da bo obubožala. (holly, agrimony)
- Oseba je posesivna, ker želi biti smisel življenja neke osebe, ker ima velik ego, zato je ljubosumna. (holly, chicory)
- Oseba se boji, da bo ostala sama, zato je ljubosumna. (holly, heather)
- Oseba je panična, da se bo ljubljene osebi kaj hudega zgodilo, zato je ljubosumna, ker ne čuti v

sebi istega strahu in panike. (holly, red chestnut) V naturopatiji mešamo 5 cvetnih esenc zato, ker delujemo vzročno! Jemljemo 5 kapljic cvetne esence zvečer pred spanjem, ko imamo že umite zobe, ker tako dela na podzavesti!

Masaža:
S cvetno esenco Holly lahko masiramo energijo srca, torej na levi rami, na sredini lopatice, akupresurno točko SI11, na levi rami. Kapnemo 5 kapljic na točko SI11 in masiramo, potem pa izvedemo še ventuza terapijo, to zelo pomaga okrepiti in prečistiti čakro srca, meridian srca in tankega črevesja. Tako uravnavamo trikotnik: duh, duša in telo.

www.saeka.si

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Sede legale: Via Saint Jean 64 Fontafredda - PN, Sede operativa: Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, Cod fisc e P. Iva IT01882960931 tel. 0499960021 - faks 049 9960022; e-mail: info@centrostampaveneto.com , spletna stran: www.centrostampaveneto.com
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu
Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Celotno besedilo je na razpolago na spletni strani www.noviglas.eu v poglavju "Varstvo podatkov". Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh. Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC Izdajanje našega tednika Novega glasa podpirata tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007. Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije. Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks. **To število smo poslali v tisk v torek, 6. oktobra 2020, ob 13. uri**

NOVI GLAS

Stare jedi v novih loncih (98)

Katja Ferletič

Nona Antonija, Tončka, je bila globoko verna oseba. Vse življenje je posvečala čaščenju Boga, bila je dobra ženska. Vera ji je dajala moč, da se je pogumno lotila vsakega dela, da se je soočala z življenjskimi preizkušnjami, da je veliko let skrbela za bolnega moža. "To je Božja volja," je ponavljala ... Vera ji je bila v veliko tolažbo tudi v poslednjih trenutkih življenja. V onstranstvo je odšla nekaj tednov pred svojim enaindevetdesetim rojstnim dnevom. Nič grdega ni bilo v njeni smrti. Sprijaznjena je bila z njo, spokojno, z zaupanjem v Boga se je mirno poslovila od svojih najdražjih. Zadnje mesece svojega življenja se je skrbno pripravljala, sprejela je vse potrebne odločitve in se spomnila na vsakega od nas. Vsakemu je namenila lepo besedo, svoj zadnji nasvet. V tistih dneh sem imela občutek, da se smrti sploh ni bala, skoraj želela si jo je. Rodila se je na Ustjah 9. aprila 1927. Osnovno

šolo z italijanskim učnim jezikom je obiskovala v domači vasi, nato pa se je izučila poklica pri šivilji v Ajdovščini. Večkrat je pripovedovala o dogajanjih v vasi med drugo svetovno vojno. Domačini so skušali pomagati partizanom, ona jim je šivala in pripravljala obveze za njihove rane. Delala je ponoči, ob svetlobi petrolejke, njen oče, pranono Lojze, je sedel ob njej in ji bral, da ne bi zaspala. Vas je 8. avgusta 1942 doživela tragedijo. Italijanski vojaki, alpinci, so vse požgali in zverinsko pobili sedem mož in fantov. Pranono Lojze je v spomin na dogodek celo napisal pesem, v kateri je podrobno opisal dogajanje tistega dne. Vojaki so pred požigom hiš pokradli vse, kar je bilo mogoče, živali, hrano, vse. Nona je s svojo mamo hitela in v veliko ruho tlačila, kar se je dalo, v tistem trenutku pa je v hišo stopil vojak. Okameneli sta od strahu, mladenič pa je z majhne police v kuhinji vzel Marijin kipec, ga izročil noni in ji naročil, naj ga vzame s seboj - pietetno dejanje pred nezasišanim nasiljem. Prebivalci Ustij so nekaj mesecev preživeli v begunstvu v Ajdovščini, veliko mož je bilo zaprtih v solkanskem zaporu, v opustošeno vas pa so se vrnili jeseni 1942. Nona mi je pripovedovala, da je takrat umrla njena nona. Na parih je ležala na podstrešju, streha pa je bila zaradi požara poškodovana in ponoči je močno zasnežilo. Prekrila jo je snežna odeja. Nona se je poročila, ko je bila stara šestindvajset let. Obleko si je sešila iz dveh oblek nevestinih družic, ki ji ju je teta poslala iz Amerike. Iz svoje poročne obleke je kasneje sešila oblekico za prvo obhajilo svoje hčerke - to je bila reciklaža! Z nonotom sta si popravila majhno, "požgano" hišico v vasi. Bila je izjemna šivilja in daleč naokrog so jo poznali za to in za delo, ki ga je opravljala v cerkvi na Ustjah. V Vipavski Krži je patrom nosila hrano, tako kot tudi v dom za ostarele v Ajdovščino; šivala je za vse, za revne brezplačno. Za domačo cerkev je šivala prte, za župnika pa plašče in halje. Prte je nosila v samostan v Ilirsko Bistrico, kjer so jih sestre krasile s čudovitim vezanjem, bogato okrašeno mašniško oblačilo pa je nekoč celo "prišvercala" iz Trsta. Plašč je zavila v časopisni papir, paket pa pritrdila na pokrov svojega kovčka. Ko je na meji carinik stopil na avtobus, je imela nona na svojih kolenih že odprt kovček. Carinik je dobro pregledal njegovo notranjost, paketa na pokrovu pa k sreči ni našel! Bila je stroga mama, a imela je odgovornost vzgoje svojih otrok, vzdrževanja lastnega doma in cerkve, saj je bil nono, pek, dosti ur od doma. Veliko stvari je naučila svoje otroke. Mojo mamo je učila šivati. Najprej se je morala naučiti držati iglo v rokah, tako je veliko ur preživela v ustvarjanju dolgih ogrlic iz gumbov. Pravega šivanja se je lotila na starem šivalnem stroju s pedalom za poganjanje, na katerem si je z iglo pomotoma tudi preluknjala prst, "bilo je zabavno". Nona je veliko zahtevala od svojih otrok.

Morali so bili pobožni, olikani in marljivi. Mama in teta v otroštvu nista smeli nositi hlač, ker se to za deklice ni spodobilo, in tudi v najhušji zimi in dežju, ko sta se peš odpravljali v šolo v Ajdovščino, sta nosili krilo in volnene žabe. Ko je divjala vipavska burja, jima je dovolila, da sta oblekli pelerino, saj je bil dežnik popolnoma neuporaben. Mama se je po opravljeni osnovni šoli vpisala na vzgojiteljsko šolo v Idrijo. Stanovala je pri sorodnikih v Črnem Vrhu, in čeprav je bila daleč od maminih oči in ušes, si ni nikoli upala izdati njenega zaupanja. Zgodilo pa se je, da se je nekoč vrnila domov z lakiranimi nohti. "Prvo delo: ščisti nohte!" je nona ukazala mami. Čistila za lak žal ni imela, tako je morala kar nekaj časa s škarjicami in nožičem drgati lak z nohtov, "tudi to je bilo zabavno!" Nona je bila ponosna, ko se je mama omožila z "Italijanom", ki se je v vipavsko vas pripeljal s svojim novim avtomobilom, Fiat 131 Supermirafiori. Avto je bil sijajno čist, bele barve in s svetlo modrimi žametnimi sedeži - vse sosede so ga občudovale, tako kot mojega očeta, ki je bil, iskreno povedano, zelo lep fant. Še bolj pa je bila nona zadovoljna, potem ko je spoznala očetovo družino na Poljanah. Njegovi mami, noni Natalji, se je priporočila, naj lepo ravna z njeno hčerko, naj bo njena "druga mama". Mami je pripravila balo, v kateri je bilo veliko zelo "nedolžnih" spalnih srajc, predpasnikov in petdeset "kuhinjskih cunj", ki jih "ta prava gospodinja mora imeti!" Noni pa je bilo žal, da se je moja mama poročila v istem času, ko se je teta preselila v Srbijo, stric pa je šel v vojaško službo - hiša je bila v trenutku prazna. Čudno se mi zdi, da mi ni nikdar ničesar rekla o polakiranih nohtih, prekratkih kriilih ali preoprijetih hlačah. Na ta račun ni bilo nikoli nobene opazke ali kritike, vedno pa me je opominjala, naj ne pozabim na Boga. Tudi jaz sem poleti, ko sem hodila na počitnice na Ustje, dolgo časa preživela ob njej, medtem ko je šivala. Sedela sem na stolčku z iglo v rokah, površno obrobjala robce ali izdelovala ogrlice iz gumbov. Izbirala sem najbolj barvane in pozlačene, žal pa sem morala svoje stvaritve na koncu tudi razvezati, ker je nona gumbe potrebovala. Nekoč, mogoče sem imela dve leti, me je mama za dan in pol pustila pri noni. Ko me je naslednjega dne prišla iskat, me je zelo bolel želodec. Nona je mami priznala, da mi je verjetno dala preveč jesti, a vendar "otroci morajo jesti!" Res, pri njej ni bil nihče lačen, nikoli ni primanjkovalo dobre hrane. Njena nedeljska kosila so bila dobra, preobilna, porcije so bile nečloveško velike. Tudi sladice so ji bile vseč in jih je rada pekla. Pripravljala je jabolčni štrudelj, štravbe, potico, sladke kuhane štruklje in ob velikih praznikih breskvice, barvane, zapeljive, v sladkorju povaljene. Zadnja leta ni več pekla, tudi kuhala je malo in breskvice ji je zadnjič pripravila moja mama ob njenem devetdesetem rojstnem dnevu. Za tisto priložnost smo se vsi zbrali ob njej. Bilo je lepo, toplo, domače in nona se je veselila, ker smo jo imeli radi. Gotovo se v onstranstvu še naprej veseli, saj jo še vedno imamo radi.

BRESKVICE

Sestavine:

Za testo: 180 g mletega sladkorja, 600 g moke, 1 vrečka in pol pecilnega praška, 2 vrečki vaniljvega sladkorja, ščepec soli, 100 ml mleka, 200 ml olja in 2 jajci. Za nadev: izdobljene drobtine iz kroglic, 250 g mletih orehov ali lešnikov, 1 čajna žlička cimeta, 2 žlici kakava, 100 g rozin, 2 žlički likerja po želji.

Priprava:

Stepemo jajca, mleti sladkor in olje. Pustimo, da zmes počiva 15 minut, nato dodamo vse ostale sestavine in zgnetemo v gladko testo, iz katerega oblikujemo kroglice v velikosti oreha. Kroglice damo na pekač in pečemo 15-20 minut na 175 stopinjah Celzija. Še tople polkrogle izdobljemo. Drobline, ki smo jih dobili iz dolbenja, zmeljemo za nadev in jim dodamo ostale sestavine (rozine moramo prej namočiti v likerju). Dodamo tudi malo mleka, da dobimo gosto maso, s katero napolnimo polkrogle. Pri sestavljanju breskvic eno polovico premažemo z marmelado in jo pritrdimo na drugo. Pripravimo jedilni barvi (rdečo in rumeno), tako da barvi posebej razredčimo v manjši količini vode. S čopičema pobarvamo breskvice in jih nato povaljamo v sladkorju. Predno jih serviramo, jih damo na pladenj, da se barve posušijo.

MESTNA KNJIŽNICA V IZOLI Razstava iz zbirke starin Janeza in Marije Janežič

Brivci in frizerji

Janez in Marija Janežič iz Kopra neutrudno zbirata starine že skoraj pol stoletja. Zdi se, da so njune zbirke predmetov neizčrpne. Samo v zadnjih dvajsetih letih sta v Sloveniji postavila že nešteto tematskih razstav: igrače, učni pripomočki, šolske uniforme, stare knjige, nabožni predmeti, jaslice, fotografije, fotoaparati, aluminijasta posoda, pletene košare, keramični krožniki, keramična posoda, jedilni pribori, narodne noše, razglednice in znamke, hranilniki, ure in budilke, gumbi ... in tako bi lahko naštevali še naprej v nedogled. Razstavljata po knjižnicah, v podjetjih (na primer v avli Vinakoper), na bankah, v muzejih in drugod. Predvsem Šolski muzej Slovenije v Ljubljani je že večkrat gostil njune zbirke starin. Janez in Marija Janežič sta sicer že vrsto let v pokojju. Marija je v Slovenijo prišla iz hrvaške Istre, a ko jo poslušáš, si ne bi nikoli predstavljal, da njen materni jezik ni slovenščina, tako lepo govori. Rada se spominja otroštva v domačem kraju, mamine vzgoje in vsega, kar se je naučila od starejših ljudi. Delala je kot kuharica, njena strast pa so knjige. Seveda zbira tudi kuharske knjige in kuhinjske predmete. Zanima jo še vrsta drugih

stvari, predvsem zgodovina in etnologija. Predano in z ljubeznijo podpira moža Janeza in sodeluje z njim pri zbirateljskem delu. Janez Janežič je bil med drugim zaposlen v Luki Koper, je pa tudi ljubiteljski slikar in ilustrator. Z ilustracijami

Še zdaj se spomnim pokojne gospe Giorgine iz Pirana, ki je vedno poudarjala: "Čevlji in frizura, to se najprej opazi pri človeku. Vedno je treba imeti urejeno frizuro in zloščene čevlje. Drugo ni tako pomembno." Tisti, ki ste kdaj brali Sveto

ki so predpisovali pravila za višje sloje, meščane in preproste ljudi. Še danes si v nekaterih kulturnih in religioznih okoljih ženske pokrivajo glavo, moški pa puščajo brado. Prvi zapisi o brivnicah so se pojavili že v starem Egiptu, v stari

Francoski brivci so v 18. stoletju začeli izdelovati tudi lasulje. Spletične niso samo oblačile svojih plemiških gospodaric, pač pa so tudi negovale njihove lase, jim urejale pričeske in jih ličile. Konec 19. stoletja so na trg prišle železne škarje za

frizerji znati marsikaj, zato se udeležujejo tečajev, tudi mednarodnih, sledijo novostim v modi in pri uporabi novih pripomočkov. Janez in Marija Janežič sta v vitrine postavila britvice, brivnike in stojala za brivnike, potovalni brivski pribor, krtačke in krtačke, ščetke, žepna ogledalca in namizna ogledala, frizerske dolge in kratke škarje, efilirke ali škarje za redčenje las, strgala – nekaj med britvijo in glavnikom, strojčke za striženje las, sušilnike za lase, miniaturne potovalne fene v ličnih škatlicah, glavnike takšne in drugačne (tudi take za odstranjevanje naglavnih uši), britvice, lasnice, šestice, sponke in različne vrste navijalk, nožke, frizerski stol ... in še marsikaj. Nekateri od vsaj 1.000 razstavljenih predmetov so stari tudi več kot sto let. Janez Janežič omenja, kako so ljudje nekoč znali paziti na stvari – skoraj nič ni šlo v smeti. Tako so iz krila strmoglavljenega letala znali izdelati aluminijaste glavnike, različne nožke pa so opremili z lesenimi držali in jih pospravili v doma narejeno šatuljo iz lesa. Poučna in pregledna razstava, ki si jo je vsekakor vredno ogledati.

ŠP

je opremil vrsto publikacij, od revij do knjižnih del. Imel je tudi več skupinskih in samostojnih slikarskih razstav. Tokrat sta v Mestni knjižnici Izola predstavila predmete, knjige, revije in fotografije o brivcih in frizerjih. Morda se zdi tema preveč vsakdanja, a če dobro pomislimo, ni tako.

pismo, poznate zgodbo o Samsonu, ki je izgubil svojo neznansko moč, ko mu je izdajalska Dalila ponoči, ko je spal, na skrivaj odrezala sedem kodrov. Še danes marsikje duhovno moč ali zdravje povezujejo z dolžino las. Z dolžino las in obliko pričeske so bili nekoč povezani celo zakoni,

Grčiji pa so bile brivnice priljubljena zbirališča pomembnih mož. Zapisi iz 3. stoletja pr. Kr. poročajo tudi o brivnicah v starem Rimu. V srednjem veku so brivci – zdravilci tudi naravnavali zlomljene kosti, pulili zobe in puščali kri, za kar so morali imeti posebno dovoljenje.

kodranje las, nato peroksid za posvetlitev temnih las, v začetku 20. stoletja pa prvi električni aparat za trajno kodranje las. Pojavili so se frizerski saloni za ženske in moške. Zdaj se ni lepoticila samo gospoda na dvorih, pač pa tudi meščani v mestih, kasneje pa prav vsi sloji prebivalstva. Danes morajo

NABREŽINA Občni zbor ZSŠDI

Kljub razburljivemu letu uspešno delovanje športnega združenja

V Občinski telovadnici v Nabrežini je v petek, 2. oktobra, potekal 49. redni občni zbor Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. Kljub kočljivim časom je bila udeležba včlanjenih društev več kot 70 %.

Številni predstavniki javnih in zasebnih ustanov, med temi senatorka Tatjana Rojc, deželni svetnik Igor Gabrovec, predsednik SSO Walter Bandelj, predstavnik SKGZ Igor Kocijančič, delegat CONI Jure Kufersin in predsednik

Predstavniki Miha Pečar je obrazložil, da sta društvo ustanovila s predsednikom Matejem Skerkom na fakulteti za šport. Društvo je pridobilo v kratkem času kar 47 članov, večino slovensko govorečih, zato seveda prireja

prilagajati nastajajočim razmeram, v katerih se niso znašli le športniki, ampak celo človeštvo. Vsi si želimo preporoda, je dejal predsednik, ki se je med drugim spomnil na vse prijatelje, od katerih smo se morali posloviti v minulemu letu: časnikarja Lojzeta Abrama in Saše Rudolfa, staroste našega nogometa Narda Kralja, športnice Magde Prinčič, duše Kontovelove ženske odbojke Tanie Černe, dolgoletnega predsednika Olimpijskega komiteja Janeza Kocijančiča in pristaša celotnega našega športa Pavla Miliča. Kljub kočljivemu letu je športna sezona potekala uspešno, je bil mnenja predsednik, ki je naštel uspehe v atletiki, namiznem tenisu, jadrarju, nogometu, odbojki, orientiringu in tenisu. Uradi ZSŠDI so bili vseskozi na voljo za kakršnokoli strokovno pomoč, še vedno potekajo seminarji za odbornike in trenerje, ne nazadnje tudi jezikovne delavnice. Peterlin upa, da se bo delovanje kmalu povrnilo k normalnosti in da bodo pomembne pobude, ki

so bile letos na programu, izvedene prihodnje leto. Na koncu je spomnil, da letos poteka tudi 50-letnica ustanovitve Združenja (1970); razkril je, da se je odbor odločil, da bo pomembno obletnico obeležil na primeren

način v mesecu decembru. Občni zbor se je sklenil z branjem in soglasnim sprejetjem finančnih dokumentov (obračuna in predračuna) ter s poročilom nadzornice Nadje Kralj.

MČ

Izvršni odbor in operativni tajniki društva so vestno poskrbeli za varen potek občnega zbora. V telovadnici so razporedili stolice v primerni razdalji, merili temperaturo udeležencem, obvezna je bila seveda uporaba maske. Občnemu zboru so prisostvovali tudi

ZKB Adriano Kovačič. Pozdrav je poslala tudi predstavnica Olimpijskega komiteja Slovenije Sonja Poljšak. Občni zbor, ki ga je ob operativnem tajniku Evghenu Banu in nadzornici Nadji Kralj vodil predsednik Ivan Peterlin, se je pričel s sprejemom nove članice, in sicer društva Burja.

funkcionalne in tekaške vadbe v slovenskem jeziku. Osrednja točka občnega zbora je bilo izčrpno poročilo predsednika in izvršnega odbora, ki ga je prebral prof. Ivan Peterlin. Predsednik je razmišljal o hudih časih, ki jih doživljamo, in kako smo se morali

Primož Roglič zmagovalec dirke Liege-Bastogne-Liege
Slovenski kolesarski zvezdnik Primož Roglič je zmagovalec prestižne dirke Liege-Bastogne-Liege. V dramatičnem zaključku je premagal svetovnega prvaka Francoza Juliana Alaphilippa in tako zabeležil prvo slovensko zmago na tej pomembni, najstarejši "klasiki".

Prva številka otroške revije Pastirček v 75. letniku

Konec je poletnih dni, znova v šolo smo prišli

Bog daj srečo tebi, meni, /
vsem lenobo proč odženi!
Tako nagovarja šolarje
pesnica Znova Berte Golob,
ki jo ob začetku šolskega
leta vsem svojim novim in
zvestim bralcem poklanja
prijatelj Pastirček. Tudi v
letošnjem letu, ki ga pogojujejo
stroga zdravstvena pravila
ob še ne izbojevani bitki proti
koronavirusni bolezni, bo
spremljal naše osnovnošolce,
ki so po dolgih mesecih
med domačimi stenami in
po počitniških dneh spet
prestopili šolski prag. Bodril
jih bo na naporni, a tudi
vznemirljivi in zadoščenj
polni poti razkrivanja novih
spoznanj. V njihove roke je
prva, septembrska številka
Pastirčka prišla brezplačno,
seveda v upanju, da se bodo
nanj naročili, ga prebirali in s
svojimi likovnimi vzgibi tudi
dopolnjevali in opleševali,
tako da bo postal še bolj
njihov, edistven, kot jim
priporoča Pastirčkov urednik
Marijan Markežič. Pastirček
želi namreč spodbujati vse
talente svojih bralcev in jim
širiti obzorja z raznolikimi
zapisi ter krepiti njihovo
zaupanje v Jezusa, ki jim

stoji zmeraj ob strani, tudi
in predvsem, ko nastopijo
težave. Vse leto jih bo tudi
Pastirčkova naslovna risbica
z mavrico upanja, deklico in
fantičem, ki verjameta, *da
bo vse v redu*, odvrčala od
skrbi in jih vodila k veselim,
upanja polnim mislim. Risbico,
ki jo je v pastelnih barvah

grafično obdelal Walter
Grudina (celotno revijo je z
novim grafičnim programom
Indesign izoblikoval Ivan
Persoglia), si je zamislila
Erin Tomsič, drugošolka
OŠ P. Voranc, Doberdob. Tri
druge nagrade so prejele Jana
Kuzmič, 4. r. OŠ F. Venturini,
Boljunec; Anastazija Gruden,
Nabrežina; Neva Sfiligoj, 3.
r. OŠ O. Župančič, Gorica;
tri tretje nagrade pa: Mila

Morandini, Špeter; Gabriel
Možina, 5. r. OŠ F. Bevk,
Opčine; Christian Terpin, 3.
r. OŠ J. Abram, Pevma. Ker je
virus močno prekrizal načrte
tudi šolskemu pouku, je na
Pastirčkovo utrdništvo prišlo
“le” 600 risbic v različnih
tehnikah z raznovrstnimi
motivi, a komisija je kljub

temu imela polne roke dela.
Pastirček obljublja, da bo čim
več risbic objavil na svojih
straneh. Obenem vabi, naj
otroci vsakič oddajo svoje pisne
in likovne prispevke najkasneje
do 20. dne v mesecu. V 75.
letniku Pastirčka, ki ga izdaja
Zadruga Goriška Mohorjeva,
tudi ob podpori Urada Vlade
Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po
svetu, bodo bralci našli že

poznana imena, a tudi nova.
Prvič se oglašja učiteljica
Marinka Černic, ki bo s svojimi
mikavnimi zapisi pripomogla
k usvajanju prvin angleškega
jezika. Tokrat so na vrsti barve.
Učiteljica Barbara Rustja pa
bo z nadaljevanjem rubrike
Slovenščina za v žep spodbujala
male vedoželjnije k
bogatenju slovenskega jezika.
V tokratnem prispevku je v
ospredju učilnica in vse, kar je
v njej. Tudi Berta Golob rada
sega na področje jezikoslovja.
Za Pastirčka je izbrala nekaj
enakopisnic, ki se jim ob
različnem naglasu spremeni
smisel in seveda povzročajo
nemalo preglavic pri branju!
V. T. Arharja si je zamislil
Črkovlak: v verzih predstavlja
abecedo; hudomušno je stih
upodobila Danila Komjanc.
Komjančeva bo umetniško
žilico spet namenjala
najmlajšim Pastirčkovim
bralcem. V družbi želve Mici
bodo urili likovne spretnosti,
povezovali številke in s tem
spoznavali števila in se naučili
še marsičesa. V lepem vzdušju,
ob nežnih risbah jih bo
nepozabna ilustratorica Paola
Bertolini Grudina, ki nas je
mного prerano zapustila pred

skoraj enim letom, vodila po
svetopisemskih poteh. Njene
ilustracije v toplih barvah bodo
še dalje spremljale *Zgodbe iz
Sv. pisma*, ki jih na otrokom
razumljiv način predstavlja
Walter Grudina. Za začetek
osvetljuje priliko o izgubljeni
ovci, v kateri se lahko
prepoznavamo prav vsi. Zelo
dragocena sodelavka Pastirčka
je Mariza Perat, ki bo tudi letos
v stmnjeni, jasni pripovedi
predstavljala velike “božje
služabnike”, ki se nesebično
razdajajo sočloveku. Tak je
misijonar Pedro – Peter Opeka,
sin slovenskih izseljencev,
rojen v Buenos Airesu. Kot
desetleten deček je stopil
v zavod in šolo slovenskih
duhovnikov – lazaristov.
Tu se mu je porodila želja
postati duhovnik in pomagati
najrevnejšim ljudem. Zdaj
že več kot 40 let deluje na
Madagaskarju, kjer ga je lani
obiskal tudi papež Frančišek,
njegov nekdanji profesor Jorge
Bergoglio.
Zaradi hudih zdravstvenih
razmer v letošnji pomladi
so marsikateri otroci
pristopili k obhajilni mizi
še v septembru. Njim
plodovit Pastirčkov glasbeni

spremljevalec Patrick
Quaggiato poklanja pesem
Povabilo, izpod peresa Berte
Golob.
Dopolnjevanika *Prvošolček in
promet* opozarja na varno pot
v šolo. Da v razredu šolarjem
ne bo zmanjkalo telesnih
moči, spretna in rahločutna
ilustratorica Vesna Benedetič
s svojima dobrodušnima
pomočnikoma Medvedom in
Zajčkom (ki vsem želita dober
začetek šolskega leta!), ponuja
recept za zajtrk: ovseno kašo,
polno energije!
V tem prečudnem času,
ko moramo vsi upoštevati
varnostno razdaljo, si je Pacek
izmislil poseben napihnjen
“dišancjometro” z željo, da
bi se virus čim prej porazgubil.
Njegov “očka” Walter Grudina
je v pisanem stripu, v katerem
na dveh straneh nastopajo
njegovi razpoznavni zvedavi
junaki s tisočeriimi izrazi
občutkov na obrazih, izrekel
zahvalo Pastirčku, ker prinaša
zmeraj besedico spodbude
in upanja ter verjame, da
se v mladih srcih skriva
veliko dobrega, lepega in
dragocenega.
Veselo branje!

Iva Koršič

SSG TRST K(o)ronske zdrahe v Gorici

V prisilnem sobivanju med pandemijo se marsikaj zgodi...

Kot izvenabonmajsko
ponudbo in spodbudo
za vpis letošnjega abonmaja
Slovenskega stalnega
gledališča v Gorici je v torek,
29. septembra, v veliki dvorani
Kulturnega centra Lojze
Bratuž SSG prvič na Goriškem
predstavilo avtorsko delo
K(o)ronske zdrahe, ki ga je
po resnični zgodbi, najprej v
radijski, potem v gledališki
mozaik sestavil Igor Pison.
Sam je podpisal tudi režijo
sladko–grenke komedijske
“lepljenke”, ki v desetih
prizorih odstira pogled
na izreze iz življenja dveh
mladih zakoncev, tržaških
Slovencev, Paole in Mitje, ki
se po petih letih skupnega
življenja ločujeta, a še sama
ne vesta zakaj. Mitja gre k
Paoli, ki se je preselila v Rim,
da bi po točkah – skrbno
si jih je zabeležil, da bi to
opravil čim bolje in na čim
krajši način –, razčistil, zakaj
sta prišla do tega razpوتا.
A pandemija koronavirusa
ju prisili v večmesečno
skupno sobivanje. Zato imata
ničkoliko časa, da podoživita
marsikateri trenutek skupne
življenjske poti. Pri tem privre
na dan ženska čustvena
narava, ki ji pomeni odprt
pogovor najboljši način
razčiščevanje marsičesa, in
moška, ki pred pojavljajočim
se problemom raje izbere,

na videz, odrešujoči molk. V
tem prisilnem sobivanju se
spominjata na prvo srečanje,
na katerem naj bi se v njiju
vnela ljubezen, na prvi poljub,
na poroko ... A vsak od njiju
ima drugačen spomin na vse
te pomembne dogodke. Zdi
se, da se prav v ničemer ne

Foto Luca Quaia

ujemata ... Kljub vsemu je
nakazan srečen konec.
Na aktualne strune zelo
posrečeno uglasena predstava
je premierno zaživela na
odprtem, na dvorišču SKD
Barkovlje konec letošnjega
julija. V intimnejšem prostoru
odra v dvorani so prišli
mного bolj jasno do izraza
dialogi in njihovi odenki, ki
jih je duhovito in z ironični
nadihom spretno stkal Pison.
Tudi igra protagonistov
Nikle Petruške Panizon,
članice SSG, in gosta Žana

Papiča, poznanega standup
komika, je bila še bolj čvrsta,
učinkovita in ubrana. Še bolj
“mogočen” in vseobsegajoč
se je zdel tudi edini scenski
element, ogromen rdeč kavč,
ki kraljuje na praznem odru,
kjer je le še mešalna miza, pri
kateri je dj Peter Siores skrbel
za včasih kar oglušujočo
sodobno glasbeno spremljavo,
poudarjajočo odigran prizor
in burno se menjavajoče
razpoloženje protagonistov.
Žalostno je bilo le nekaj:
pogled na dvorano, v kateri
je bila le peščica, sicer zelo
pozornih gledalcev, ki so se
na iskrive replike igralcev
odzivali s smehom in ob
koncu prisrčno zaploskali
nastopajočim. Nerazumljivo
je, zakaj zadnje čase v
Gorici na predstave edinega
poklicnega gledališča naše
slovenske narodne skupnosti
v Italiji prihaja tako malo
ljudi. Ali jim je zdaj še
pandemija odvzela željo po
živem stiku z gledališčem, v
katerem se lahko v polnosti
razživijo dramska dela in
izrazna večšina igralcev ter se
neovirano pretaka poživljajoč
umetniški sok? Ali možne
gledalce res zadržuje v svojih
krempljih domači televizijski
ekran s svojimi včasih prav
bedastimi popularnimi
oddajami?

Iva Koršič

SSG TRST Družinski abonma

Sobotne predstave za otroke

Vposlanstvo Slovenskega
stalnega gledališča Trst
spada tudi skrb za otroke.
Prav zato že vrsto let SSG
ponuja posebne vsebine in
abonmajske sklope za mlade
in otroke. Letošnja sezona žal
zahteva varnostne omejitve,
ki ne dopuščajo skupinskega

obiskovanja gledališča za
šolske abonente. Zato se
je SSG odločilo, da bo na
drugačen način odprlo
mladim in najmlajšim svoja
vrata. SSG vabi višješolce
k vpisu rednega abnmaja
z obiskom večernih in
popoldanskih predstav po
ugodni ceni dijaškega in
študentskega abonmaja
(včasih je bilo vedno tako,
študentje smo hodili k
večernim predstavam).
Lanski abonenti mladinskega
programa lahko izkoristijo
vavčer v višini 10 evrov za
vpis letošnjega abonmaja.
Najmlajšim obiskovalcem
pa SSG namenja Družinski
abonma s štirimi
predstavami. Otroci si
jih bodo lahko ogledali
v spremstvu odraslih.

Predstave bodo ob sobotah
ob 17. uri v veliki dvorani
tržaškega Kulturnega
doma, od oktobra do marca.
Gledališke in glasbeno–
gledališke pravljice bodo
pripovedovale o prijateljstvu,
spoštovanju do ljudi in
živali, temeljnih vrednotah v

svetu, ki poudarja predvsem
zunanjo podobo na socialnih
omrežjih. Vse predstave
Družinskega abonmaja so
uprizoritve SSG. Prvi tak
popoldan bo 24. oktobra s
predstavo o Pedenjpedu.
Radoveden in družaben
pobalin iz pesniške zbirke
Nika Grafenauerja je postal s
priredbo in izvedbo igralca in
režiserja Primoža Forteja lik
zabavne gledališke predstave
o porednem malčku, v
katerem se bodo vsi otroci
prepoznali.
12. decembra bo na vrsti
Medved z miško na rami
tržaškega pisatelja Miroslava
Košute. Režiser Tadej
Pišek je postavil na oder
poetično zgodbo o pomenu
prijateljstva, s songi Marjana
Peternela.

23. januarja 2021 si bodo
otroci lahko ogledali novo
otroško uprizoritev SSG
Gregor in Silvija. Jasmin
Kovic podpisuje režijo tega
otroškega muzikala za dva
igralca, prosto povzetege
po besedilu Michaela
Colemana in Tima Warnesa.
Gre za romantično zgodbo
neuslišane ljubezni dveh
goril, ki ne znata sprejeti
lastnega telesa. Skozi
privlačne in prepoznavne
pop motive se besedilo na
lahkoten način pošali iz
influencerjev in nedosegljivih
lepotnih modelov ter lažnega
idealiziranja minljivih mitov.
Družinski abonma se
bo končal 6. marca, ko
bo zaživela ponovitev
glasbene predstave Na
dvorišču Ferija Lainščka
in Lojzeta Krajncana.
Koprodukcija z društvom
DreamArt je nastala s
sodelovanjem Cankarjevega
doma. Predstava govori
o sosedskih odnosih na
kmetiji, kjer se Romana in
Ferdo razlikujeta po odnosu
do živali, a bosta zaradi
nepričakovanega pripetljaja
našla skupno govorico.
Abonmaji po ugodnih cenah
in s posebnimi popusti za
družine z več otroki so na
voljo pri blagajni SSG, ki
sprejema tudi telefonske
rezervacije.